

FULÓKÉRCESI ÓVODA

3864, Fulókércs, Fő út 64.

PEDAGÓGIAI PROGRAM

Intézmény OM azonosítója: 200801	Intézményvezető: ..... <i>Varga Éva</i> ..... Varga Éva
Legitimációs eljárás	
(.....) határozatszámom elfogadta: <i>Vatsoái Csikó Anikó</i> ..... nevelőtestület nevében <i>Sághai Lónlóni</i> ..... alkalmazotti közösség nevében	Egyetértését nyilvánította: <i>Molnár Viktória</i> ..... szülők közössége nevében Jóváhagyta: ..... <i>[Signature]</i> ..... Fulókércsi Óvodafenntartó Társulás nevében
	
A dokumentum jellege: Nyilvános	Érvényes: A kihirdetés napjától:..... visszavonásig

Tartalomjegyzék:

1. BEVEZETÉS:.....	3
1.1 Törvényi háttér:.....	3
1.2 Bemutatkozunk	3
1.2.1 Helyzetelemzés, az óvoda bemutatása	4
1.2.2 Pedagógiai filozófiánk:	4
2. Pedagógiai Program:.....	6
2.1 Gyermekkép	6
2.2 Óvodakép	7
2.3 Jövőkép	7
2.4 Alapelvek óvodánk pedagógiai programjában.....	8
2.5 Óvodánk nevelési célja:	9
2.6. Pedagógiai elképzelésünk felépítése	10
2.7 Az óvoda funkciói az Óvodai nevelés Országos Alapprogramja szerint:.....	11
2.8. Nemzetiségi nevelés:.....	12
3. A program célja és feladata	13
3.1 Az egészséges életmód alakítása:	13
3.2 Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés	17
3.3. Az anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása	20
4. A Kiemelt figyelmet igénylő gyermek	24
4.1.1 A sikeres integrálás feltételei	43
4.1.2 A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére:	44
4.2 A tehetséges gyermek	45
4.3 Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek	46
4.4 Nemzetiséghez tartozó gyermekek	48
5. Az óvodai élet megszervezésének elvei	49
5.1. Személyi feltételek	49
5.2. Tárgyi feltételek	50
5.3 Az óvodai élet megszervezése	51
6. AZ ÓVODA KAPCSOLATAI.....	54
6.1. Az óvoda és a család	54
6.2 Óvoda- fenntartó	56
6.3 Az óvoda és az iskola.....	56
6.4 Szakmai szervezetekkel	57
6.5 Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat.....	58
6.6 Óvoda és Közművelődési Intézmények	59
6.7 Egészségügyi intézményekkel	59
6.8 Roma Nemzetiségi Önkormányzattal	60
7. Az óvodai élettevékenység formái és az óvodapedagógus feladatai	60
7.1 A játék	60
7.2 Verselés, mesélés	65
7.3 Ének, zene, énekes játék, gyermektánc.....	67
7.4 Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka	69
7.5 Mozgás	72

7.6 A külső világ tevékeny megismerése.....	74
7.7 Munka jellegű tevékenységek.....	78
7.8 A tevékenységekben megvalósuló tanulás.....	80
7.8.1. A tanulás tartalma, lehetőségei	82
7.8.2 Módszerek, eszközök, munkaformák.....	85
7.8.3 Tervezés	87
7.8.4 Kötelező mérés és fejlődési napló vezetésének szabályai	89
8. A fejlődés összes jellemzője az óvodáskor végére	89
9. Óvodai életünk hagyományai	91
10. Gyermekvédelmi feladatok.....	93
11. Ellenőrzés, értékelés rendszere:.....	95
12. Helyi pedagógiai program bevalásának vizsgálata.....	97
13.Érvényességi rendelkezések:.....	98
14. Legitimációs záradék	99
Mellékletek:	100

1. BEVEZETÉS:

1.1 Törvényi háttér:

Az Fulókércsi Óvoda Pedagógiai Programja az alábbi szakmai jogszabályok alapján készült:

- 2011. évi CXC törvény a nemzeti köznevelésről
- 363/2012. (XII.17.) Kormányrendelet Az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról
- 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- 32/2012. (X.8.) EMMI rendelet a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a Sajátos Nevelési Igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról. kiadásáról.
- 17/2013. (III.1.) EMMI rendelet a nemzetiség óvodai nevelésének irányelve kiadásáról
- 137/2018. (VII.25.) Kormányrendelet, az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról szóló 363/2012. (XII.17.) Kormányrendelet módosításáról
- A kormány 17/2013. (III.31.) rendelete az ONOAP kiadásáról szóló 137/1996. (VIII.28.) MKM rendelet módosításáról
- 2003.évi CXXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról.
- 2011.évi CLXXIX. törvény a nemzetiségek jogairól.
- 1997.évi XXXI. tv. a gyermekvédelemről és a gyámügyi igazgatásról
- Az 1998. évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségeinek biztosításáról
- A Fulókércsi Óvoda- hatályos Alapító Okirata alapján elvrendszerünket figyelembe véve alkottuk meg a Pedagógiai Programot

1.2 Bemutatkozunk

Fulókércs Község Önkormányzatának Képviselő-testülete és Fáj Községi Önkormányzat Képviselő-testülete az általuk 2011. június 14.-én aláírt Társulási Megállapodással; létrehozta a **Fulókércsi Óvodafenntartó Társulást.**

A Fulókércsi Óvoda intézménye egy székhelyintézményből áll.

Az intézmény adatai:

Elnevezés: **Fulókércsi Óvoda**

Címe: 3864, Fulókércs, Fő út 64.

Elérhetősége: +36/46-951923

ovoda.ovi@freemail.hu

Csoportok száma: 3

Férőhely: 75 fő

1.2.1 Helyzetelemzés, az óvoda bemutatása

Óvodánk Magyarország egyik leghátrányosabb régiójában található, B-A-Z megyében, Fulókércsen. A település halmozottan hátrányos helyzetű, sem az ipar, sem a mezőgazdaság nem fejlődött kellőképpen. Az itt élő embereknek nagyon kevés a munkalehetősége, a város messze van, inkább csak az intézmények és az önkormányzatok foglalkoztatják őket, nagyon nagy a munkanélküli szülők aránya.

Az óvoda 2006-ban kezdte meg működését. 2022. szeptemberétől az intézmény 75 kisgyermek óvodai nevelését teszi lehetővé. Az óvoda körzetéből- (Fulókércs és Fáj települések)- jelenleg 98 %-on felüli a roma nemzetiségű gyermekek aránya az óvodában.

1.2.2 Pedagógiai filozófiánk:

Óvodai Nevelési programunkat több éves munka során alakítottuk, formáltuk saját és a közösség igényeit figyelembe véve. A ránk bízott gyermekeket úgy szeretnénk alakítani, formálni, hogy a világot olyannak ismerjék, amilyen. Ehhez kerestük azt a nevelési módot, melyben az óvodás gyermek önmagához viszonyítva, minden kényszer nélkül optimálisan fejlődhet.

Ezt egy családi, biztonságra épülő óvodai életben láttuk biztosítottnak, ahol a gyermeki személyiség szabadon bontakozhat ki. Célunk, hogy minden gyerek a neki megfelelő nevelésben részesüljön. Ennek érdekében nagy súlyt helyezünk a családokkal kialakított együttműködésre, valamint kiemelt feladatnak tekintjük a szociálisan hátrányos helyzetű gyerekek életésélyeinek

javítását. Az eredményes munka szolgálatába kívánjuk állítani az egyéni bánásmód különböző formáit, úgy a tehetséges, mint a felzárkózást igénylő gyermekekénél.

Nevelőmunkánk akkor eredményes, ha a gyermekek személyiségét megismerjük, elfogadjuk, érzelmi biztonságot teremtünk számukra. Egyéniségüket tiszteletben tartva törekszünk arra, hogy az új ismeretek befogadására nyitottak és felkészültek legyenek. Programunk lehetővé teszi a gyermekek változó, eltérő szükségleteinek figyelembevételét, a hiányzó szokások kialakítását, a 3-7 éves gyermekek együtt, vagy osztott csoportban történő nevelését, az eltérő családi értékek és kultúrák toleranciáját, a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek fokozottabb mentális, érzelmi és szociális támogatását. A csoportokon belül az egyéni bánásmódra, differenciált foglalkoztatásra, felzárkóztatásra helyezük a hangsúlyt.

A gyermeki személyiség teljes kibontakoztatását az emberi jogok és a gyermekeket megillető jogok, alapvető szabadságok tiszteletben tartásával, valamint az egyenlő hozzáférés biztosításával valósítjuk meg. Mindent megteszünk az egyéni képességek kibontakoztatásáért és az egészséges önbizalommal teli, gátlástól mentes személyiség kialakításáért. Nyitottak vagyunk a partneri elvárások iránt, de szolgáltatásainkat a szakmaiság, és a gyerekek mindenekfelett álló érdekét szolgáló szempontok határozzák meg.

Helyi Óvodai Nevelési Programunk központi tevékenysége a játék. A szorgalmas hétköznapiak után az ünnepekre, hagyományainkra való játékos készülődés és az ünnepnapokat átfűtő bensőséges összetartás élménye a szocializáció melegágya, melyben fontos szerep jut az egymásra való odafigyelésnek a másság elfogadásának. A szocializációs szempontból fontos közös élmény, így hatja át az óvodai élet mindennapjait. Az óvodába érkező gyermekeken keresztül betekintést nyerhetünk a családok életébe, melyek életkörülményei az idők során egyre inkább negatív irányba változott. Ennek fő oka a munkanélküliség, valamint a megélhetési problémák. Ebből következik, hogy ez negatívan befolyásolja a gyermek fejlődését, korlátozottabbak az élményszerzés forrásai. A nem elég inger gazdag környezet, a családi modellből hiányzó tapasztalat, élmény és kommunikációs hiány meghatározza feladatainkat. Következésként tapasztaljuk a helytelen életvitelt, rossz táplálkozási szokásokat, mozgásszegény életmódot, helytelen beszédstílust, emberi kapcsolatok és viselkedési normák lazulását. Gyermekvédelmi munkánk fő motívumai a prevenció, a segítségnyújtás, amelyre a humánus, a megértés, a támaszkodás, a szeretetpótlás jellemző. A gyermekvédelem minden óvónőnk feladata.

Óvodánk minőségét az adja, hogy ideális tárgyi környezetben innovatív nevelőtestületünk folyamatosan javítani próbálja az óvoda működését, igyekezve megtartani az óvoda hagyományos funkcióját, a gyermekek boldog óvodás éveinek megteremtését.

Nevelési filozófiánk mottója:

**„Keresem minden gyerek saját titkát,
és azt kérdezem:
hogyan segíthetném abban,
hogy önmaga lehessen.”**

(Janus Korczak)

2. Pedagógiai Program:

2.1 Gyermekkép

**„Ha az alkonyt nézzük, senki sem mondja:
egy kicsit több narancs kellene a felhőtakaróhoz
és egy kicsit több rózsaszín s jobb oldalon...
A naplementék egyik nagyszerűsége, hogy valamennyi egyedi.”
(Harold C. Lyon)**

Programunk abból a tényből indul ki, hogy az ember mással nem helyettesíthető, szellemi, erkölcsi, és biológiai értelemben is egyedi személyiség és szociális lény egyszerre. A gyermek fejlődő személyiség, fejlődését genetikai adottságok, az érés sajátos törvényszerűségei, a spontán és tervszerűen alkalmazott környezeti hatások együttesen határozzák meg. Ennek következtében a gyermeknek sajátos, életkoronként (életkori szakaszonként) és egyénenként változó testi, és lelki szükségletei vannak. Óvodai nevelésünk gyermekközpontú, befogadó szemlélettel, esélyegyenlőségre törekedve biztosítja minden gyermek számára, hogy egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben részesüljön. Célunk a gyermeki személyiség kibontakozásának elősegítésére, a már meglévő hátrányok csökkentése. Mind ehhez nélkülözhetetlen a hátránycsökkentő pedagógiai attitűd, valamint a nemek társadalmi egyenlőségének támogatását segítő elvek alkalmazása.

2.2 Óvodakép

Óvodai nevelésünk célja, hogy a gyermekek élmény-gazdag környezetben az egyéni fejlődési ütemük tiszteletbetartásával önálló gondolkodású, autonóm személyiségekké váljanak. Nyugodt, érzelmi biztonságot nyújtó, családi légkör megteremtésén keresztül, a gyermekek meglévő tapasztalatainak felhasználásával tovább alakítsuk személyiségüket, társas kapcsolataikat, viselkedési szokásaikat, nyelvi nevelésüket, az inkluzív-, az integrált-, a migráns (multikulturális, vagy ahogy Európában nevezik interkulturális) gyermekek nevelését támogató szemlélet biztosításával. Olyan magatartásforma kialakítására törekszünk, amely a környezet iránti érzékenységben teljesebbé válik. Gyermekközpontúság, élményre épülő játékközpontúság, kommunikáció, szociális érzékenységre nevelés. Mind ezt a gyermekek sokszínű tevékenységeink biztosításával kívánjuk elérni, egy olyan nevelési rendszerben, melynek feltétele a gyermek életkori sajátosságaihoz igazodó optimális környezet. Fontosnak tartjuk a személyiségfejlődéshez és az ismeretszerzéshez szükséges alapvető kompetenciák fejlesztését. Előtérbe helyezzük a tevékenységközpontú pedagógiai módszereket. A gyermekek és szülők kívánságát és elégedettségét mérlegelve, a gyermekek érdekeit figyelembe véve alakítjuk óvodai életünket.

2.3 Jövőkép

Szeretnénk, ha óvodánk a megértés, az egymás iránti türelem, elfogadás, szeretetet, biztonság helyszíne lenne, ahol a gyermekek napjuk nagy részét örömmel, boldogan, önfeledt játékkal töltik, kreatív, jókedvű, szakmailag kiváló, mindig megújulni képes óvónők irányításával.

Olyan intézménnyé szeretnénk válni:

- Amely a befogadó nevelést előtérbe helyezi, ahol biztosítjuk minden tehetséges, halmozottan hátrányos helyzetű, nemzetiségi, migráns, sajátos nevelési igényű gyermek részére a tevékenységben, egyéni képességnek és fejlődési ütemüknek megfelelő nevelést.
- Ahol a pedagógiai céljaink megvalósításához folyamatos, jó minőségű munkát végzünk partnereink megaláztatására.
- Ahol egyre többen élünk a program célirányos megvalósítását szolgáló továbbképzésekkel.

- A sikeres pályázatokkal továbbfejleszthetjük az egészséges környezet feltételrendszerét, a szociális hátrányok leküzdését, projektnapok szervezését.
- Ahol a fenntartó a színvonalas szakmai munkát anyagilag ösztönzi, erkölcsileg elismeri.
- Ahol a gyermekek képesek különbséget tenni a jó és rossz, a szép és csúnya, a helyes és helytelen között. Kötődnek a természethez, szépítik, védik és bátran alakítják azt, anélkül hogy kárt okoznának benne, tudnak felfedezni és rácsodálkozni. Viselkedésük igazodik az emberi együttélés szempontjából lényeges szabályokhoz.
- Ahol a kompetencia alapú nevelés előtérbe helyezése által az óvodában folyó minőségi munka tovább fejlődik, aminek eredményeként javul az intézmény eszközrendszere, biztosított lesz a tanulási – tanítási folyamat, a célokhoz vezető utak.

Az intézményi jövőkép, és a pedagógiai program alapelvei, célrendszere, fejlesztő összhangban van a vezetői pályázatban megfogalmazott jövőképpel. Az intézményvezető szervezi és irányítja az intézmény jövőképeinek, értékrendjének, pedagógiai és nevelési elveinek megismerését és a tanulási-tanítási folyamatokba épülését.

Olyan intézményt kívánunk működtetni, ahol az intézményvezető biztosítja, hogy:

- Az óvodai nevelés folyamán minden gyermeket érzelmi biztonságot nyújtó légkör vesz körül
- A fejlesztés komplex keretek között, élményszerű tevékenykedtetésben, az egyéni képességeknek megfelelően, differenciáltan történik
- Kiemelt szerepet kap a játék és annak pedagógiai és pszichológiai személyiségformáló ereje

A jövőkép megfogalmazása során figyelembe vettük az intézmény külső és belső környezetét, a folyamatban lévő és várható változásokat.

2.4 Alapelvek óvodánk pedagógiai programjában

Alapelveink:

- ❖ a gyermekek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége,
- ❖ a gyermekek jogainak, emberi méltóságának tiszteletben tartása és megerősítése,
- ❖ a gyermeket elfogadás, tisztelet, szeretet, megbecsülés és bizalom övezi,

- ❖ a gyermekek érdekeinek figyelembevétele mindenkor és minden helyzetben,
- ❖ az óvoda befogadó szemlélettel, gyermekközpontú nevelési elvvel, a gyermeki személyiség kibontakoztatására törekszik, biztosítva minden gyermek számára az egyenlő hozzáférés lehetőségét,
- ❖ az óvodai nevelés sajátos eszközeivel törekszünk az esélyegyenlőség biztosítására, a hozott hátrányok csökkentésére,
- ❖ az alkalmazott pedagógiai eszközöket, módszereket a gyermek személyiségéhez és érési üteméhez igazítjuk, ezzel segítve a gyermekek egyéni készségeinek és képességeinek kibontakoztatását, kompetenciáinak alakítását,
- ❖ a hátrányos megkülönböztetés tilalmának tiszteletben tartása,
- ❖ az óvoda kialakult pedagógiai értékeinek megőrzésére törekvés.

2.5 Óvodánk nevelési célja:

A (2,5) 3-7 (8) éves gyermekek életkori és egyéni sajátosságainak, eltérő fejlődési ütemének érési jellemzőinek figyelembe vételével:

- a sokoldalú, harmonikus személyiségfejlesztés, a sikeres iskolai beilleszkedéshez szükséges testi, lelki és szociális érettség kialakítása,
- gondoskodni a gyermeki közösségben végezhető sokszínű tevékenységről, a tevékenységekben megvalósuló tanulásról, az óvodás gyermek képességeinek fejlesztéséről,
- a játék jelentőségének hangsúlyozása és erőteljesebben megjelenítése a gyermekek napirendjében,
- a gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése;
- a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a gyermek környezettudatos szemléletének és magatartásának megalapozása;
- a hátrányok csökkentése,
- a gyermekeket neveljük a különbözőségek elfogadására, tiszteletére,
- a sajátos nevelési igényű gyermekek integrálásával esélyegyenlőségük biztosítása,
- a migráns családok gyermekeinek interkulturális nevelése, az emberi jogok és alapvető szabadságok védelme.
- kiemelt figyelmet igénylő gyerekek ellátása.

A fejlesztések a gyermekek érési folyamatához igazított, életkori sajátosságainak megfelelő, ahhoz messzemenően illeszkedő eszközökkel történnek.

A célok megvalósulása érdekében az intézményvezető feladata, hogy:

- irányítsa az intézmény hosszú és rövid távú terveinek lebontását és összehangolását, biztosítja azok megvalósítását, értékelését, továbbfejlesztését,
- a célok eléréséhez szükséges feladat meghatározások pontosak, érthetőek, a feladatok végrehajthatók legyenek,
- a feladatok tervezése során a nevelőtestület bevonásával a célok elérését értékelje, és a szükséges lépéseket meghatározza, célokat vagy feladatokat módosítsa.

2.6. Pedagógiai elképzelésünk felépítése

Egészséges életmód alakítása

Érzelmi nevelés, erkölcsi és a közösségi nevelés

Anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

A kiemelt figyelmet igénylő gyermek

Az óvodai élet megszervezésének elvei

A program kapcsolatrendszere

A program tevékenység formái:

Játék

Verselés, mesélés

Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka

Mozgás

A külső világ tevékeny megismerése

Munka jellegű tevékenység

Tevékenységekben megvalósuló tanulás

A fejlődés eredménye az óvodáskor végén

Óvodai életünk hagyományai

Ellenőrzés, értékelés rendszere

Óvodai gyermekvédelem.

Óvodai Integrációs program
Egészségfejlesztési program
Nemzetiségi nevelés

2.7 Az óvoda funkciói az Óvodai nevelés Országos Alapprogramja szerint:

- óvó-védő funkció,
- szociális funkció,
- nevelő-személyiségfejlesztő funkció.

A funkciók szerinti óvodai nevelést a mi óvodánkban elemezzük:

- nevelőtestületi értekezleten,
- szülői értekezleten,
- óvoda és iskola közös megbeszélésein,
- fenntartóval történő közös megbeszélés során.

Fontos, hogy a külső partnerek is ismerjék, mit kell teljesíteni egy funkciójának megfelelően működő óvodának.

Az óvodai nevelés célja az alapprogram szellemében, „... az óvodai nevelésnek a gyermeki személyiség teljes kibontakozásának elősegítésére kell irányulnia, az emberi jogok és a gyermeket megillető jogok tiszteletben tartásával; oly módon, hogy minden gyermek egyenlő eséllyel részesülhessen színvonalas nevelésben.”

Fontos, hogy céljaink világosak, mindenki számára érthetőek, a későbbiekben mérhetőek legyenek.

Elengedhetetlen:

- a nevelőtestület valamennyi tagja egyformán értelmezze a dolgokat,
- az óvodapedagógusok napi tevékenységüket a program előírásai szerint végezzék,
- a gyermekek tudásszintjének vizsgálata – milyen hiányosságok mutatkoznak a gyermekeknél – melyeket egyéni foglalkozás keretében kell fejleszteni, a hiányosságokat pótolni,
- ahhoz, hogy a helyi pedagógiai program mérhetővé váljon, sikerkritériumokat, kimeneti jellemzőket kell részterületenként hozzárendelni.

Akkor eredményes a munkánk, ha iskolába lépés előtt a gyermekeink a sikerkritériumként meghatározott jellemzőkkel rendelkeznek, kiemelten a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek körében.

Sikerkritérium a „ A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére.”

2.8. Nemzetiségi nevelés:

A nemzetiséghez tartozó gyermekek óvodai nevelésében biztosítjuk az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, átörökítését, és a multikulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét. Az óvodai életben, a sikeres iskolai előmenetelre úgy készítjük fel a gyermekeket, hogy a nemzetiségi és többségi kultúra közötti különbségeket és hasonlóságokat tudatosan építjük be a mindennapi életünkbe.

A nemzetiségi kultúra, művészetek és hagyományok értékeit különböző tevékenységi formákban szerepeltetjük; hangsúlyozottan megjelennek a nemzetiségi játékok, mondókák, versek, mesék és dalok. A vizuális nevelésben a sajátos szín- és formavilág is megjelenik; a mozgáshoz kötődő tevékenységek között pedig a nemzetiségi tánckultúrával is megismerkednek a gyermekek.

Az óvodás kor végére a családi neveléssel együtt kívánjuk elérni a szellemi és tárgyi kultúra, hagyományok és szokások tisztelete és megbecsülése; valamint pozitív érzelmi viszony kialakulását a nemzetiségi kultúra iránt.

3. A program célja és feladata

Az óvodai nevelés általános feladatai:

Az óvodai nevelés feladata az óvodáskorú gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítése.

Ezen belül:

- az egészséges életmód alakítása,
- az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösség nevelés,
- az anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.

3.1 Az egészséges életmód alakítása:

Az egészséges életmódra történő felkészítés, az egészséges életvitel igényének kialakítása ebben az életkorban befolyásoló jelentőségű. Ezen belül az óvodai nevelés feladata:

- a gyermek gondozása, testi szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése;
- a harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése;
- a gyermeki testi képességek fejlődésének segítése;
- a gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése;
- az egészséges életmód, a testápolás, az étkezés, különösen a magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só és telítetlen zsír- tartalmú ételek fogyasztásának csökkentése, a zöldségek és gyümölcsök, illetve tejtermékek fogyasztásának ösztönzése, a fogmosás, az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása;
- a gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet biztosítása;
- a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása;
- megfelelő szakemberek bevonásával - a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve
- speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása.

Az egészséges életmód alakításának területei:

- Gondozás: A gyermek testi komfortérzetének kielégítése. A gondozás az óvodai élet meghatározó feladata. Az óvodapedagógus gondoskodik arról, hogy a csoportban a lehetőségekhez mérten a gyerekek rendezettek, tiszták legyenek. Az óvodapedagógus a csoportjában szabály- és szokásrendszert alakít, amelynél fontos, hogy jól átgondolt, és pontos legyen, igazodjon a csoport fejlettségéhez és az egyén szükségleteihez. Gondoskodni kell a szokások és szabályok következetes betartásáról és betarttatásáról. A csoportban legyen összehangolt az ott dolgozó felnőttek munkája.
- Testápolás, tisztálkodás: Ezen a területen is más-más tapasztalatokkal, szokásokkal érkeznek az óvodába a gyermekek. Az esetleges hiányosságokat példamutatással, segítségadással, a szükséges feltételek biztosításával igyekszünk pótolni. A bőrápolás, a fogmosás, a hajápolás, az orr tisztántartása, a WC használat fokozatosan önállóan ellátott tevékenységgé kell, hogy alakuljon. Ezeknek a szokásoknak a rögzülése is következetességet, és rendszerességet követel meg.
- Táplálkozás, étkezés: Feladatunk, hogy megismerjük a gyermekek táplálkozási igényét és a kezdeti időben fogadjuk el, ha a gyermek válogat, ismerkedik a különböző ételekkel. Később, ösztönözzük a gyerekeket az ételek megkóstolására, de ne kényszerítsük az étel elfogyasztására. Az egészséges táplálkozási szokások kialakításánál figyelünk: - a kellő mennyiségű folyadék bevitelére, a gyermekek bármely időszakban igényeik szerint ihassanak vizet, - az egyéni szükségletekre, érzékenységre (ritmus, mennyiség) - az étkezések nyugodt, derűs légkörére, - az esztétikus terítésre, - arra, hogy a gyermekek egyéni fejlettségük alapján kapjanak evőeszközöket (kanál, kés villa).
- Testi nevelés: Biztosítjuk a gyermekek testi szükségleteinek, természetes mozgásigényének kielégítését, az egészségének, testi épségének védelmét, megőrzését, edzését. Intézményünk rendelkezik a fejlesztéshez szükséges udvarral, szabványoknak megfelelő játékokkal.
- Az öltözködésnél: fontos, hogy a megfelelő ruhadarabok fel-, vagy levételével a gyermekek maguk is képesek legyenek a hőérzetüknek megfelelően változtatni, a kisebbek pedig jelezni ezt az igényüket. Felhívjuk a szülők figyelmét is a réteges és praktikus öltözködésre. Példamutatással, felszólítással az önállóságra törekszünk, de életkortól és képességektől függően segítséget nyújtunk az öltözködésnél, vetkőzésnél.

- Mozgás: Az épületen belüli és a szabadban való mozgás fontos. Évszakonkénti kirándulások, séták lehetőséget adnak a természetjárás szépségének megszerettetésére.
- Levegőzés: A gyermekek minél több tevékenységüket a szabad levegőn végezzék (játék, mozgás,).
- Pihenés: A pihenéshez szükséges nyugodt légkör biztosított. A gyermekek egyéni alvási igényét figyelembe vesszük.
- Egészségvédelem, edzés: a gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezetet biztosítani tudjuk. A higiénés szabályok betartása, a környezeti ártalmak kiküszöbölése elengedhetetlen. Minél több időt kell a szabadban tölteni, évszaktól függően.
- Környezetvédelem: a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása.

Az egészséges életmód alakításából adódó óvónői feladatok:

- A gyermekek életkorának megfelelő optimális életritmus kialakítása a napirendben
- Az időkeretek rugalmas alkalmazása a gyakorlatban
- Nyugodt kiegyensúlyozott légkör megteremtése a csoportban
- A gyermekek szükségleteinek kielégítése a nap folyamán
- A szokás szabály rendszer kialakítása a gyermekekkel
- A kialakított szokás és szabályrendszer betartásának figyelemmel kísérése, reális egyéni fejlődéshez viszonyított fejlesztő értékelése
- A kulturált étkezés szokásainak megismertetése, gyakoroltatása
- Az egészséges életmód szokásainak kialakítása: testápolás, étkezés, öltözködés, betegségmegelőzés, a fogmosás technikájának elsajátítása, gyakoroltatása, az eszközök rendben tartására szoktatás.
  - az egészség megőrzése, edzése, óvása
  - a harmonikus összerendezett mozgás, a testi képességek, a mozgáskultúra fejlesztése
  - az érzékszervek egészséges működésének segítése.
  - szülővel, óvodapedagógussal együttműködve prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- ✓ A gyerekek önállóan mosakodnak, törölköznek, figyelmeztetés nélkül kezet mosnak szükség szerint
- ✓ Szükség szerint önállóan és rendeltetésszerűen használják a WC-t (WC papírhasználat, öblítés)
- ✓ Vigyáznak a WC, mosdó rendjére, a tisztálkodási eszközöket a helyükre teszik
- ✓ Fogat mosnak, a fogápoló szereket tisztán tartják
- ✓ Önmagukat, ruházatukat rendben tartják, a papír zsebkendőt rendeltetésszerűen használják, a használtat a szemetesbe teszik
- ✓ Étkezés közben kulturáltan viselkednek, igénylik az asztal esztétikai rendjét, helyesen használják az evőeszközöket
- ✓ Önállóan, a megfelelő sorrendben öltöznek, vetkőznek, hőérzetüknek megfelelően fel, vagy levesznek ruhadarabokat
- ✓ Ruhájukat, ágyneműjüket a kialakult szokások szerint rendben a kijelölt helyre teszik
- ✓ Ügyelnek saját személyük és környezetük rendjére, gondozottságára
- ✓ Minden ételt megkóstolnak, és szükségletüknek megfelelően fogyasztanak

Környezettudatos életmódra nevelés:

Már óvodáskorban megkezdődik a gyerekek életkori sajátosságaihoz igazodva a környezettudatos életmódra nevelés. Környezetünk védelme nagyon fontos feladat, óvodáskorban pedig számos lehetőség nyílik arra, hogy a gyerekek észrevegyék, megtapasztalják ezt és tegyenek érte, legyenek fogékonyak a környezeti problémákra. Különböző feladatokon, tevékenységeken keresztül tanulják meg, miért fontos, hogy megóvjuk környezeti értékeinket, vigyázzunk környezetünk tisztaságára.

Környezettudatos magatartás fő szakaszai:

- Takarékosra ösztönzés, a tevékenységhez szükséges anyagok takarékos használata.
Pl.: rajzolás, festés, barkácsolás során szükséges anyagokkal, vízzel.
- Az épített és természeti környezet védelmének, óvásának megtanítása.
- A szépség megláttatása.
- A gyermek alkotótevékenységének elismerése, megóvása, Pl.: kerti munka, valami új létrehozása.
- Tapasztalatnyújtás, élmények biztosítása.

- Igényesség kialakítása önmaga és környezete iránt.
- Olyan szokások, viselkedés elsajátítása, amelyeket a környezete elfogad.
- Megfelelő szakemberek bevonásával -a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve- speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása.

Gyermekekkel közösen végzett környezettudatos tevékenységek:

- szelektív hulladékgyűjtésre ösztönzés,
- műanyag palacktető gyűjtése a szülők bevonásával,
- kertrendezés- udvarrendezés, parkosítás, virágoskert létrehozása, gondozása, környezetünk szebbé tétele,
- az éves Környezetvédelmi tervben leírtak megvalósítása.(kirándulások, séták).

3.2 Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés

1. Az óvodáskorú gyermek egyik jellemző sajátossága a magatartásának érzelmi vezéreltsége. Elengedhetetlen, hogy a gyermeket az óvodában érzelmi biztonság, állandó értékrend, derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkör vegye körül. Mindezért szükséges, hogy:
  - a gyermeket már az óvodába lépéskor kedvező érzelmi hatások érijék;
  - az óvoda alkalmazottai és a gyermek, a gyermekek, valamint az óvodai alkalmazottak közötti kapcsolatot pozitív attitűd, érzelmi töltés jellemezze;
  - az óvoda egyszerre segítse a gyermek erkölcsi, szociális érzékenységének fejlődését, én tudatának alakulását, és engedjen teret önkifejező törekvéseinek;
  - az óvoda nevelje a gyermeket annak elfogadására, megértésére, hogy az emberek különböznek egymástól.
2. A szocializáció szempontjából meghatározó a közös élményeken alapuló tevékenységek gyakorlása, a gyermek erkölcsi tulajdonságainak (mint például: az együttérzés, a segítőkészség, az önzetlenség, a figyelmesség) és akaratának (ezen belül: önállóságának, önfegyelmének, kitartásának, feladattudatának, szabálytudatának), szokás- és normarendszerének megalapozása.
3. Az óvoda a gyermek nyitottságára épít, és ahhoz segíti a gyermeket, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldhöz és a családhoz való kötődés alapja, hogy rá tudjon

csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.

4. A gyermeki magatartás alakulása szempontjából az óvodapedagógus, az óvoda valamennyi alkalmazottjának kommunikációja, bánásmódja és viselkedése modell értékű szerepet tölt be.
5. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében szükség szerint különösen jelentős az óvoda együttműködő szerepe az ágazati jogszabályokban meghatározott speciális felkészültséggel rendelkező szakemberekkel.

Célunk:

- barátságos otthonos, szeretetteljes óvodai körülmények biztosítása,
- erkölcsi, akarat tulajdonságok kialakítása, erősítése, fejlesztése az óvodapedagógus és a dajka példaadásával,
- a különbözőségek elfogadására, tiszteletére nevelés,
- a szülőföldhöz fűződő pozitív érzelmi viszony kialakítása,
- az óvoda segítse a gyermek szociális érzékenységének fejlődését és én – tudatának alakulását, valamint én – érvényesítő törekvését,
- a gyermek társas szükségleteinek kielégítése,
- a nehezen szocializálható, lassabban fejlődő, alacsonyabb fejlettségi szinten álló, sajátos nevelési igényű, hátrányos-, és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek esetében az egyéni szükségleteknek megfelelő pedagógiai eljárások alkalmazásával az esélyegyenlőség biztosítása,
- a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek fejlesztésénél a megfelelő felkészültséggel rendelkező szakemberek igénybevétele.

Az óvodapedagógus feladatai:

- Magasabb rendű érzelmek kibontakoztatásához szükséges, biztonságos, kiegyensúlyozott, harmonikus, családi légkör megteremtése, amely a gyermeki szükségletek kielégítését segíti elő.
- A gyermek – gyermek, óvoda alkalmazotti és a gyermekek közötti kapcsolatot pozitív attitűd, érzelmi töltés jellemezze. Az óvodapedagógus és az óvoda dolgozóinak kommunikációja, bánásmódja és viselkedése példa értékű legyen.

- A gyermekek erkölcsi, szociális érzékenységének fejlődésének, én – tudat alakulásának, önkifejező és önérvényesítő törekvéseinek segítése.
- Szociális magatartás alapvető elemeinek formálása, szokás- és normarendszer megalapozása. Az emberek különbözőségének elfogadása, megértésre nevelés (befogadó nevelés), pozitív erkölcsi normák közvetítése. Kapcsolatteremtő, megtartó, konfliktusmegoldó képességek alakítása.
- A szűkebb és tágabb környezet megismerése, hazaszeretet, amely a szülőföldhöz való kötődés alapja.
- A nehezen szocializálható, lassabban fejlődő, alacsonyabb fejlettségi szinten álló, érzékszervi vagy mozgássérült, hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, az elhanyagolt, valamint a kiemelkedő képességű gyerekek neveléséhez szükséges speciális ismeretek megszerzése a szakemberek bevonásával.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- ✓ Az óvodáskor végére a gyermekek önértékelése olyan fokra fejlődik, hogy képesek lesznek az önálló helyzetmegoldásra, önérvényesítésre, önkifejezésre.
- ✓ Szívesen, örömmel járnak óvodába, ragaszkodnak a felnőttekhez, társaikhoz.
- ✓ Ismerik szűkebb és tágabb környezetüket, képesek rácsodálkozni a természetben, az emberi környezetben mutatkozó jóra és szépre, ezek megbecsülésére.
- ✓ Örülnek a közös élményeknek, sikereknek.
- ✓ Érdeklődnek egymás iránt, meghallgatják, elfogadják egymást.
- ✓ Igényükké válik a helyes viselkedési szokások, szabályok betartása, képesek a konfliktushelyzetek megoldására, ami a sikeres iskolakezdetet segíti elő.
- ✓ Válgják a gyermeknek igényévé a csoporttal való együttműködés, ugyanakkor, ha arra van igénye, egyedül is tevékenykedhessen, ilyenkor a többiek alkalmazkodjanak hozzá.

A befogadás:

Óvodánkba elsősorban a családból kerülnek be a gyerekek.

Az óvodapedagógus feladata a gyermek óvodába fogadása esetén:

- Beiratkozáskor a gyerekekkel megismertetjük a csoportszobát, hogy az óvoda barátságos, vonzó, játékszerekben bővelkedő képe maradjon meg az emlékezetükben.
- Az óvodapedagógus családlátogatást végez a nyári időszakban, így a gyermek és az óvodapedagógus már az óvodáskor előtt megismerik egymást.
- Az óvodapedagógus családlátogatás alkalmával anamnézist töltet ki a szülővel, melyből képet kapnak egyrészt a szülők nevelési kultúrájáról, másrészt arról, hogy a közvetlen környezete milyennek látja a gyermeket, és milyen szerepet juttat neki.
- A családból érkezett gyermek magatartását befolyásolni tudjuk kedves fogadtatással, barátságos környezet megteremtésével, a gyermektársasággal.
- A befogadási időszak legyen folyamatos és fokozatos.

Beszoktatási idő óvodánkban: Kis csoportos életkorú gyermekek: 4 hét; középső, nagy csoportos életkorú gyermekek: 2 hét.

- Ebben az időszakban a megfigyelések, felmérések mellett az óvodapedagógusoknak és segítőiknek (dajkák) az a feladatuk, hogy biztonsággal, szeretettel, megértéssel, odafigyeléssel forduljanak a gyerekekhez.
- A szülőkkel megbeszéljük az átadás körülményeit.
- Engedjük, hogy a gyerekek kedvenc játékaikat, vagy szívükhöz nőtt kedves holmit, „anyapótlót” magukkal hozzanak.

3.3. Az anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

1. Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat.
Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különbözőformáinak alakítása - beszélő

környezettel, helyes mintaadással és szabályközvetítéssel - az óvodai nevelőtevékenység egészében jelen van. Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés közben a gyermek természetes beszéd- és kommunikációs kedvének fenntartására, ösztönzésére, a gyermek meghallgatására, a gyermeki kérdések támogatására és a válaszok igénylésére szükséges figyelmet fordítani.

2. Az óvodai nevelés a gyermek egyéni érdeklődésére, kíváncsiságára - mint életkori sajátosságra -, valamint a meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve biztosít a gyermeknek változatos tevékenységeket, amelyeken keresztül további élményeket, tapasztalatokat szerezhet az őt körülvevő természeti és társadalmi környezetről.
3. Az értelmi nevelés további feladatai: egyrészt a gyermek spontán és tervezetten szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása, másrészt az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás - alkotóképesség - fejlesztése. Valamennyi értelmi képesség, különösen a képzelet és a kreativitás fejlődését elősegítő ösztönző környezet biztosítása.

Célunk:

- A szocializáció folyamatában a beszéd, a kommunikáció, a gyermek környezetével való érintkezésének, önkifejezésének, gondolkodásának legfőbb eszköze legyen.
- A kreatív interakciós képesség alakuljon ki. Segítse az iskolai alkalmasság kialakulását, előzze meg az iskolai kommunikációs kudarokat.
- A kommunikáció által erősödjék a gyermek biztonságérzete, növekedjék tájékozottsága, gazdagodjanak ismeretei, kapcsolatai, fejlődjön beszédkészsége, anyanyelvi kultúrája
- A drámajátékok alkalmazásával a nyelvi kommunikáció, valamint a gyermekek sokszínű személyiségének fejlesztése.

Feladatunk:

- A gyermekek beszédkedvének fenntartása.
- A gyermekek meghallgatása.
- A gyermekek kérdéseinek meghallgatása, válaszadás.
- A gyermekek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése.
- Kognitív képességek fejlesztése (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás - alkotóképesség).

- Beszédhallás és szövegértés fejlesztése.
- Kreativitás fejlesztése.
- Kapcsolatfelvétel támogatása, az információ eljuttatásának segítése, a másikkal a verbális és nonverbális eszköztár kialakításával.
- A drámajáték alkalmazása során gyakorlatokkal és játékokkal segítjük a valóság átélését, az emlékek megőrzését a figyelem fejlesztését, az alkotás szabadságával való megismerkedést, s ezen keresztül a csoport és az egyén fejlődését.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A gyermekek meglévő tapasztalataira, élményeire építve biztosítson további élményeket, tevékenységeket az őt körülvevő természeti és társadalmi környezetről.
- Beszéde legyen követésre méltó, kifogástalan.
- Mondatszerkesztése legyen egyszerű, de változatos.
- Törekedjen a szemléletességre, a képszerű kifejezések alkalmazására.
- Fejlessze a gyermek gondolkodását, ösztönözze beszédre őket.
- Hallgassa meg a gyermekeket.
- Válaszoljon a gyermekek kérdéseire, elégítse ki kíváncsiságukat.
- Ismerje meg a család anyanyelvi kultúráját.
- Figyeljen a családban előforduló beszédhibákra.
- Hívja fel a szülők figyelmét az otthoni beszélgetések fontosságára.
- Legyen türelmes, érdeklődő, figyelmes és közvetlen, legyen képes a gyermekekkel meghitt beszélgetést folytatni.
- Fejlessze a gyermek metakommunikációs készségét.
- Bővítse aktív és passzív szókincsüket.
- Fejlessze beszédértésüket, mondatalkotási készségüket.
- Törekedjen arra, hogy a gyermekek tevékenysége során kialakuljon a párbeszéd, az egymásra figyelés.
- Érje el, hogy a gyermekek az udvarias beszédformákat használják.
- Kezdeményezzen hangfejlesztést szolgáló játékokat.
- Használja a bábjátékot, mint az anyanyelvi nevelés egyik fontos eszközét.
- A mindennapi tevékenységek sorában a drámajáték alkalmazása, a komplex foglalkozásokba építve annak érdekében, történjen, hogy az óvodás gyermekeket kreatív személyiséggé és cselekvő-felfedező emberré nevelje.

- Gondolja át az anyanyelvi nevelés feladatait az egyes nevelési tartalmak területén.
- Segítse a gyermeket a különbözőség elfogadásában.
- Fejlessze a gyermek képességeit.
- Különböző tevékenységekben és élethelyzetekben ismereteik gyakoroltatása.
- A nemzeti etnikai kisebbséghez tartozó gyermekek nevelése (a multikulturális, interkulturális nevelésen alapuló integrációja.)
- A sajátos nevelési igényű gyermekek nevelése szakemberek bevonása által.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végén:

- ✓ Érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél, gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal képes kifejezni.
- ✓ A feltett kérdésekre pontosan, adekvátan felelnek.
- ✓ Képesek a hallott szöveg megértésére.
- ✓ Ismerik és alkalmazzák a téri irányokat, és az idő múlását kifejező kifejezéseket.
- ✓ Képesek az ok- okozati összefüggések megfogalmazására, következtetések levonására.
- ✓ Szókincsük életkoruknak megfelelő.
- ✓ Figyelmesen végighallgatják társaikat, a felnőtteket.
- ✓ Helyesen használják a névutókat, névmásokat és az igemódokat.
- ✓ Beszédüket természetes gesztusokkal, arcjátékkal kísérik.
- ✓ A természeti és társadalmi környezetükben szerzett tapasztalatokat, élményeket emlékezetükben felidézzék.
- ✓ Az alkalmazott drámapedagógia során az fejlődnek ismeretei, készségei, képességei, társas kapcsolatai.
- ✓ Érdeklődik az őt körülvevő dolgok iránt.
- ✓ Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik.
- ✓ A gyermek törekszik a végzett tevékenység, a körülötte történő dolgok összefüggéseinek felfedezésére.
- ✓ Próbálja megfogalmazni a változások tartalmát.
- ✓ Az önkéntelen figyelmet kiegészíti a szándékos, növekszik a figyelem tartalma, terjedelme.
- ✓ A cselekvő, szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi, fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.

4. A Kiemelt figyelmet igénylő gyermek

Minden gyermek más és más, ezért e szemlélet és gyakorlat alapja a differenciálás, amely egyes esetekben részben a pedagógus, részben más szakemberek által nyújtott speciális bánásmóddal egészül ki. A pedagógiai fejlesztőmunka egyik lényege, hogy a gyermeknek alapvető joga, hogy sajátos szükségleteinek, állapotának megfelelő segítséget kapjon képességei, készségei kibontakoztatásához, személyiségének védelméhez, fejlesztéséhez.

4.1. A Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve

1. Általános elvek

1.1. Az Óvodai nevelés országos alapprogramja a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésében

Az alapdokumentumban meghatározott nevelési, fejlesztési tartalmak minden gyermek számára szükségesek. Az óvodai nevelés a sajátos nevelési igényű gyermekeknél is a nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására törekszik. A nevelés hatására a sajátos nevelési igényű kisgyermeknél is fejlődik az alkalmazkodó készség, az akaraterő, az önállóságra törekvés, az érzelmi élet, az együttműködés. A sajátos nevelési igény szerinti környezet kialakítása, a szükséges tárgyi feltételek, és segédeszközök megléte akkor biztosítja a nevelési célok megvalósíthatóságát, ha a napirend során a gyermek mindig csak annyi segítséget kap, ami a további önálló cselekvéséhez szükséges.

1.2. Az Irányelv célja

Az Irányelv célja, hogy a nevelési programban foglaltak és a sajátos nevelési igény összhangba kerüljenek. Annak biztosítását szolgálja, hogy

- az elvárások igazodjanak a gyermekek fejlődésének üteméhez,
- fejlesztésük a számukra megfelelő területeken valósuljon meg,
- a sajátos nevelési igényű gyermekeket a nevelés, a fejlesztés ne terhelje túl,

- az egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs, rehabilitációs célú foglalkozások programjai váljanak az óvodák nevelési programjainak tartalmi elemeivé.

A fejlesztés szervezeti keretének megválasztását, az alkalmazott speciális módszer- és eszközrendszert minden esetben a gyermekek állapotából fakadó egyéni szükségletek határozzák meg. A többségi óvodában történő együttnevelés – az illetékes szakértői bizottság szakértői véleményének figyelembevételével – minden esetben egyéni döntést igényel a gyerek szükségletei szerint.

1.3. A rehabilitációs, rehabilitációs ellátás közös elvei

A sajátos nevelési igény kifejezi

a) a gyermek életkori sajátosságainak a fogyatékoság, az autizmus spektrum zavar vagy egyéb pszichés fejlődési zavar által okozott részleges vagy teljes körű módosulását,

b) a képességek részleges vagy teljes kiesését, fejletlenségét, eltérő ütemű fejleszthetőségét.

Az egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs, rehabilitációs tevékenység (a továbbiakban: rehabilitációs, rehabilitációs tevékenység) olyan teammunkában kialakított és szervezett nevelési folyamatban valósul meg, mely az egyes gyermekek vagy gyermekcsoport igényeitől függő eljárások (időkeret, eszközök, módszerek, terápiák) alkalmazását teszi szükségessé.

A sajátos nevelési igény a szokásos tartalmi és eljárásbeli differenciálástól eltérő, nagyobb mértékű differenciálást, speciális eljárások alkalmazását, illetve kiegészítő fejlesztő, korrekciós, rehabilitációs, rehabilitációs, valamint terápiás célú pedagógiai eljárások alkalmazását teszi szükségessé.

A nevelés, a fejlesztés feltételeit a köznevelési törvény és az ahhoz kapcsolódó jogszabályok határozzák meg. Az általánosan kötelező feltételeket a jogszabályok több területen módosítják, illetve kiegészítik olyan többletszolgáltatásokkal, amelyeket ki kell alakítani, és hozzáférhetővé kell tenni.

A gyermekek rehabilitációs, rehabilitációs célú fejlesztésének az alapja a szakértői bizottság szakértői véleménye. Az óvodai nevelőmunka során figyelemmel kell lenni arra, hogy:

- a sérült kisgyermek harmonikus személyiségfejlődését az elfogadó, az eredményeket értékelő környezet segíti;
- a gyermek iránti elvárás fogyatékosának, autizmus spektrum zavarának vagy egyéb pszichés fejlődési zavarának jellege, súlyosságának mértéke határozza meg;
- terhelhetőségét biológiai állapota, esetleges társuló fogyatékosága, személyiségjegyei befolyásolják.

A rehabilitációs, rehabilitációs egyéni és/vagy csoportos fejlesztés elsősorban gyógypedagógiai kompetencia, amely kiegészül a társszakmák – pszichológiai, orvosi – terápiás együttműködésével. Az egyéni fejlesztési terv elkészítéséhez a gyermek sajátos nevelési igényének megfelelő szakképzettséggel rendelkező gyógypedagógus, konduktorpszichológus, orvos együttműködése szükséges.

1.4. A rehabilitációs, rehabilitációs tevékenység közös céljai és feladatai

A fejlesztés céljait minden esetben a fejleszthetőséget megfogalmazó pedagógiai-gyógypedagógiai-orvosi-pszichológiai komplex vizsgálat diagnózisára, javaslataira kell építeni.

- a) A mozgásszervi, érzékszervi (látási, hallási), értelmi vagy beszéd-fogyatékoságból, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékoságból, autizmus spektrum zavarból illetve egyéb pszichés fejlődési zavarból fakadó hiányzó vagy sérült funkciók kompenzálása vagy helyreállítása, a meglévő ép funkciók bevonásával,
- b) Törekvés a különféle funkciók egyensúlyának kialakítására.
- c) A szükséges speciális eszközök elfogadtatása és használatuk megtanítása.
- d) Az egyéni sikereket segítő tulajdonságok, funkciók fejlesztése.
- e) Az egyes területeken kimagasló képességeket mutató gyermek támogatása.

1.5. A rehabilitációs, rehabilitációs tevékenységet meghatározó tényezők

- a) A sajátos nevelési igény típusa, súlyossága.
- b) A sajátos nevelési igény kialakulásának, diagnosztizálásának és a speciális ellátás megkezdésének ideje.

c) korai fejlesztésben és gondozásban részesült gyermek esetében a korai időszak fejlődésmenete.

d) A gyermek

- életkora, pszichés és egészségi állapota, rehabilitációs műtétei,
- képességei, kialakult készségei,
- kognitív funkciói, meglévő ismeretei,
- családi háttere.

Mindezek alapján a fejlesztés magába foglalja a vizuális, akusztikus, taktilis, mozgásos észlelés folyamatait, a motoros képességek, a beszéd- és nyelvi készségek és az értelmi képességek fejlesztését. Az egyes sajátos nevelési igény típusok függvényében más-más terület kap nagyobb hangsúlyt.

Halmazottan fogyatékos gyermek, gyermekcsoport esetén a megállapított fogyatékoságok mindegyikére tekintettel kell lenni.

A nevelési programot egyéni fejlesztési terv is kiegészíti.

1.6. A szükséges gyógypedagógiai feltételek biztosítása a sajátos nevelési igényű gyermek számára

- a) A sérülésspecifikus módszerek, terápiák, technikák szakszerű megválasztása és alkalmazása;
- b) az egyéni szükségletekhez igazodó környezet, speciális bútorok biztosítása;
- c) az egyéni szükségletekhez igazodóan speciális segédeszközök használata; a segédeszközök elfogadtatása, azok következetes használatára és megóvására nevelés;
- d) a kompenzációs lehetőségek körének bővítése a nem vagy kevésbé sérült funkciók differenciáltabb működésének tudatos fejlesztésével;
- e) annak felismerése, hogy a sajátos nevelési igényű kisgyermek egyes területeken kiemelkedő teljesítményre is képes;
- f) rugalmas szervezeti keretek kialakítása a sajátos nevelési igényű gyermekek egyéni foglalkoztatásának megvalósulásához;

g) az óvoda pedagógusai, pedagógiai munkát segítő alkalmazottai és a szülők megfelelő tájékoztatása a sajátos nevelési igényű gyermek befogadására, együttműködés a sajátos nevelési igényű gyermek családjával.

1.7. A többségi óvodákban megvalósuló – integrált – nevelés

A sajátos nevelési igényű gyermek családi nevelését, a közösségbe való beilleszkedését elősegíti/elősegítheti a többi gyermekkel részben vagy egészben együtt történő integrált nevelése. Az együttnevelést vállaló intézmény többet vállal, magasabb értéket kínál a sajátos nevelési igényű gyermeknek, mint részvétet és védettséget.

Az integrált nevelésben résztvevő óvoda:

- a) pedagógiai programjának kiegészítésekor és a speciális tevékenységek megvalósításakor figyelembe veszi a sajátos nevelési igényű gyermek fejlesztésének igényeit,
- b) külön gondot fordít arra, hogy a gyermek minden segítséget megkapjon hátrányainak leküzdéséhez,
- c) a befogadó óvoda vezetője támogatja a pedagógusok részvételét az óvodai integrációt segítő szakmai programokon, akkreditált továbbképzéseken.

Az adott gyermek fejlesztési stratégiájának kialakítását a gyermek sajátos nevelési igényének típusához igazodó szakképzettséggel rendelkező, az integrált fejlesztésben lehetőleg tapasztalatokkal rendelkező gyógypedagógus, konduktor segíti. Közreműködése kiterjed a gyermeket fejlesztő óvodapedagógusok felkészítésére, a fogadó óvoda sajátos teendői ellátásának tervezésére és folyamatos tanácsadásra, mely az óvodai nevelőmunkán túl a szülők és az óvoda együttműködésére is kellő hangsúlyt helyez.

Az integráltan nevelt gyermek számára biztosítani kell mindazokat a speciális eszközöket, egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs, rehabilitációs ellátást, melyekre a szakértői bizottság javaslatot tesz.

Sikerkritériumnak a gyermekek beilleszkedése, egyenlő hozzáférése a tevékenységekhez önmagához mért fejlődése tekinthető, melynek eredményes megvalósítását az alábbiak szolgálják:

a) Az együttnevelés megvalósításában érvényesül a rehabilitációs, rehabilitációs szemlélet és a sérülésspecifikus módszertani eljárások alkalmazása. A módszerek, módszerkombinációk megválasztásában a „sérülésspecifikusság” alkalmazkodást jelent a sajátos nevelési igény típusához, eltérő mértékéhez, az egyéni fejlődési sajátosságokhoz.

b) A gyermekek integrált nevelésében, fejlesztésében részt vevő, magas szintű pedagógiai, pszichológiai képességekkel (elfogadás, tolerancia, empátia, hitelesség) és az együttneveléshez szükséges kompetenciákkal rendelkező óvodapedagógus

- szükség esetén egyéni fejlesztési tervet készít, individuális módszereket, technikákat alkalmaz,
- a tevékenységek során a pedagógiai diagnózisban szereplő javaslatokat beépíti, a gyermek fejlődésének elemzése alapján – szükség esetén – eljárásait megváltoztatja, az adott szükséglethez igazodó módszereket megválasztja,
- egy-egy nevelési helyzet, probléma megoldásához alternatívákat keres,
- alkalmazkodik az eltérő képességekhez, az eltérő viselkedésekhez,
- együttműködik a különböző szakemberekkel, a gyógypedagógus iránymutatásait, javaslatait beépíti a pedagógiai folyamatokba.

c) A gyermek fogyatékoságának, autizmus spektrum zavarának vagy egyéb pszichés fejlődési zavarának típusához igazodó szakképesítéssel rendelkező szakirányú végzettségű gyógypedagógus az együttműködés során:

- segíti a pedagógiai diagnózis értelmezését, figyelemmel kíséri a gyermek haladását,
- javaslatot tesz gyógypedagógia-specifikus módszerek, módszerkombinációk alkalmazására, az egyéni fejlesztési szükséglethez igazodó módszerváltásokra, a gyermek igényeihez igazodó környezet kialakítására,
- segítséget nyújt a szükséges speciális (segéd)eszközök kiválasztásában, tájékoztat a beszerzés lehetőségéről,
- együttműködik az óvodapedagógusokkal, figyelembe veszi a gyermekkel foglalkozó óvodapedagógus tapasztalatait, észrevételeit, javaslatait,
- segít a helyi feltételek és a gyermek egyéni szükségleteinek összehangolásában,
- kapcsolatot tart a szülővel a rehabilitáció sikerességét szolgáló ismeretek átadásával,
- részt vesz a befogadó közösség felkészítésében,

- részt vesz az óvodai és tevékenységek adaptációjában.

Az integrált nevelésben részt vállaló óvodák igénybe vehetik az egységes gyógypedagógiai módszertani intézmények, a pedagógiai szakszolgálati intézmények szolgáltatásait, az utazó gyógypedagógusi, utazó konduktori hálózat működtetésére kijelölt intézmények segítségét.

2. A sajátos nevelési igényű gyermekek sérülésspecifikus fejlesztésének elvei, feladatai óvodai nevelés során

2.1. A mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott) gyermek

A mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott) gyermeknél a mozgásszervrendszer veleszületett vagy szerzett károsodása és/vagy funkciózavara miatt jelentős és maradandó mozgásos akadályozottság áll fenn, melynek következtében megváltozik a mozgásos tapasztalatszerzés és a szocializáció. A különleges gondozási igényt meghatározza a károsodás keletkezésének ideje, formája, mértéke és területe.

A jelentősen eltérő kóreredet – végtagredukciós fejlődési rendellenességek és szerzett végtaghiányok; petyhüdt bénulást okozó kórformák; a korai agykárosodás utáni mozgásrendellenességek; egyéb, maradandó mozgásállapot-változást, mozgáskorlátozottságot okozó kórformák; a halmozott sérüléssel járó különböző kórformák – és károsodás miatt a mozgáskorlátozottság egyénileg is sok eltérést mutat.

A mozgásszervi fogyatékos (mozgáskorlátozott és halmozottan fogyatékos mozgáskorlátozott) gyermek óvodai nevelése során kiemelt feladat a mozgásos akadályozottságból eredő hátrányok csökkentése, megszüntetése, a speciális, egyénre szabott eszközök használatának kipróbálása, megtanítása, s ezek segítségével a tágabb és szűkebb környezet minél sokrétűbb megismertetése, és ily módon az életkornak megfelelő tapasztalatszerzésre, a megtanult mozgás alkalmazására nevelés. Az óvodában biztosítani kell a gyermek állapotához igazodó megfelelő mozgás- és életteret (az ehhez szükséges akadálymentes környezetet, sajátos technikai eszközöket, például lejtő, kapaszkodó), mindig szem előtt tartva az önállóságra nevelés elvét. Az egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitáció, rehabilitáció és a terápia feladatait, valamint a mozgásnevelést az óvodai tevékenységek körébe kell beépíteni. Az

elsajátított mozgásminták rögzítése, a szükséges korrekciós helyzetek alkalmaztatása a napirend egészét átszövő feladat.

Óvodáskorú mozgáskorlátozott gyermek fejlesztése, nevelése speciális szempontok figyelembevételét kívánja, az óvodai nevelés valamennyi területén.

Mozgásfejlesztés:

Óvodáskorban előtérbe kerül az életkori sajátosságoknak megfelelő tartási és mozgási funkciók segítése, a hely- és helyzetváltoztatás és a manipuláció javítása a nagy- és finommozgások célirányos fejlesztésével, az írás megalapozását célzó egyéb fejlesztésekkel. A mozgásfejlesztésben hangsúlyt kell kapnia a különböző önellátást, önkiszolgálást, helyváltoztatást segítő-támogató eszközök szükség szerinti használata kialakításának is.

Önellátás, önkiszolgálás fejlesztése:

A meglévő funkcióknak, a család igényeinek megfelelően és velük együttműködve szükséges az önellátási funkciók fejlesztése, az életkornak megfelelő mindennapos tevékenykedtetés. A sérülés függvényében szükség lehet az egészségüggyel való kapcsolattartásra, pl. inkontinencia kérdésének megoldásában.

Játéktevékenység:

A mozgáskorlátozott gyermeket a játéktevékenységében akadályozhatja bizonytalan testtartása, a helyzet- és helyváltoztatás, az eszközhasználat nehezítettsége, a téri tájékozódás terén fellépő nehézségek stb. Szükség lehet a játékhoz használt tér átalakítására, a játéktevékenység egészének, esetleg egyes részeinek adaptálására. Az egyes tevékenységek során fontos a mozgáskorlátozott gyermek aktív szerepe, bekapcsolódása.

Nyelvi fejlesztés:

A mozgáskorlátozottsághoz társulhatnak beszédzavarok, kommunikációs problémák. A szókincs szegényesebb lehet, a különböző kognitív funkciók érintettsége akadályozhatja versek, mondókák megtanulását, a mozgászavarok hatással lehetnek a nonverbális

kommunikációra, légzésproblémák állhatnak fenn, súlyos esetben beszédképtelenség is előfordulhat. Emiatt fontos feladat a mozgáskorlátozott gyermek bevonása minden nyelvi és kommunikációs képesség fejlesztését célzó tevékenységbe, szükség lehet sajátos fejlesztési célok kitűzésére, esetleg a logopédussal való együttműködésre.

Éneklés, zenei nevelés:

Artikulációs problémák, légzésproblémák, a vitálkapacitás beszűkülése, ritmus és tempó érzékelésének nehezítettsége állhat fenn, ami pl. felső végtag érintettség esetén kiegészülhet az eszközhasználat nehezítettségével. Az óvodás életkor kiemelt tevékenysége az éneklés, így a mozgáskorlátozott gyermek fejlesztésébe is beépítendő. Pozitív hatása előnyösen befolyásolhatja a mozgásfejlődést is (pl. elősegíti a test ellazulását), társas cselekvést jelent, fejleszti a ritmus- és tempóérzékelést. A tevékenységek végzése közben szükséges lehet speciális testhelyzet felvétele, esetleg a gyermek állapota által meghatározott adaptált eszközök (hangszerek) használata.

Rajzolás, kézügyesség fejlesztése:

Felső végtag érintettség, izomtónus fokozódása, gyenge izomzat, a törzs- és fejkontroll hiánya stb. okozhat problémát ezen a területen. Fontos a kézfunkciót és a manipulatív tevékenységek segítségét célzó megfelelő testhelyzet megtalálása, a kóros izomfokozódások, együttmozgások leépítése, szükséges lehet adaptált eszközök használata, esetleg az eszközök rögzítése, a finommotorika és grafomotoros képességek célirányos fejlesztése. Minden tevékenység során kiemelt feladat a tapasztalatszerzés biztosítása, a cselekvéses ismeretszerzés lehetőségének megteremtése. A mozgáskorlátozott gyermek eltérő tapasztalatokkal rendelkezik, észlelési problémái, testséma-zavarai lehetnek, kevesebb ismerettel rendelkezhet az őt körülvevő világról. Alkalmat kell adni a minél sokrétűbb, mozgásos tapasztalatszerzésre, fejleszteni kell a kognitív funkciókat, különböző észlelési területeket, a figyelmet, emlékezetet, téri tájékozódást stb.

A halmozottan fogyatékos mozgáskorlátozott gyermekek esetében a mozgáskorlátozottságon kívül még más – érzékszervi, beszéd- vagy értelmi fogyatékoság – is nehezíti a fejlesztés lehetőségét. Fejlesztésük döntően a mozgáskorlátozottak pedagógiája és a társuló fogyatékoság gyógypedagógiai módszereinek egyénre szabott kombinációival történik.

2.2. A látási fogyatékos (látássérült) gyermek

A látássérült gyermek látásteljesítménye (vízusa) az ép látáshoz (vízus: 1) viszonyítva két szemmel és korrigáltan (szemüveggel) is 0–0,33 (0–33%-os látásteljesítmény) közötti. Látássérült az a gyermek is, akinek látótere – tekintése fixációs pontjától mindkét irányban legfeljebb 10°, azaz teljes szélességében legfeljebb 20°.

A látássérült gyermekek a nevelés szempontjából lehetnek: vakok, aliglátók és gyengénlátók. A speciális, gyermekekre szabott pedagógiai program meghatározója a látásélesség mellett: a látássérülés kóroki tényezője, a látássérülés bekövetkeztének időpontja, és a látássérüléshez esetleg csatlakozó egyéb fogyatékoság, rendellenesség.

A látási kontroll hiányosságainak korrigálására minden látássérült gyermek esetében segíteni kell a részvételt a közös játékban, a közösséghez való alkalmazkodást, a viselkedési formák megtanulását és gyakorlását, a közösség előtti szereplést.

Kiemelt hangsúlyt kap az önkiszolgálás megtanítása, a tárgyak és helyük megismertetése, a rendszeretet, a higiéné, különösen a szem és a kéz tisztán tartása.

Az óvodai nevelés során mindvégig figyelembe kell venni a látássérült gyermek fizikai terhelhetőségének korlátait, különös tekintettel az adott szembetegségre.

a) Az óvodai nevelésben részesülő vak gyermekeknél (vízus: 0) is kiemelt szerepet kap a játék, ami tág lehetőséget ad az ép érzékszervek aktivizálásával a hallás, tapintás, szaglás, íz-érzékelés, mozgás-ritmus, tájékozódási képesség intenzív fejlesztésére. Mozgásnevelésükben kiemelten fontos a testkultúra kialakítása, a tartáshibák megelőzése, a helyes testtartás megtanítása, majd folyamatos fejlesztése. A vak gyermekek fejlesztésében hangsúlyos a zenei nevelés, mely egyszerre fejleszti a hallást és a mozgást.

Az önkiszolgálás terén életkoruk és sérültségük mértéke szerinti önállóság kialakítása a cél. A környezetük valóság-hű megismerése széles körű érzékeltetéshez, a biztonságos téri tájékozódás támpontokhoz kötötten valósítható meg. Az eszközök kiválasztásánál – színek helyett – elsődleges szempont a jól tapinthatóság biztosítása. A környezet kialakításakor

tapintható jelzések alkalmazása, a bútorok lehetőség szerinti állandó rendje javasolt. A számélmények kialakulását az akusztikus minták, a mozgás és a verbális kifejezések is hatékonyabbá teszik, az óvodai tevékenységek során a hatrekeszes dobozok, gombás-, szöges táblák alkalmazása a Braille-írás-, -olvasásrendszer megtanulását készíti elő.

b) Az aliglátó gyermekek (vízus: a fényérzéstől 10%-os látásteljesítményig) adottságaik szerint vagy a tapintó-halló vagy a látó-halló (tapintó) életmódra készíthetők fel.

A látásukat praktikusán kismértékben használó aliglátó gyermekek (pl. fényérzékelők, színeket felismerők) nevelési programja a tapintó-halló életmódra felkészítést célozza [2.2. a) pont], de nem hanyagolható el látásteljesítményük megőrzése, intenzív fejlesztése sem.

Az aliglátó gyermekek közül a látásukat praktikusán jól használók számára olyan fejlesztő programot kell biztosítani, mely a látó-halló (tapintó) életmódra felkészítést tűzi ki célul.

A fejlesztés fő területei ez esetben megegyeznek a gyengénlátó gyermekek nevelésének elveivel [2.2. c) pont].

c) A gyengénlátó gyermekek (vízus: 10%-os látásteljesítménytől 33%-ig) főleg látásuk útján tájékozódnak a világban, de az ép látásúakhoz képest sokkal közelebről, kisebb térben tudják azt használni. Nevelésük speciális optikai eszközök segítségével a vizuális megismerés útján történik, de jelentős szerep jut a nevelésben a többi, elsősorban a hallási és tapintási analízátor kompenzatív működésének is. Kiemelten fontos a testtartási hibák megelőzése, a helyes testtartás megtanítása, az ehhez szükséges környezet (pl. dönthető asztallap, egyéni megvilágítás) biztosítása.

A gyengénlátó gyermek fejlesztésének kiemelt területei az óvodában:

A gyengénlátó gyermek gondolkodás- és beszédfejlődését a látásos élmények hiányossága jelentősen befolyásolja, ezért különösen fontos a környezet vizuális megismertetése. Területei:

- Látásnevelés: a látás használatának megtanítása a távoli és a közeli környezetben.
- A nagymozgás fejlesztése: mozgáskoordináció, mozgásbiztonság.
- Térbeli tájékozódás a látás felhasználásával.
- A finommozgás fejlesztése: a kézügyesség fejlesztése, az írás előkészítése.

- A látás-mozgáskoordináció fejlesztése: finommozgások és nagymozgások esetében egyaránt.
- Az érzékelés egyéb területeinek fejlesztése
- A hallási figyelem és megkülönböztető képesség segíti a tájékozódást, tanulást.
- A tapintás által szereshető információk kiegészítik a tárgyak tulajdonságairól szerzett ismereteket.

d) A halmozottan fogyatékos látássérült gyermekek esetében a látás hiányán vagy különböző mértékű csökkenésén kívül még más, testi, érzékszervi vagy értelmi sérülés is nehezíti a fejlesztés lehetőségét, amely döntően a látássérültek pedagógiája és a társuló fogyatékoság gyógypedagógiai módszereinek kombinációival történik. Az eredményességet a döntően egyéni vagy kiscsoportos szervezés biztosítja. Ez gyógypedagógiai óvodai ellátásban valósulhat meg. Abban az esetben, amikor az enyhébb látási sérülésekhez enyhébb fogyatékoságok csatlakoznak, akkor az integrált óvodai nevelés is lehet eredményes.

2.3. A hallási fogyatékos (hallássérült) gyermek

A súlyos fokban hallássérült – siket – és a kevésbé súlyosan vagy közepes fokban hallássérült – nagyothalló – gyermekek hallásvesztése a főbb beszédfrekvenciákon olyan mértékű, hogy ennek következtében a beszédnek hallás útján történő megértésére nem, vagy csak részben képesek. A halláskárosodás miatt – az állapot fennmaradása esetén – bizonyos esetekben – teljesen elmarad, vagy erősen sérül a beszéd és a nyelvi kompetencia. Az előzőek miatt korlátozott a nyelvi alapokon történő fogalmi gondolkodás kialakulása, aminek következtében módosul a gyermek megismerő tevékenysége, esetenként egész személyisége megváltozik. A legkorábbi életkortól alkalmazott orvosi-egészségügyi és speciális pedagógiai ellátás együttes megvalósításával a súlyos következmények csökkenthetők.

A megfelelő otológiai, pedoaudiológiai gondozás, a korszerű hallókészülékkel történő ellátás és a hallásjavító műtétek mellett (cochlea implantáció), a speciális pedagógiai segítség eredményeként a gyermek óvodás életkorára elérhető, hogy a súlyos fokban hallássérült (siket) kisgyermek érzékeli a hangot. Képes lesz az emberi hang kommunikációs funkciójának felismerésére. A beszédhallás fejlődésével és a szájra irányultság kialakulásával párhuzamosan tudatos hangadásra képessé válik. Megindul a passzív és aktív szókincs fejlődése, elhangzanak az első szavak. Mindez a szülők folyamatos közreműködését és együttműködését is igényli.

Megkülönböztetett figyelmet kell fordítani a súlyosan hallássérült szülők gyermekeire, akik nagy része használja a jelnyelvet vagy annak elemeit, mint kifejezőeszközt.

Bár a hallássérült szülő hallássérült gyermekére az adott intézmény pedagógiai programjában előírt kommunikációs forma (beszéd, gesztus) vonatkozik, kívánatos, hogy a (gyógy)pedagógus oly mértékben legyen jártas a jelnyelv használatában, hogy azt szükség esetén fel tudja használni a gyermekekkel való kommunikációban és a hallássérült szülőkkel való érintkezésben.

A kevésbé súlyos- vagy közepesen fokban hallássérült (nagyothalló) és a korai életkorban cochlea implantált kisgyermekek képessé válhatnak a hallásra épített kommunikációra.

A nyelvi és pszichoszociális fejlettség kedvező esetben olyan szintű lehet az óvodás kor kezdetére, hogy a hallássérült kisgyermekek egy része további speciális segítséggel, halló társaikkal együtt vehetnek részt az óvodai nevelésben.

A hallássérült gyermekek óvodai nevelésének központi feladata – a korai pedagógiai és audiológiai gondozásra építve – a nyelvi kommunikáció megalapozása, megindítása, fejlesztése. A fejlesztés eredményességét döntően meghatározza, hogy a gyermek az óvodába lépés időszakában milyen beszédmegértési, beszédkészleteti állapotban van. Ez függ a hallásállapottól és a beszéd kialakulását egyénenként is nagymértékben és eltérő módon befolyásoló egyéb tényezőktől (például kognitív és pszichés állapot, szociokulturális környezet korai és optimális pedoaudiológiai ellátástól stb.).

Az anyanyelvi-kommunikációs fejlesztés az óvoda egész napi tevékenységében megjelenik. Minden, a szocializációt hatékonyan segítő munkajellegű tevékenységbe be kell vonni a hallássérült gyermekeket.

A fejlesztés feladatai:

a) A súlyos fokban hallássérült – siket – gyermekek (a beszéd tartományban mért hallásvesztés 90 dB vagy nagyobb) óvodás életkorban történő fejlesztési feladata a nyelvi

kommunikáció rendszerében a hallás és a beszédértés fejlesztése, a hangos beszéd aktív használatának építése, a grafomotoros készségfejlesztés és a diszfázia-prevenció.

Az óvodai nevelés során arra kell törekedni, hogy a súlyos fokban hallássérült kisgyermek hangmegnyilvánulásaiival, majd beszéddel hívja fel magára a figyelmet, közölje kívánságait. Környezete igyekezzen a gyermek közölnivalóját, kommunikációs próbálkozásait megérteni.

Az óvodai nevelés egész időtartamát átfogó feladat a kognitív funkciók és az érzelmi élet fejlesztése, alapvető önkiszolgálási szokások elsajátítása, az aktív nyelvhasználat építése. Ennek keretében kell fejleszteni a beszédértést, szókincset, szájról olvasási készséget. Törekedni kell a beszédérthetőségének kialakítására, főleg a magánhangzók esetében.

A nyelvi kommunikáció megalapozása érdekében kívánatos, hogy értsék, ismerjék fel hány szó, rövid mondat grafikus képét, hozzájuk intézett leggyakoribb kérdéseket, közléseket.

b) A nagyothalló – gyermekeknél a beszéd tartományban mért hallásvesztés 30–45 dB közötti, középsúlyos esetben 45–65 dB közötti, súlyos esetben 65–90 dB közötti hallásvesztést mutatnak ki. A nagyothalló óvodás korú gyermekek az emberi beszéd, a környezeti hangok korlátozott felfogására, differenciálására képesek. Beszédfejlődésük késve, általában spontán (hallókészülék segítségével vagy anélkül), esetenként azonban csak speciális segítséggel indul meg.

A nagyothalló gyermekek óvodai fejlesztésében hangsúlyt kap a nyelvi kommunikáció megindítása, és/vagy fejlesztése a kommunikációs igény és tevékenység állandó erősítése, a beszédértés, a szókincsfejlesztés, a szintaktikai elemek nyelvhasználatba építése, a beszédérthetőség folyamatos javítása, melynek eredményeként a nagyothalló gyermekek különböző mértékben közelítik meg a halló társak nyelvi teljesítményét.

A hallássérült kisgyermek eredményes fejlesztésének feltétele a gyermeket körülvevő környezet minden elemében a nyelvi kommunikáció helyzetekhez kötött alkalmazása, szükség esetén a beszédértést és a konkrét megnyilvánulást segítő egyéb eszközrendszerek használata, valamint a családi szociális háttér bekapcsolása a kommunikáció-fejlesztés rendszerébe.

c) A hallásukat műtéti úton helyreállított/létrehozott (pl. cochlea implantált) hallássérült gyermeknél – egyik vagy mindkét oldalon végzett hallásjavító műtét után – fizikai értelemben közel ép hallás mérhető.

Fejlesztésük stratégiája döntően a beszédhallásra alapozott módszerek alkalmazásával történik. Beszédértésük, hangzó beszéd produkciójuk fejlődése hasonlóságot mutat a hallók beszédfejlődésével.

Fejleszthetőségük, fejlődési ütemük döntően függ a műtét időpontjától, a család aktív együttműködésétől. A minél korábban végzett hallásjavító műtét előtti és utáni pedagógiai rehabilitációs és rehabilitációs fejlesztés, szülői támogatás, foglalkozás – valamint azzal párhuzamosan –, az audiológiai gondozás eredményezi a nyelvi fejlődés gyorsabb, magasabb szintű elsajátítását.

Fejlesztésük kívánatos színtere az ép hallásúak környezetében van (többségi óvoda, szükség esetén logopédiai csoport). Teljesítményüket döntően befolyásolja intellektusuk, esetleges – a pszichés fejlődés zavara miatti – beszéd-, nyelvtanulási akadályozottságuk valamint a családi háttér, a fogadó intézmény integrációs szintje a speciális pedagógiai megsegítés.

d) A halmozottan fogyatékos hallássérült óvodás korú gyermekek esetében a hallás különböző mértékű csökkenésén kívül még más (esetenként mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy a pszichés fejlődés zavara) fogyatékoság is súlyosbítja a fejlesztés lehetőségét. A velük való foglalkozás döntően a szurdopedagógia és a társuló fogyatékoság gyógypedagógiai módszereinek kombinációival, egyéni fejlesztési terv alapján történik. Fejlesztésüket eredményesen egyéni vagy kiscsoportos formában lehet megvalósítani.

2.4. Az enyhe értelmi fogyatékos gyermek

Az enyhe értelmi fogyatékos gyermek fejlesztésében meghatározó és kívánatos a nem fogyatékos óvodás korúakkal történő együttnevelés. A spontán tanulást, a társakkal való együttműködést, a kommunikáció fejlődését segítik azok az élmények, tapasztalatok és minták, amelyeket a gyermek a kortárs csoportban megél. Az integrált óvodai nevelés keretében szükség szerint gondoskodni kell a folyamatos gyógypedagógiai megsegítésről.

Külön óvodai csoport létesítése kizárólag az 5. életévét betöltött – óvodai nevelésre kötelezett – és a komplex – pedagógiai-gyógypedagógiai, pedagógiai, pszichológiai és orvosi – vizsgálat diagnózisa alapján egyértelműen az enyhe értelmi fogyatékos övezetbe sorolt gyermekek számára abban az esetben lehet szakmailag indokolt, ha a gyermek nevelése vélhetően csak a speciális nevelés keretében biztosított, intenzív gyógypedagógiai fejlesztés mellett valósítható meg megfelelően.

2.5. A közép súlyos értelmi fogyatékos gyermek

A közép súlyos értelmi fogyatékos gyermekek sérülése általában már az óvodáskort megelőzően, közvetlenül szülés után vagy kora gyermekkorban felismerhető. A jól szervezett és hatékony korai fejlesztés jelentősen segítheti az óvodai beilleszkedést és az óvodaérettség elérését.

Óvodába lépéskor jellemző a bizonytalan nagymozgás, ügyetlen manipuláció, előfordulhatnak sztereotip mozgások. Szobatisztaság kialakulatlan, beszédértés gyenge, sok esetben a kommunikáció súlyosan akadályozott. Sérült a figyelem, a motiváció, az emlékezet és a kitartás.

A közép súlyos értelmi fogyatékos gyermek fejlesztésében a kis lépések elvét alkalmazva, a gyermekekre jellemző cselekvésbe ágyazott gondolkodást figyelembe vevő képességfejlesztés kellő időt, alkalmat kell, hogy biztosítson:

- a) az alapmozgások, manipuláció kialakítására, fejlesztésére,
- b) a minimális kontaktus, kooperációs készség, valamint a nonverbális és verbális kommunikáció fejlesztésére, a gyermek egyéni szükségleteinek megfelelően a szóbeli kommunikációt kiegészítő, illetve helyettesítő módszerek, eszközök alkalmazásával történő fejlesztésére,
- c) a beszédindításra, a beszédmegértés fejlesztésére, az aktív szókincs bővítésére,
- d) a szobatisztaság, az alapvető önkiszolgálási szokások kialakítására,
- e) az adekvát játékhasználat elsajátítására, a kognitív funkciók fejlesztésére.

Ezek kialakításánál kiemelt szerepe van a rendszerességnek, az utánzásnak, a gesztussal kísért, egyszerű verbális utasításnak, a zenének, a ritmusnak, a sok ismétlésnek.

A fejlesztés során a csoportos foglalkozásokon törekedni kell a megfelelő motiváció fenntartására, a csoportban az egymáshoz való közeledésre, az egymás melletti tevékenykedés fejlesztésére.

2.6. Beszéd fogyatékos gyermek: nyelvfejlődési és beszédzavarok óvodáskorban

Beszéd fogyatékos gyermek esetén a receptív vagy expresszív beszéd/nyelvi képességrendszer szerveződésének fejlődési eredetű vagy szerzett zavara miatt az anyanyelv elsajátítás folyamata akadályozott, a gyermek életkorától eltérő. A beszéd fogyatékos gyermek szenzoros, motoros vagy szenzomotoros problémája (expresszív diszfázia, receptív diszfázia, kevert típusú diszfázia, a folyamatos beszéd zavarai, logofóbia, centrális eredetű szerzett beszédzavarok, orrhangzós beszéd), illetve a beszéd problémákhoz társuló megismerési nehézségek és viselkedés zavarok miatt eltérően fejlődik.

Beszéd fogyatékos az a gyermek, akit a szakértői bizottság a komplex vizsgálata alapján annak minősít.

A nyelvfejlődési és beszédzavarok az anyanyelvi fejlettség alacsony szintjében a beszédértés és észlelés nehézségében, kifejezőkészség nehézségében (szegényes szókincs, grammatikai fejletlenség), a beszéd szerveződés nehézségében (mondatalkotási készség nehézsége, összefüggő beszéd kialakulatlansága), a beszéd szervező működés gyengeségében, a beszédhangok tiszta ejtésének hiányában, az írott nyelv elsajátításának nehézségeit előjelző kognitív képességzavarban (fonológiai tudatosság, taktilis, vizuális észlelés, verbális emlékezet zavarai), a verbális tanulás lassú fejlődésében nyilvánulhatnak meg.

A beszéd- és nyelvi problémák súlyos zavara mellé társulhatnak részképességzavarok (diszlexia, diszgráfia, diszkalkulia veszélyeztetettség) és magatartás problémák, amelyek nehezítik a gyermek beilleszkedését.

A fejlesztés az anyanyelvi nevelést középpontba állító, az aktív nyelvhasználatot segítő, speciális terápiákat alkalmazó fejlesztési környezetben valósulhat meg a gyermek komplex állapotfelmérése alapján. A gyermek egyéni képességeihez igazodó intenzív fejlesztőmunka során fontos, hogy az ismeretszerzést sokoldalú tapasztalatszerzést biztosító módon,

cselekvésbe ágyazott játékos módszerekkel tegyük lehetővé, amely segíti a társas kapcsolatok kialakulását és a személyiség fejlődését is.

Az óvodai nevelés, fejlesztés egész időtartama alatt kiemelt feladat az aktív nyelvhasználat és kommunikáció kialakítása, az értelmi fejlesztés, a mozgás és észlelési funkciók, valamint a vizuomotoros koordinációs készség javítása, az érzelmi élet fejlesztése, speciális eszközök és módszerek alkalmazásával egyéni és kiscsoportos fejlesztési formában. A speciális nevelés keretében biztosított fejlesztés segíti az iskolába lépéshez szükséges fejlettségi szint elérését. A gyermek fejlődéséről a szülőket folyamatosan tájékoztatni kell, a gyermek fejlesztése a szülőkkel való együttműködés keretében, egyéni fejlesztési terv alapján valósulhat meg.

Azoknál a beszéd fogyatékos gyermekeknél, akiknél több beszédprobléma együttesen fordul elő, vagy a beszéd fogyatékosághoz a testi érzékszervi- és pszichés fejlődés zavara társul, az eredményes fejlesztés a logopédia és a társuló fogyatékoság módszereinek kombinációjával valósulhat meg.

2.7. Az autizmus spektrum zavarral küzdő gyermek

Az autizmus spektrum zavarok meghatározó jellegzetessége a társas viselkedést, a kölcsönösséget igénylő kommunikációt és a rugalmas viselkedésszervezést megalapozó kognitív készségek minőségi károsodása, amely jellegzetes viselkedési tünetekben nyilvánul meg. Az állapot háttérében az idegrendszer fejlődési zavara áll. Az autizmus spektrum zavarral küzdő gyermekekre jellemző a kölcsönösséget igénylő társas helyzetek megértésének és azokban való részvételének zavara, a beszéd szintjéhez képest károsodott kölcsönös kommunikáció, a rugalmatlan, sztereotip viselkedés, a viselkedésszervezés és kivitelezés zavara és az egyenetlen képességprofil. Autizmus spektrum zavar minden értelmi szinten előfordul, ami azt jelenti, hogy jelen lehet átlagos (vagy átlag feletti) intelligencia mellett épp úgy, mint értelmi sérüléssel együtt járva. A fejlődési zavar átlagos, vagy átlag feletti intelligencia esetében is jelentősen befolyásolja, áthatja a gyermeki fejlődést, megváltoztatja a megismerés folyamatát és a társas viselkedés fejlődését, ezért sérülés-specifikus fejlesztésre minden érintett gyermeknek joga és szüksége van. Autizmusban a beszédfejlődés gyakran megkésik, súlyos esetekben nem alakul ki beszélt nyelv. A központi probléma azonban nem a nyelv hiánya, vagy megkésett fejlődése, hanem a funkcionális, kölcsönös kommunikáció sérülése. Az alapvető problémák közé tartozhat a nyelvhasználat színvonalától függetlenül, hogy hiányozhat a kommunikáció és a beszéd hasznának, hatalmának megértése, vagyis hiányozhat

annak megértése, hogy mások érzéseit, gondolatait, tetteit kommunikáció útján befolyásolni lehet.

Az autizmus spektrum zavarral küzdő kisgyermek lehető legkorábbi diagnózist követő rehabilitációs terápiája megelőzheti egyes tünetek kialakulását, enyhítheti a fejlődés devianciáját. Ennek eredményeként a nem beszélő, vagy megkésett beszédfejlődésű gyermek (ha mentális szintje megengedi) óvodába lépéskor már rendelkezhet korlátozott mennyiségű, de célszerűen használt augmentált – vizuálisan segített – kommunikációs eszköztárral. A gyermek a szociális interakció csecsemőkori fejlődési szintjének megfelelő egyes képességeket segítséggel használhat, és a kölcsönösséget igénylő társas viselkedési helyzetekben, illetve környezetében az egyéni fejlesztéshez szükséges viselkedéselemekkel képességeitől függően rendelkezhet.

A korai speciális terápia hiányában ezek lesznek az óvodai fejlesztés fő céljai, kiegészítve a viselkedésproblémák, viselkedés- és gondolkodási készségek terápiájával, szükség esetén a korai elemi készségek kialakításával (szobatisztaság, rágás-evés, önkiszolgálás) fejlesztésének elemeivel.

A jó értelmi képességekkel rendelkező, jól beszélő autizmus spektrum zavarral küzdő kisgyermek számára is a kommunikációs, szociális és kognitív rehabilitációs terápia az óvodai nevelés elsődleges feladata. Ennek érdekében az óvodai nevelés, illetve ideálisan a szülővel való együttműködés eredményeképpen az egész ébren töltött idő – különösen a természetes élethelyzetek – használandóak a fejlesztésre. Az óvodai fejlesztés alapja minden esetben pszichológiai képességmérés. A fejlődési szint és szociális alkalmazkodás követése egyéni felméréssel történik, speciális eszközök és módszerek használatával, egyéni fejlesztési helyzetben megalapozva. A gyermekek szükségleteinek megfelelő fejlesztéséhez az óvodai környezet megfelelő kialakítása, és a speciális módszerekben képzett szakember vagy fejlesztő asszisztens jelenléte szükséges.

2.8. A fejlődés egyéb pszichés zavarával (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozás zavarral) küzdő gyermek

A sajátos nevelési igényű gyerekek e csoportját a különböző súlyosságú és komplexitású – az ismeretelsajátítást, a tanulást, az önirányítás képességeinek fejlődését nehezítő – részképesség-zavarok, vagy azok halmozott előfordulása jellemzi. Az érintett gyermekek az átlagnál

nehezebben viselik el a várakozás és a kivárás okozta feszültségeket, a váratlan zajokat. Aktivációs szintjük erősebben ingadozik, nyugtalanabbak. Fokozottabban igénylik a tevékenységet meghatározó állandó kereteket, szabályokat, valamint a pozitív visszajelzést, a sikeres teljesítmények megerősítését, a dicséretet. A kognitív, az emocionális-szociális képességek eltérő fejlődése a sikeres beilleszkedést, az iskolába lépésre való felkészülési folyamatot késleltetheti.

Az óvodai nevelés és fejlesztés során kiemelt feladat: a gyermek szakértői bizottsági véleményében foglaltakra alapozva a részképesség-zavarok egyéni fejlesztési terv szerinti korrekciója és kompenzálása tudományosan megalapozott szakmai módszerek alkalmazásával. A fejlesztés szakmai teamben, és a szülő aktív bevonásával történjen. További feladat megelőzni a teljesítménykudarckokra épülő másodlagos zavarok, inadaptív viselkedés kialakulását, és megalapozni az eredményes iskolai előmenetelhez szükséges készültséget.

Az egyéni fejlesztési terv célkitűzéseinek megvalósulását időszakosan, az ütemezési fázis befejezését követően ellenőrizni kell, és amennyiben szükséges, a fejlesztés további menetét erre alapozva kell meghatározni.

Az egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitáció, rehabilitáció a pszichés fejlődési zavar jellegét megállapító, komplex – pedagógiai-gyógypedagógiai, pszichológiai és orvosi – szakértői véleményben foglaltak alapján történik.

4.1.1 A sikeres integrálás feltételei

- *A gyermek személyisége:* A tudatos integrációban megjelenő gyermekek kevésbé önállóan, a megismerést támogató csatornáikon keresztül rutinosan szereznek információt környezetükről. A társak közelsége újabb és újabb információk forrását jelenti.
- *A szülők, mint partnerek:* A szülők együttműködését jelen helyzetben is a korai életkorban megkezdett gondozás támogatja. A sérüléssel való szembesülés idején egyéni segítséget kapott szülők felkészültek gyermekük közösségbe kerülésének idejére a társadalmi problémákkal való megküzdésre is. Nagyon fontos a segítő szakember jelenléte, segítsége, de a döntés gyermekük ügyeiben kizárólag a szülőké!

- *Az óvodai csoport sajátosságai:* Az integrációt támogatja a vegyes életkorú csoportok szervezése, ahol a kis létszám is fontos tényezővé válik. Az óvodapedagógus tevékenységét
- támogatja a nevelőmunkát segítő munkatárs, akinek elegendő és megfelelő információval kell rendelkeznie a gyermek állapotát illetően.

Módszertani szempontok:

- *Speciális ismeretekkel rendelkező szakember:* a szurdopedagógus, tiflopedagógus, szomatopedagógus, gyógypedagógus, logopédus szakemberrel való szoros együttműködés elengedhetetlen. Előfordul, hogy több képesség együttes fejlesztésére is szükség van. Az óvodában a fejlesztő-pedagógus tevékenysége nagy segítséget jelent az óvodapedagógusnak, illetve a gyermekcsoportnak is.
- *Differenciálás:* A módszer a fentebb említett sérüléssel élő gyermekek nevelésének szervezése esetén a legmegfelelőbb, legcélravezetőbb módszer. Az azonos sérüléssel élő gyermekek is különböznek egymástól.
- *Odafordulás, tárgyi környezet:* Csoportos foglalkozások esetében a félkör alakú elhelyezkedés, a szembefordulás, a testi közelség nagyon fontos.
- Egyértelmű, pontos közlések és kommunikáció szükséges. A folyamatos visszacsatolás nagyon lényeges.

4.1.2 A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végére:

- ✓ Jól érzik magukat az óvodában, keresik a közös tevékenység lehetőségeit.
- ✓ Képesek a szabályok betartására, figyelmeztetik egymást, ha valamelyikük megszegi azt.
- ✓ Segítenek társuknak, kooperálnak egymással. Érdeklődnek társaik, barátaik iránt.
- ✓ Elfogadják az adott tevékenység által kívánt magatartási formákat.
- ✓ Bízhatnak önmagukban.
- ✓ Felelősséget éreznek.
- ✓ Képesek önálló véleményalkotásra, választanak és döntenek ismert helyzetekben.
- ✓ A nagyobb gyerekekre szívesen segítenek kisebb társaiknak.
- ✓ Konfliktushelyzetekben képesek társaikkal egyezkedni.
- ✓ Törekcszenek az egyéni és a csoportos sikerekre is.

4.2 A tehetséges gyermek

*„A tehetségben éppen az a szép, hogy él,
hogy kiszámíthatatlan, meglepő.
Hogy utólag úgy evidens, akár egy kör,
De előre mégis tökéletesen megjósolhatatlan.”*
(Pilinszky János)

Óvodánk nevelőtestülete elkötelezett a gyermekek tehetségének felfedezésében és fejlesztésében. *Legfontosabb cél:* a kiemelkedő alkotóképességgel, kreativitással, kiemelkedő képességgel rendelkező gyermekek felfedezése, megismerése, tehetségük támogatása. Az óvodában még nem emeljük ki a tehetséges gyermeket, a vegyes csoport kiváló lehetőségeket teremt a kiemelkedő képesség gondozásához.

Feladataink:

- felismerni a kiemelkedő képességű gyermeket;
- motiválni a kreativitásukat,
- kielégíteni a szükségleteiket: kíváncsiság, dolgok kipróbálása, kísérletezgetés,
- biztonságos környezet nyújtása, ahol bátran alkothat;
- segíteni a fejlődést.

Speciális célok:

1. *A tehetséges gyermek erős oldalának támogatása.* Körül kell venni őket lehetőségekkel, amelyekből tapasztalatokat szerezhetnek, tanulhatnak. A sok-sok ismeretanyagot el kell mélyíteni. Nem a „kis tudós” nevelése a cél, hanem az, hogy a későbbi érdeklődés irányait alakítani tudja.
2. *A gyermek tehetségével összefüggő gyenge területek kiegyenlítése.* Problémák adódhatnak pszichomotoros képességek, érzelmi – szociális érettség (kiegyenlítetlenség), esetleg a motiváció területén. A „gyenge oldal” alatt azokat a tulajdonságokat értjük, amelyek nehezítik, vagy gátolják a tehetség kibontakozását.
3. *Minden terület fejlesztése.* A kiemelkedő képességű gyermek is elsősorban gyermek, komplex személyiségfejlesztésre van szüksége.

4. *Elfogadó, személyiségfejlesztő légkör kialakítása, biztosítása.* A tehetséges gyermek legyen tisztában az erősségeivel, de ne becsülje azokat túl.

4.3 Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek

*„Minden eszközt jónak kell tartanunk,
ami együtt tartja az embereket,
tapossák bár le a kert rózsáit,
a hívatlan vendégek üljenek bár ravaszul másodszor is az asztalhoz,
igazán csak az elrekeszelt ajtók és zárt szívek veszélyesek.”*
(Gabriel Garcia Márquez)

Az óvoda nagymértékben hozzájárulhat ahhoz, hogy a hátrányos helyzetű gyermekek esélyei egyenlők legyenek a kortársaikéval. Az iskoláskor kezdetéig a gyerekek fejlődésének üteme messze meghaladja a későbbi életszakaszok fejlődésének sebességét. Az alapvető készségek, melyek a sikeres iskolakezdés feltételei, kisgyermekkorban, óvodáskorban az agyi érési folyamatok lezárulásáig - megterhelés nélkül - rendkívül hatékonyan fejleszthetők. A kisgyermekkorban történő pedagógiai támogatás jelentősen csökkentheti a későbbi iskolai kudarcokat, éppen ezért kiemelten fontos a halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek óvodai integrációja.

Az óvodai integrációs programunk jellemzői:

- Az óvodai fejlesztő program a halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek személyiségfejlesztését, tehetséggondozását, felzárkóztatását célozza.
- meghatározza az óvodai nevelés azon területeit, amelyek kiemelkedő jelentőséggel bírnak a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek fejlesztésében
- kézzelfogható segítséggel szolgál az intézményeknek abban, hogy az óvodai IPR hogyan építhető be az óvodai alapdokumentumokba, legfőképpen a helyi nevelési programba nem jelent külön programot az óvodai munkában, hiszen minden pontja a hatályos jogszabályok figyelembevételével az Óvodai nevelés országos alapprogramjára épül figyelembe véve az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló törvényt.
- legfőbb jellemzője a gyermekközpontú és családoorientált szemlélet.

Alkalmazott módszerek, eljárások:

- differenciálás
- projekt módszer
- IKT
- drámapedagógia

Kapcsolatok, melyek segítik az esélyegyenlőségi tevékenységeket:

- óvoda-iskola átmenet könnyítése érdekében az iskolával;
- nevelési tanácsadást végző pedagógiai szakszolgálattal;
- gyermekjóléti-, és családsegítő szolgálattal; gyámhatósággal;
- egészségügyi szakemberekkel: orvos, védőnő;
- roma nemzetiségi önkormányzattal a hiányzások csökkentése, valamint a hagyományörző tevékenység miatt,
- szociális szakemberekkel, előadókkal a gyermekek beazonosítása miatt;

Feladatok:

- Hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek azonosítása a jogszabálynak megfelelően.
- Az integráció megvalósításához a csoportszervezés során a megfelelő arányok betartása.
- A hátrányok csökkentésére törekvés, az egyenlő hozzáférés biztosítása. (eszközök, lehetőségek, tevékenységek)
- Minél több közösen megélt élmény biztosítása – kulturális, kirándulás.
- A különböző rendezvényekbe, tevékenységekbe minél több hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek bevonása.
- Családokkal való jó együttműködésre törekvés, minél több közös tevékenység, rendezvény szervezése.
- Szociális segítségnyújtás: jelzés, segítségkérés az önkormányzattól,
- Családlátogatás során tapintatos szükséglet-, és igényfelmérés.

4.4 Nemzetiséghez tartozó gyermekek

Óvodánk a nemzetiségi nevelés irányelveit meghatározó EMMI rendelet alapján magyar nyelvű roma/cigány kulturális nevelést folytató óvoda.

Feladata:

- A cigány kultúra és hagyományok értékei közül megismertetni a gyerekekkel azokat, amelyek az életkori sajátosságaikhoz igazodnak.
- Olyan módon felkészíteni a gyermeket a sikeres iskolakezdsre és későbbi tanulmányokra, hogy tudatosan építsen a cigány kultúra és a többségi kultúra közötti különbségekre és hasonlóságokra.
- Biztosítani a roma gyerekek számára a cigányság kulturális értékeinek megismerését, a cigányok történelméről, irodalmáról, képzőművészetéről, zenei és tánckultúrájáról, valamint a hagyományaikról szóló ismeretek átadását.

Tartalma:

- Cigány származású írók, költők gyermekeknek szóló alkotásainak megismerése
- Cigány képzőművészek alkotásainak megismerése:
- Biztosítani a gyermek képzeletének, alkotóképességének kibontakozását, ösztönözni az alkotásra.
- A cigány képzőművészetből a sajátos formavilág, az élénk színvilág (piros, vörös, sárga, narancs, lila kedvelt használatának) a természethez fűződő őszinte viszony bemutatása, érzékeltetése a feladatunk
- A cigány tánckultúra megismertetése
- Autentikus cigányzenék meghallgatása: hallgatók, énekek, különböző sajátos hangszerek megismerése.
- Cigány eredetű népi gyermekjátékok, mondókák, dalos játékok.
- Cigány viseletek, néphagyományok, hiedelmek, amelyek ünnepekhez kötődnek: újév, húsvét, mindenszentek, karácsony.
- A roma nemzetiség tárgyi emlékei
- Roma nemzeti jelképek, napok: zászló, himnusz

5. Az óvodai élet megszervezésének elvei

5.1. Személyi feltételek

A folyamatosan növekvő gyermeklétszám igényelte az óvoda épületének bővítését. Fulókércs Község Önkormányzata megpályázta az Önkormányzati tulajdonban lévő ingatlanok fejlesztésére-2021 című MFP-ÖTI (2021-es) pályázatot, amely sikeres elbírálásban részesült. Így intézményünk a 2022-2023-as nevelési évben 3 csoportos óvodaként kezdte el működését. Az óvoda bővülése miatt változás történt a nevelőtestületben is. A nevelő munkát 6 fő óvodapedagógus, 1 fő pedagógiai asszisztens, 3 fő dajka és 1 fő óvodavezető végzi.

Óvodánkban elvárás az óvónő felé /a munkaköri leíráson túl/:

- a segítő, támogató, elfogadó attitűd,
- vidám, felszabadult játéklétkör biztosítása,
- a differenciált nevelés iránti elkötelezettség,
- gyermek – és családcentrikusság,
- környezettudatos szemlélet,
- csapatban dolgozni tudás.

A pedagógiai munkát közvetlenül a dajkák segítik (csoportonként egy fő). A dajkák stabil tagjai a testületnek. Társak a nevelőmunkában. Megbízható, figyelmes gyerekszerető emberek. Arra törekszünk, hogy a gyermek-dajka kapcsolatot is pozitív attitűd jellemezze. Az eredményes óvodai nevelés érdekében összehangolt munkát végzünk velük. Teendőinket napi szinten beszéljük meg. Az együttműködés alapelveivel minden dolgozónak tisztában kell lennie, és hozzá kell járulni az eredményes óvoda működéséhez.

A logopédus és a fejlesztő pedagógusok heti rendszerességgel foglalkoznak az érdeklődő gyermekekkel. A Sajátos nevelési igényű gyermekekkel, a szakértői véleményeknek megfelelően, a speciális végzettséggel rendelkező szakember foglalkozik.

Nemzetiségi nevelés célkitűzéseinek megvalósítása mindnyájunk feladata, melyet nagymértékben segítenek a roma származású dajkák.

5.2. Tárgyi feltételek

Óvodánk rendelkezik a programunk megvalósításához szükséges tárgyi felszereléssel. Az épület megfelel az EU előírásának: tágas, kényelmes, világos, mely biztosítja az ide járó gyermekek szabad mozgását, játékát. Hiányosság volt, hogy nem rendelkezünk tornaszobával. A Fenntartóval együttműködve, elkészült hiányzó helyiségek - (tornaszoba, csoportszoba, mosdó, öltöző) –építési terve. A Fulókércs Község Önkormányzata által megnyert pályázat útján a hiánypótlás megoldódott.

A három csoportszoba mérete megfelelő maximális létszám esetén is; mivel nem rendelkezünk külön termekkel, így a csoportszoba egyben ebédlő, pihenő és játszó helyiség is. Mindhárom csoportot úgy alakítottuk ki, hogy ezen feladatok ellátására is alkalmas legyen.

A helyiségek felszereltsége jónak mondható. Óvodánk udvara nagy zöld területtel rendelkezik, úgy alakítottuk ki, hogy a homokozó, a babakáz, az udvari játékok, valamint a szabad mozgásra lehetőséget nyújtó helyek összhangban legyenek. Udvari játékeszközeink sokféle mozgás lehetőséget biztosítanak.

A helyiségek díszítése, dekorálása esztétikus, évszakhoz kötött, melyeket a gyermekekkel közösen készítünk. A gyermekek által használt tárgyi felszereléseket számukra hozzáférhető módon helyezük el, ügyelve a biztonságukra. Az óvoda udvara, játécai a gyermekek biztonságát, kényelmét szolgálják; biztosítják az egészségük megőrzését, fejlődését. Lehetővé válik a mozgás- és játékgényük kielégítésére.

A program megvalósításához szükséges eszközök rendelkezésünkre állnak a kötelező minimális eszköz-és felszerelési jegyzékben foglaltakat igyekszünk folyamatosan elérni, a meglévő eszközeink állagmegóvását nagyon fontosnak tartjuk, az elhasználódott eszközöket, folyamatosan pótoljuk.

5.3 Az óvodai élet megszervezése

Óvodánkban a nevelés *helyi pedagógiai program alapján* történik, és a gyermek neveléséhez szükséges, a teljes óvodai életet magába foglaló tevékenységek keretében valósul meg. Az *óvoda teljes nyitvatartási idejében* a gyermekekkel történő foglalkozást *óvodapedagógus* irányítja.

Az óvodába felvett gyermekek csoportba való beosztásáról az óvodavezető dönt. Vegyes életkorú csoportokat működtetünk, így lehetőség nyílik a testvérek együttnevelésére. A gyermek egészséges, a tevékenységekben megnyilvánuló fejlődéséhez, fejlesztéséhez a napirend és a hetirend biztosítja a feltételeket, melyek a megfelelő időtartamú, párhuzamosan is végezhető, differenciált tevékenységek, valamint a gyermek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú (5-35 perces) csoportos foglalkozások tervezésével, szervezésével valósulnak meg. A napirend, hetirend kialakítása a helyi adottságok, igények, lehetőségek, hagyományok figyelembevételével, a helyzethez rugalmasan alkalmazkodva történik. A program pedagógiai szemléletéből adódóan elsődlegesnek tartjuk a gyermekek játékát, ezért a legtöbb időt a napirendben erre a tevékenységre fordítunk.

Az óvodai élet szervezésében a gondozásnak is kiemelt szerepe van –az óvodapedagógus a gondozás folyamatában is nevel, építi kapcsolatait a gyermekekkel, segíti önállóságuk fejlődését, együttműködve a dajkával–, ezért a napirend kialakításánál ezt az időigényt is figyelembe vesszük.

A jó napirend a maga rugalmas változásaival lehetőséget ad az óvodai élet egészében az elmélyült tevékenykedésre, elegendő időt biztosítva arra, hogy a gyermekek minden tevékenységüket befejezhessék, pontosan elvégezhessék. Az elmélyült érdeklődéssel, belső motivációval folytatott tevékenységhez, valódi aktivitáshoz, nyugalom, kiegyensúlyozott légkör, értelmes fegyelem szükséges.

Napirend

Idő	Tevékenység
7:00-11:00	Szabad játéktevékenység, Irányított játéktevékenység, Mesélés, verselés, Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka, Ének, zene, énekes játék, gyermektánc, Mozgás, Külső világ tevékeny megismerése, Beszélgető kör, Tisztálkodás, tízóraizás, Kötelező foglalkozások középső és nagy csoportban; egyéni fejlesztés
11:00- 11:45	Teremrendezés, mindennapos mozgás, játéktevékenységek a szabadban, séta.
11:45 -	Öltözködés, testápolási teendők, ebéd
12:45 -	Tisztálkodás, pihenés,
14:30- 16:00	Folyamatos ébredés Párhuzamos tevékenységek: testápolással kapcsolatos tevékenység, uzsonna, szabad játék, szabadon választott tevékenység, folyamatos hazabocsájtás

Heti rend kialakításának szabályai

A tudatosan megtervezett rugalmas heti rend a rendszerességet, a nyugalmat segíti elő a csoport életében. Fontos, hogy jusson elegendő idő az adott témában a sokoldalú tapasztalatszerzésre, az élmények változatos feldolgozására, a gyermeki ötletek, javaslatok meghallgatására, kipróbálására. Tartalmazza a komplex foglalkozásokat, tevékenységeket. Egy-egy környezeti téma köré csoportosítva dolgozzuk fel az élményeket, tapasztalatokat, ismereteket a különböző foglalkozási területeken keresztül. Így válik a gyermek életének észrevétlen szabályozójává.

Hetirend

	Kötetlen	Kötött
Kiscsoportos korúak	-Mesélés, verselés naponta -Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka naponta, -Ének, zene, énekes játék, gyermektánc naponta,	-Mindennapos mozgás naponta, -Szervezett mozgás heti 1x. -Külső világ tevékeny megismerése heti 1x- külső tevékenység
Középső és nagycsoportos korúak	-Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka naponta, -Ének, zene, énekes játék, gyermektánc naponta -Mesélés, verselés naponta	-Mindennapos mozgás naponta, - Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka heti 1x -Szervezett mozgás heti 1x, -Külső világ tevékeny megismerése 2x -Ének, zene, énekes játék, gyermektánc heti 1x

A csoportok heti rendjét a gyermekcsoportok óvodapedagógusai alakítják ki. A napirend és a heti rend a csoport naplóiban van szabályozva és rögzítve. Óvodáinkban biztosított a hitoktatás az írásos szülői igény alapján. Alapvető szabály, hogy a hitoktatást úgy kell megszervezni, hogy az óvodai életrendet figyelembe véve, a nyitvatartási időn belül, de a nevelési időnek nem minősülő időkeretben szervezhető.

6. AZ ÓVODA KAPCSOLATAI

6.1. Az óvoda és a család

Az óvodai nevelés a családi nevelésre épül. A kettő összhangja – az óvoda folyamatos együttműködése a szülőkkel – a gyermekek harmonikus fejlődésének feltétele.

Az együttműködésünk alapelvei:

- A nevelésben a család szerepe elsődleges, az óvoda épít rá és kiegészíti azt.
- Az együttműködés formái változatosak, a személyes kapcsolattól a különböző rendezvényekig magukban foglalják azokat a lehetőségeket, amelyeket az óvoda, illetve a család teremt meg.
- Az óvodapedagógus figyelembe veszi a családok sajátosságait, szokásait, az együttműködés során érvényesíti az intervenciós gyakorlatot, azaz a segítségnyújtás családhoz illesztett megoldásait.

Óvodánkban a szülők képviseletét évek óta jól működő Szülői Munkaközösség látja el, mely a Szervezeti Szabályzatban megfogalmazottak alapján a vezető irányításával vesz részt az óvoda életében.

Kapcsolattartás formái:

- Családlátogatás az óvodába kerülés előtt, és indokolt esetekben.
- Szülővel együtt történő beszoktatás.
- Napi kapcsolattartás azokkal a szülőkkel, aki bejárnak az óvodába.
- Fogadó óra.
- Szülői értekezletek, szülői fórumok.
- Közös programok szervezése a szülőkkel.
- „Ovivaró” program - óvodáskor előtti gyermekek és szüleiik közösen részt vesznek egyes programjainkon.

Óvónő feladatai:

- A szülőket erősítse meg a szülői szerepben.
- Adjon lehetőséget beiratkozás előtt a Pedagógiai Program megismerésére, az óvodalátogatásra.
- Ismerje meg a családra jellemző főbb tudnivalókat. (a gyermekek családban elfoglalt helye, a család nevelési célkitűzései)
- Vegye figyelembe a családok egyéni igényeit, szokásait.
- Találja meg a kapcsolatteremtés, az együttműködés, a segítség legmegfelelőbb módját minden egyes családdal.
- Fokozott figyelemmel kísérje a hátrányos és veszélyeztetett környezetből érkező gyermekek fejlődését.
- Reálisan tájékoztassa a szülőket.
- Tegye lehetővé, hogy a szülő gyermekéről és az óvodában történő eseményekről minden információt időben megkapjon.
- Saját példájával hasson a szülőkre.
- Tudatosítsa a szülőknél, hogy a gyermekek közösségi érzéseit a család is formálja.
- Szorgalmazza nyílt napokra a szülők részvételét.
- Hívja fogadóórára a szülőket indokolt esetben.
- Ismertesse meg a szülőkkal az óvoda rendjét, feladatait, elvárásait, „A helyi óvodai pedagógiai program”-ot szülői értekezletek alkalmával.
- Hallgassa meg a szülők gondjait, javaslatait.
- Látogassa meg a gyermekeket otthonukban (családlátogatás), óvodába kerülés előtt, és közben.
- Szervezzen közös programokat, ünnepeket a szülőkkal együttműködve.
- Bensőségesen, nagy körültekintéssel szervezze meg a hagyományá vált anyák napját.
- Az óvodavezető közvetítésével tartson kapcsolatot az illetékes Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálattal.

6.2 Óvoda- fenntartó

Kapcsolatunk részben hivatalos, részben pedig támogató, segítő jellegű. Kapcsolatunkat az együttműködés jellemzi.

A kapcsolattartás célja:

Tartalmi kapcsolat kialakítása, óvodai nevelésünk céljaihoz, feladataihoz szükséges anyagi és erkölcsi feltételek biztosításához.

A kapcsolattartás formái:

- Kölcsönös tájékoztatás, egyéni megbeszélések
- Rendezvényekre, ünnepekre való meghívás, részvétel.
- Az óvodavezető beszámolója
- Az óvodavezető által részvétel az Óvodafenntartó Társulás munkájában.

6.3 Az óvoda és az iskola

Kapcsolatunkat a környezetünk adottságai határozzák meg. Fontosnak tartjuk az óvodából az iskolába történő zökkenőmentes átmenetet, így az óvoda és az iskola nevelőmunkájának összehangolását, az együttműködést.

Kapcsolattartás formái:

- Kölcsönös látogatások, tapasztalatcserék.
- Közös rendezvények szervezése, kölcsönös részvétel.

Óvónő feladatai:

- Teremtse meg a lehetőséget, hogy a gyermekek leendő tanítói minél teljesebb képet kapjanak az óvoda mindennapi életéről, nevelési céljáról, feladatairól, és a gyermekekről.
- Gyermekközpontú szemléletével hasson a gyermekeket befogadó iskolára.
- Fokozatosan tegye alkalmassá a gyermekeket az iskolai életbe való bekapcsolódásra és a tanulás megkezdésére.
- Tegyen meg mindent, hogy a gyermekek érdeklődéssel és örömmel induljanak iskolába.
- Látogasson el az iskolába a gyermekekkel együtt.
- Kísérje figyelemmel a gyermekek iskolai beilleszkedését.

- Működjön együtt a családdal és a Nevelési Tanácsadóval, az iskolába lépés harmonikus megvalósítása érdekében.
- Tájékoztassa a szülőket a gyermekek fejlettség szerinti iskolakezdésének lehetőségeiről.

6.4 Szakmai szervezetekkel

- Pedagógiai Szakszolgálat
- Tanulási Képességet Vizsgáló Szakértői Bizottság
- Képzéseket, konferenciákat, továbbképzéseket szervező intézetek
- Pedagógiai Oktatási Központ
- Pedagógiai szakmai szolgáltató cégek, intézmények
- ETKT
- Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat
- Gyámhivatal
- Óvodák és Közművelődési Intézmények
- Egészségügyi intézmények
- Roma Nemzetiségi Önkormányzat
- Egyházak és egyéb civil szervezetek
- Külhoni magyar óvodák
- Magyar Máltai Szeretetszolgálat

A kapcsolattartás célja:

- Erősítsük szakmai kapcsolatainkat pedagógiai munkánk eredményessége érdekében szakmai segítőinkkel. Törekedjünk az aktuális problémák időbeni megoldására, szükség szerint segítség igénybevételével.
- Folyamatosan figyelemmel kísérjük a felkínált szakmai képzéseket, programokat és érdeklődésünknek megfelelően részt veszünk azokon. Szakmai tevékenységünk fejlesztése, megújulása érdekében igénybe vesszük segítségüket. A környező óvodákkal való kapcsolataink pozitív kisugárzással van mindennapi nevelőmunkánkra
- A Kárpát – medence magyar nyelvű intézményei közötti oktatási tér kialakítása érdekében óvodánk, külhoni magyar óvoda/óvodákkal való kapcsolatépítésre törekszik, és – lehetőség szerint- kapcsolatot tart fenn.
- A pedagógiai szakszolgálat segítse a szülő és a pedagógus nevelő munkáját és az óvoda nevelési feladatainak ellátását melyek: - logopédiai ellátás – nevelési tanácsadás – tanulási

képességet vizsgáló szakértői tevékenység – gyógypedagógiai tanácsadás – gyógytestnevelés.

- A környező óvodákkal való kapcsolataink szakmai- módszertani megújulásunkat segíti elő.

Óvónő feladatai:

- Tájékozódjon az aktuális lehetőségekről.
- Szükség esetén kérje ki szakember véleményét, vegye igénybe segítségét.
- A prevenció, a beszédhibák javítása, a dyslexia megelőzése érdekében rendszeres kapcsolatot tartson a logopédussal, erről készítsen feljegyzést.
- A beilleszkedési zavarokkal, tanulási nehézséggel, magatartási rendellenességgel küzdő gyermek problémáinak feltárása, valamint rehabilitációs célú foglalkoztatása érdekében folyamatos kapcsolatot tartson a nevelési tanácsadás szakemberével a gyermek érdekében.
- A sajátos nevelési igényű gyermekek neveléséhez vegye igénybe a szakember segítségét az adott területen.

6.5 Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat

A kapcsolattartás célja:

A gyermekjóléti szolgáltatás olyan a gyermek érdekeit védő speciális személyes szolgáltatás, amely a szociális munka módszereinek és eszközeinek felhasználásával szolgálja a gyermek testi-lelki egészségének, családban történő nevelkedésének elősegítését, a kialakult veszélyeztetettség megszüntetését, illetve a családjából kiemelt gyermek visszahelyezését.

Nagyon fontos feladatunk a gyermekjóléti szolgálattal az együttműködésen alapuló jó kapcsolat kialakítása, a gyermekek érdekében a megfelelő jelzőrendszer működtetése. Szükség esetén közösen meglátogatjuk a gyerekeket otthonukban.

Óvónő feladatai:

- Végezzen családlátogatást.
- Tartson kapcsolatot a családokkal.
- Jelezze, ha a gyermek fejlődésében problémát észlel.
- Készítsen feljegyzést a gyermekek fejlődéséről, környezettanulmányt a családlátogatás tapasztalatáról.

- A vezető útján köteles az illetékes Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálatot értesíteni, ha a gyermek veszélyhelyzetbe kerül.

6.6 Óvoda és Közművelődési Intézmények

- Fontos, hogy az óvoda kapcsolatba lépjen a környezetében működő közművelődési intézményekkel; művelődési házzal. Az intézmények kínálatából válogasson, hogy elősegítse a nevelési feladatok sokoldalú, színes megoldását.

A kapcsolattartás formái:

- Gyermekműsorok, rendezvényeken való részvétel
- Közös programok
- Rendezvények, ünnepek szervezése
- Megbeszélések, konzultáció

Óvónő feladatai:

- Készítse elő a gyermekeket érzelmileg a közművelődési intézmények látogatására.
- Fejlessze a gyermekek kulturális magatartását.

6.7 Egészségügyi intézményekkel

Az egészségre nevelés érdekében folyamatos a kapcsolatunk a védőnővel. Minden óvodás gyermek rendszeres védőnői vizsgálaton vesz részt. Az óvodában egészséges, tiszta környezet biztosításával, rendszeres testápolással, testedzéssel, séták, kirándulások szervezésével biztosítjuk a gyerekek egészséges életmódra nevelését.

A kapcsolattartás formái:

- Alkalmankénti esetmegbeszélések.
- Tájékoztató előadások szervezése a gyerekeknek.
- Egészségügyi intézmény látogatása. (orvos, védőnő munkája).
- Rendszeres védőnői látogatás mindkét csoportban.

6.8 Roma Nemzetiségi Önkormányzattal

Óvodánkban magyar nyelvű roma/cigány kulturális nevelést folytatunk. Fontos feladatunk, hogy lehetőleg minél több óvodáskort elérő romagyermek óvodás legyen, ennek érdekében rendszeres kapcsolatot tartunk Roma Nemzetiségi Önkormányzattal, a Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálattal, védőnővel.

Célunk:

- a család neveléshiányának kompenzálása
- segítjük szociális beilleszkedésüket
- biztonságérzetet nyújtunk számukra, mely megalapozza a szellemi kötődésüket az óvodához, ösztönzi társas kapcsolataik pozitív alakulását.

Feladatunk:

- A gyermekek megismerése, hiányosságaik feltérképezése, felzárkóztatás minden téren
- Egyénre szabott, differenciált segítségadás
- Figyelemfelhívással, példaadással erősítjük a szülők felelősségét a gyermekek otthoni gondozása, nevelése iránt, ezáltal fejlesztjük a családi háttérrendszert is.

7. Az óvodai élettevékenység formái és az óvodapedagógus feladatai

7.1 A játék

„ A játék a gyermek útja annak a valóságnak a megismeréséhez, amelyben él, és amelyet tovább alakítani hívatott. ” / Gorkij /

A játék az óvodáskorú gyermek legalapvetőbb tevékenysége. Az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze. A játéktevékenység **célja:** a gyermekek szabad játék útján ismerkedhessenek meg a világgal, a tárgyak tulajdonságaival, a valóság jelenségeivel, eseményeivel.

A játék a kisgyermekkor legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége, így az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze. A **játéktevékenység célja:** a gyermekek szabad játék útján ismerkedhessenek meg a világgal, a tárgyak tulajdonságaival, a valóság jelenségeivel, eseményeivel.

A kisgyermek a külvilágból és saját belső világából származó tagolatlan benyomásait játékában tagolja. Így válik a játék kiemelt jelentőségű tájékozódó, a pszichikumot, a mozgást, az egész személyiséget fejlesztő, élményt adó tevékenységgé.

A gyermek első valódi játszótársa a családban és óvodában is a felnőtt – a szülő és az óvodapedagógus – utánozható mintát ad a játéktevékenységre. Később társ marad, vagy segítőt lesz, ha a folyamat elakad; valamint a gyermekek közötti játékkapcsolatok kialakulását teszi lehetővé.

Az óvoda és az óvodapedagógus feladata, hogy megfelelő csoportlégkört, helyet, időt, eszközöket és élményszerzési lehetőségeket biztosítson a különböző játékformákhoz, a gyakorló játékokhoz, a szimbolikus játékokhoz, konstruáló játékokhoz, a szabályjátékokhoz. A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az élményszerű, elmélyült gyermeki játék kibontakozását. A felnőtt feladata a gyermeki szükségletek kielégítése, harmonikus időarányok betartása. Az óvodában előtérbe kell helyezni a szabadjáték túlsúlyának érvényesülését.

a.) gyakorlójáték

A játék kiindulópontja a véletlen mozgásból, cselekvésből fakadó siker. A játék ezen fókán a gyermekek a használt eszközök tulajdonságaival, egymáshoz való viszonyával ismerkednek. Bátorítsuk a cselekvések megismétlésére, segítsük a helyes eszközhasználatot. A gyakorlójáték során fejlődik a gyermek térbeli tájékozódó képessége, beszéde, koordinációja, mozgása.

b.) szimbolikus-szerepjáték

Nevelési szempontból a leggazdagabb lehetőségeket nyújtó játékfajta. Gyermekek szerepjátéka tapasztalataikat, ismereteiket, elképzeléseiket tükrözi. A játék alapja az utánzáson alapszik. Az óvodánkban járó gyermekeknél nagyon kedvelt játékfajta ez. Sok esetben eljátsszák azt, ami előző nap otthon történt a családban, ebből mi óvónők sok tapasztalatot szerezhethetünk.

A gyermek fejlődésével az eszközökhöz való ragaszkodást, fokozatosan felváltja a szerepekhez való ragaszkodás. A tartalmas játékban a gyermekek sokat beszélgetnek, fejlődik

kommunikációs és kooperációs képességük, emlékezetük, képzeletük, figyelmük, gondolkodásuk. A csoportszobákban vannak különböző játéksarkak (pl. fodrászos, boltos, baba stb.) és változatos eszközök, a gyermekek elmélyült, gazdag szerepjátékának a biztosításához (pl. kisméretű konyhai bútorok és eszközök, fodrász és orvosos kellékek, babakocsi, kiságy stb.). Vásárolt, saját és a gyermekekkel közösen készített eszközöket is használunk, fokozva a beleélő képességet és a szereplést.

c.) barkácsolás

A játék keretében folyó rendszeres barkácsolás a játékot gazdagabbá, aktívabbá, újszerűbbé, örömtelibbé teszi. Cél, hogy kialakuljon a gyermekekben az igény és a képesség arra, hogy a játékukhoz szükséges eszközök egy részét egyszerű eszközökkel és egyszerű formában maguk készítsék el. Ennek megvalósulása érdekében olyan anyagok és eszközök állnak rendelkezésükre, amelyek könnyen megmunkálhatóak. Az óvónő mindig annyit segít, amennyire szükség van, megbecsüli a gyermekek barkácsoló ötleteit és műveit.

A játékhoz szükséges feltételek valamint a gyermeket ért környezeti hatások játékban való feldolgozásának biztosítása, a különböző játékfajták és azok tartalmának gazdagítása, a gyermekek egyéni és életkori sajátosságainak figyelembevételével történik.

d.) dramatizálás, bábozás

A gyermekek irodalmi élményét gazdagítja a kötetlen módon történő dramatizálás. Ennek feltétele, hogy az irodalmi alkotások érzelmileg megragadják a gyermekeket. Az esztétikai élmény forrása a játéknak. A bábjátékból adódó élmények 3 különböző forrásból fakadnak:

- az óvónő bábjátéka
- a gyermek bábjátéka
- a gyermek bábkészítő tevékenysége

Óvodánkban a gyermekek kedvelt előadási módja a dramatizálás. Nagyon sok mesét, verset eljátszanak. Természetesen a különböző eszközökről, jelmezekről, kellékekről mi óvónők gondoskodunk, vagy a gyermekkel közösen készítjük el. Alkalmanként (lehetőség szerinti) bábszínház látogatásaink során szerzett élményeik is alapot nyújtanak a bábozáshoz.

e.) építő, konstruáló játék

Kisebb gyermekeknél a gyakorlójáték fejlettebb formájaként jelentkezik, a nagyobbak már tudatosan konstruálnak. Változatos elemekkel kombinálják építményeiket, miközben

találékonyosságuk, alkotóképességük, kreativitásuk, képzeletük fejlődik. Ezek a konstrukciók már gyakrabban kapcsolódnak a szerepjátékhoz.

A csoportszobákban a játékeszközök kínálata széles, változatos, alkalmasak egyszerűbb és bonyolultabb építmények létrehozására is (pl.: legók, fa és műanyag építőkockák, túske és Gabi építők, pötyi stb.). A gyermekek játékszerekből, kockákból építményeket, különféle tárgyakat hoznak létre. Az „én csináltam” tapasztalata biztonságot nyújt a gyermekeknek saját képességeikről. Építőjátékainkat úgy válogattuk össze, hogy a kisebbek is sikerélményhez jussanak. Tehát figyelembe vettük a gyermekek egyéni sajátosságait, a csoportok összetételét.

f.) szabályjáték

Pontos, meghatározott szerep szerint zajlik. A szabály határozza meg a játék menetét, megkezdésének és befejezésének módját.

Nagyon fontos:

- a szabály betartása
- a szabálynak megfelelő viselkedés
- a játékvezetőre való hallgatás

Fajtái:

- mozgásos szabályjáték
- értelmi képességet fejlesztő játék

Óvodánkban mindkét fajta szabályjáték kedvelt. A 6-7 éves gyermekeknél az értelmi képességet fejlesztő, a 3-4-5 éveseknél a mozgásos szabályjátékok. A nagyok már bonyolultabb szabályok megtanulására is képesek, az egészséges versengés is jelen van játékukban.

A szabálytudat mechanizmusának kialakulása közben erősödik a figyelem, az emlékezet, az önfegyelmzés, a szabályok következetes megtartásának képessége. A szabadban játszott szabályjátékok ellenállóbbá, edzettebbé, vidámabbá teszik a gyermekeket. A csoportok életét úgy szervezzük, hogy a különböző labda- és versenyjátékokat játékidőben is kötetlenül játszassák a gyermekek.

Célunk:

- Jellemezze játékukat a rendszeresség, ismétlődések.

- Biztosítunk különféle élethelyzetet, élményt, hogy a gyermek önálló és alkalmazható tudást szerezzen. Ennek érdekében szabadon alkothasson, sikerélményhez jusson, kísérletezhessen.
- A szabad, elmélyült, önkéntes, spontán játék lehetőségeinek biztosítása.
- A játéktevékenységen keresztül a külvilág elemeinek megismerése.
- A játék formáinak és tartamának gazdagítása.
- A szociális kreativitás fejlesztése (kreatív együttműködés, magatartásmódok, nyitottság, a másik iránt, viselkedési szabadság, ízlésformálás, társas kapcsolatok, konfliktusmegoldások kialakítás).
- A játék rendjének szokássá válása.
- Egészséges versenyszellem kialakítása (esetleges kudarc elfogadása).
- A tapasztalatok érzelmi feldolgozása, a velük járó feszültség csökkentése.
- Különös figyelem irányultság a játszani nem tudó gyermekekre.

A fejlődés várható eredményei az óvodáskor végére:

- ✓ A gyermekek képesek kitartóan több napon keresztül egyazon játék témában együttesen részt venni.
- ✓ Egyszerűbb, kiegészítő eszközöket önállóan elkészíteni és felhasználgják játékukban.
- ✓ Az ismert meséket többször bábozzák és dramatizálják.
- ✓ A környezetükben megfigyelt tapasztalható jelenségeket képesek feldolgozni és újraalkotni.
- ✓ Bonyolult építményeket kreálnak.
- ✓ Élvezik a szabályjátékokat és képesek a normák betartására.
- ✓ Önállóan kezdeményeznek szerep és szabályjátékokat.
- ✓ A gyermekek szeretnek és tudnak játszani

7.2 Verselés, mesélés

**„ A mese és a vers az anyanyelv közegén át
emberi kapcsolatokra tanít, mélyíti az önismeretet,
segíti a világ megismerését. ”**

/Óvodai Nevelés Programja 1989/

A tevékenység célja:

A gyermekek értelmi, érzelmi, erkölcsi nevelésének, fejlődésének segítése, a pozitív személyiségjegyek megalapozása, a csodákkal teli meseélmények segítségével. A versnek, mesének fontos szerepe van az érzelmi biztonság megteremtésében, a gyermek pszichés nevelésében, az anyanyelv, a fantázia fejlesztésében, a személyiség kialakításában. Az érzelmi biztonság megadásának s az anyanyelvi nevelésnek fontos eszközei a többnyire játékos mozgásokkal is összekapcsolt mondókák, dúdolók, versek.

A mese a gyermek érzelmi, értelmi és erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője. A mese- képi és konkrét formában, esetlegesen a dramatizálás és bábozás eszközeivel- feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges és megfelelő viselkedésformákat. A gyermek saját vers- és mesealkotása, annak mozgással és/vagy ábrázolással történő kombinálása az önkifejezés egyik módja. A mindennapos mesélés, mondókázás és verselés a kisgyermek mentális higiéniájának elmaradhatatlan eleme. Életkorilag megfelel a mese az óvodás gyermek szemléletmódjának és világképének. Ráébreszt a realitásra és megismerési törekvésekre. A mesélővel való személyes kapcsolatban a gyermek nagy érzelmi biztonságban érzi magát, s a játéktevékenységhez hasonlóan a mesehallgatás elengedett intim állapotában eleven, belső képvilágot jelenít meg. A belső képalkotásnak ez a folyamata a gyermeki élményfeldolgozás egyik legfontosabb formája. A gyermek saját vers- és mesealkotása, annak mozgással és/vagy ábrázolással történő kombinálása az önkifejezés egyik módja.

A mindennapos mesélés, mondókázás és verselés a kisgyermek mentális higiéniájának elmaradhatatlan eleme. Az óvodában a népi, a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek egyaránt helye van.

Célunk:

- A vers, mese megszerettetése érzéki, érzelmi élmények nyújtása.
- Saját vers- és mesealkotással az önkifejezés megvalósítása.
- A mindennapos meséléssel, mondókázással és verseléssel a gyermekek mentális higiéniájának fejlesztése.
- Kapjanak helyet a népi művek mellett a klasszikus és kortárs művek is az óvodai irodalmi nevelésben.
- Az óvodapedagógus feladata a beszélő környezet biztosítása, a gyermeki kérdések megválaszolása, megértő „hallgatás”.
- Az anyanyelv megbecsülésére, szeretetére nevelés a helyes mintaadással, szabályközvetítéssel.
- Nyilvánuljon meg az óvodapedagógusok, dajkák részéről egyaránt a példamutatás szóban, gesztusban, párbeszédben.
- A beszéd és kommunikációs kedv felkeltése és fenntartása a meglévő élmények, tapasztalatok alapján.
- Irodalmi anyagunkban szerepeljenek mesék, versek, rigmusok ezzel biztosítjuk önazonosságuk megőrzését, hagyományaik ápolását, erősítését integrált keretek között valósítjuk meg.
- Könyv iránti vonzódás kibontakoztatása, a könyvvel való helyes bánásmód elsajátíttatása.

Verselés, mesélés tevékenységgel kapcsolatos óvónői feladatok:

- biztosítsa az óvónő a verseléshez – meséléshez szükséges derűs, nyugodt légkört változatos irodalmi anyaggal nyújtson esztétikai, művészeti élményt a gyermekeknek
- a verseket–meséket érthető, kifejező módon, lehetőleg könyv nélkül mutassa be, szerepeljenek a néphagyományörzés a népi mondókák, mesék, történetek
- a mesélés, verselés, mondókázás mindennaposságával az esztétikai, irodalmi fogékonyság megalapozása, anyanyelvünk, szülőföldünk szeretetére nevelés
- Az irodalmi anyag választásunknál elsődleges szempont, hogy a 3-7 éves gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodóan a népi- népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság történetét feldolgozó mondavilág elemei, meséi-, valamint a klasszikus és kortárs irodalmi műveknek egyaránt helye van.

- az irodalmi élmény befogadásához szükséges „szertartás” kialakítása (Gyertyagyújtás, mesesarok, mesepárna, relaxációs zene.)

A fejlődés eredménye az óvodáskor végére:

- ✓ A gyermekek szívesen ismételtetik a mondókákat, verseket.
- ✓ Szeretik, igénylik a mesemondást.
- ✓ Figyelmesen végighallgatják a mesét.
- ✓ Szívesen mesélnek, báboznak, dramatizálnak társaiknak és a maguk szórakoztatására.
- ✓ Tudnak meséket, történeteket kitalálni azt megjeleníteni, kifejezni.
- ✓ A mesekönyvet önállóan nézegetik, a képekről összefüggően beszélnek.
- ✓ Tudnak 10 - 14 mondókát, 6 - 8 verset, 10 - 15 mesét.

7.3 Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

„Az óvodával, annak zenéjével foglalkozni nem mellékes kis pedagógiai kérdés, hanem országépítés.” / Kodály/

A zenei nevelés célja: a közös éneklés, a közös játék örömeinek megéreztetése, ami fejleszti a gyermekek zenei ízlését, esztétikai fogékonyságát. A környezet hangjainak megfigyelése, az ölbéli játékok, népi gyermekdalok, az éneklés, az énekes játékok, a zenélés örömet nyújtanak a gyermeknek, egyben felkeltik zenei érdeklődését, formálja ízlését, esztétikai fogékonyságát.

Az élményt nyújtó közös ének-zenei tevékenységek során a gyermek felfedezi a dallam, a ritmus, a mozgás szépségét, a közös éneklés örömét. A népdalok éneklése, hallgatása, a gyermek-, néptáncok és népi játékok, a hagyományok megismerését, továbbélését segítik. Az óvodai ének-zenei nevelés feladatainak eredményes megvalósítása megalapozza, elősegíti a zenei anyanyelv kialakulását. Az énekes népi játékok és az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások fontos eszközül szolgálnak a gyermek zenei képességeinek (az egyenletes lökötés, ritmus, éneklés, hallás, mozgás) és zenei kreativitásának alakításában. A zenehallgatási anyag megválasztásánál az óvodapedagógus figyelembe veszi a nemzetiségi nevelés esetében a

gyermekek nemzetiségi hovatartozását is. Az éneklés, zenélés a gyermek mindennapi tevékenységének részévé válik a felnőtt minta spontán utánzásával.

Célunk:

- A zene iránti nyitott, befogadóképeség kialakítása, fogékonyság az igényes művészi értékekre és azok jelenlétének igénye az életben.
- Az igényesen válogatott zenei anyaggal a gyermek zenei képességeit és zenei kreativitását alakítjuk, fejlesztjük.
- Az élményt nyújtó zenei tevékenységek során a gyermekkel felfedeztetjük a mozgás szépségét, a közös éneklés örömét.
- Zenehallgatási anyag megválasztásával figyelembe vesszük a roma nemzetiségi zenei repertoárt is.
- A szülőföld értékeinek átörökítése a népzene, a népdal, a népszokások és a népi hangszerek megismerése által.

A zenei nevelésből adódó óvónői feladatok:

- Teremtse meg a zenei neveléshez szükséges feltételeket (hely, idő, nyugodt kiegyensúlyozott légkör) az ölbeli játékok helye, szerepe a beilleszkedési időszakban.
- Juttassa a gyermekeket zenei élményhez, keltse fel zenei érdeklődésüket, formálja ízlésüket, esztétikai élményét néphagyományőrző énekekkel, dalos játékokkal.
- A zenei nevelés átfogó kapcsolatot mutat az anyanyelvi neveléssel, mert az anyanyelvi fejlesztés a beszéd és a ritmus összefüggésben valósítható meg.
- Szoros kapcsolatban van a testi neveléssel, ezen belül a mozgással. A zene, tánc, a ritmikus mozgás során fejlődik a gyermek mozgáskultúrája.
- Az egyéni megszólalás bátorítása természetes játékhelyzetekben (felelgetős, énekes játékok).
- Az igényesen válogatott népdalok éneklésével, hallgatásával, a gyermek-, néptáncok és népi játékok megismertetésével a hagyományok tovább éltetése.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- ✓ Szívesen hallgat zenét.
- ✓ Tud ritmust, mozgást, dallamot rögzíteni.

- ✓ Tud néhány dalt tisztán, helyes szövegkiejtéssel egyedül énekelni.
- ✓ Tud dallam, vagy ritmusmotívumokat egyénileg visszaénekelni, visszatapsolni.
- ✓ Tud társaival térformákat alakítani.
- ✓ Mozgása, esztétikus, ritmust követő.
- ✓ Tud élvezettel, irányítás nélkül játszani néhány dalos játékot.
- ✓ Felismeri a halk-hangost, és tud halkán, hangosan énekelni, beszélni.
- ✓ Megkülönbözteti az egyenletes lüktetést a dal ritmusától. Tudja mindkettőt mozgással, járással, tapssal a dalból kiemelni.
- ✓ Megbeszélés, vagy egyéni ötletek alapján az éneklést ütőhangszerekkel tudja kísélni.
- ✓ Ismeri a népszokásokhoz kapcsolódó dalokat, dalos játékokat, ritmusokat.
- ✓ Az eredményes zenei neveléssel alapozzuk meg a zenei anyanyelvet és a népi hagyományok továbbélését.

7.4 Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka

**„ A legfontosabb cél: a lélek fejlesztése,
a szív nemesítése.” / Gárdonyi Géza/**

Tevékenység célja:

A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézi munka, mint az ábrázolás különböző fajtái, továbbá a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének. A gyereki alkotás a belső képek gazdagítására épül. Törekedni kell a gyermeki alkotások közösségi rendezvényen való bemutatására, és a tehetségek bátorítására.

Olyan ismeret és képesség megszerzése, amely által a gyermek vizuális kommunikációs képessége fejleszthető. A gyermekek tér-forma-szín képzetének gazdagítása, esztétikai érzékenységük, a szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítása. Magába foglalja a rajzolást, a festést, a gyurmázást, ragasztást, varrást, nyírást és a kézimunka egyéb technikai elemeit, eljárásait. A megfigyelés és ábrázolás által formálódik a gyermek képzelete, gazdagodik

élmény- és fantáziavilága. A vizuális nevelés szorosan kapcsolódik más nevelési területekhez (mese-vers, külső világ tevékeny megismerése).

A művészet ismerete, szeretete, esetleg valamely művészeti ág művelése, az emberi kultúra megismerése már óvodáskorban elkezdődhet. A művészet területei áthatják a gyermeki tevékenységformákat, gazdagítják a cselekvési lehetőségeket. A művészeti nevelés komplex, és mégis egyedi formájában az egész személyiség fejlesztője. Alakul az alkotási vágy, a népművészeti elemek iránti fogékonyság, a másság elfogadása, önállóság, nyitottság. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül. Az ábrázoló tevékenység a tárgyi világ megismerését, feldolgozását, újraalkotását teszi lehetővé a gyermek számára. A gyermek aktivitása és érdeklődése során megismeri az ábrázolás különböző fajtáit, műalkotásokat, népművészeti elemeket. Az óvoda jó helyszín az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedésre.

Tisztában vagyunk azzal, hogy gyermekeink eltérő fejlettségi szinttel érkeznek intézményünkbe, ezért szem előtt tartjuk, hogy maga a tevékenység és ennek öröme legyen a fontos, ne az elkészült mű, az eredmény. E nevelési területhez szükséges eszközök elérhető helyen vannak a gyermekek számára, így a nap folyamán bármikor rendelkezésükre állnak.

Célunk:

- A gyermeki igény kialakítása az alkotásra, önkifejezésre, az esztétikai élmények befogadására. Ezek segítségével fejlődjön a gyermek térbeli tájékozódó képessége, gazdagodjon a fantáziája, a szép iránti fogékonysága.
- Vizuális tapasztalatok nyújtása életkornak megfelelően.
- A vizuális megértés, befogadás alapozása, szín és formavilág gazdagítása.
- A vizuális jelrendszer megismertetése (pont, vonal, színek, formák), egyszerű munkafogások és eszközhasználat képességének fejlesztése. (különböző anyagok és technikák megismertetése).
- Sokféle lehetőség megmutatása a képi, térbeli megjelenítésre.
- Kézmozgások finomítása, az íráshoz szükséges mozgáskoordináció

A rajzolás, festés, mintázás, kézimunka tevékenységéből adódó óvónői feladatok:

- biztosítsa az óvónő a vizuális tevékenységhez szükséges feltételeket
- teremtsen meg az ábrázolás hangulati feltételeit, motiválja a gyerekeket a tevékenységek végzésére
- gazdagítsa a gyermekek élményét és fantázia világát a megfigyelés, a képzelet által
- használja a népi díszítő motívumokat, hogy ismerjék meg a gyermekek, a mintázási kedvet különböző természetes anyagokkal, kiegészítőkkal növelje
- a gyermeki élmény és fantázia világ gazdagításával a saját formanyelv, az alkotó, alakító önkifejezés fejlődésének segítése az esztétikai érzékenység, a szép iránti nyitottság, környezet esztétikai alakítására és a vizuális esztétikai élmények befogadására való fogékonyság megalapozása

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- ✓ Használja a képi kifejezés eszközeit.
- ✓ Szem-kéz mozgása összerendezett legyen.
- ✓ Vonalvezetése balról jobbra halad.
- ✓ Alkosson képet élmény és emlékezet alapján.
- ✓ Emberábrázolásában jelenjenek meg a részformák, esetleg egyszerű mozgások.
- ✓ Megfelelően használja az eszközöket, rendelkezék helyes ceruzafogással, tartsa tisztán az eszközöket.
- ✓ Nevezze meg a színeket, azok sötét és világos árnyalatait.
- ✓ Megfigyelés után tudjon formát mintázni.
- ✓ Díszítsen tárgyakat saját elképzelése alapján.
- ✓ Képes rácsodálkozni a szépre, esztétikus látványra, képes esztétikai véleményt alkotni.
- ✓ Szívesen alkot közösen a többi gyermekkel, ötletet, javaslatot saját döntése alapján mérleget.
- ✓ Fokozott önállósággal tudja alkalmazni a megismert technikákat.
- ✓ Szívesen vegyen részt környezetük szépítésében.

7.5 Mozgás

**„ A gyermek telítve van mozgásvágygal,
Ósi, boldog, játékos kedvvel. Csak engedni kell,
Hogy szabadon végig áradjon rajta, s kedve szerint formálja, alakítsa játékait.”**

/ Szabó Helga/

A tevékenység célja:

A rendszeres egészségfejlesztő testmozgás, a gyermekek egyéni fejlettségi szintjéhez igazodó mozgásos játékok és feladatok, a pszichomotoros készségek és képességek kialakításának, formálásának és fejlesztésének eszközei. Az óvodáskor a természetes hely-, helyzetváltoztató- és finommotoros mozgáskészségek tanulásának, valamint a mozgáskoordináció intenzív fejlődésének szakasza, amelyeket sokszínű, változatos és örömteli, érzelmi biztonságban zajló gyakorlási formákkal, játékokkal szükséges elősegíteni. Ezzel biztosítható a mozgás és az értelmi fejlődés kedvező egymásra hatása. A mozgásos játékok, tevékenységek, feladatok rendszeres alkalmazása kedvezően hatnak a kondicionális képességek közül különösen az erő és az állóképesség fejlődésére, amelyek befolyásolják a gyermeki szervezet teherbíró képességét, egészséges fejlődését. Fontos szerepük van a helyes testtartáshoz szükséges izomegyensúly kialakulásában, felerősítik, kiegészítik a gondozás, és egészséges életmódra nevelés hatásait. A gyermekek természetes mozgásának, testi képességeinek fejlesztése játékos formában, az egészséges testi és mozgásfejlesztés útján a személyiség fejlesztése. A tornának, játékos mozgásoknak az egészséges életmódot erősítő egyéb tevékenységeknek a teremben és szabad levegőn, eszközökkel és eszközök nélkül, spontán vagy szervezett formában az óvodai nevelés minden napján –az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve– minden gyermek számára lehetőséget biztosítunk.

Célunk:

- Az egészséges életmód kialakítására nevelés.
- Az anyag megfelelő kiválasztásával hozzájárulunk a harmonikus, összerendezett, fegyelmezett nagy és kismozgások kialakításához,
- A finommotorika, helyes testtartás, helyes légzés fejlesztése.

- Kedvezően befolyásoljuk a teherbíró-, ellenálló képességet, felerősítjük és kiegészítjük a gondozás és egészséges életmódra nevelés hatását.
- A gyermeki mozgásigény kielégítése, a testi képességek, fizikai erőnlét fejlesztése. A rendszeres mozgással az alkalmazkodó, tájékozódó képesség és akarati tulajdonságok fejlesztése.
- A rendszeres mozgással egy egészséges életvitel megalapozása.

A mozgástevékenységből adódó óvónői feladatok:

- biztosítsa az óvónő a gyermekek számára a mozgás lehetőségét
- teremtsen meg a mozgásfejlesztésben a derűs légkört, a jó hangulatot
- a különböző mozgásformák elsajátításának folyamatában építsen a gyermekek mozgástapasztalatára, játékos kedvére
- biztosítsa, hogy az alapvető mozgásformák gyakorlása által, hogy a gyermekek sokoldalú mozgástapasztalatokat szerezzenek
- fejlessze a gyermekek természetes mozgását: a járást, futást, támaszt, függést, egyensúlyozást, ugrást, dobást legyen változatos a testnevelés foglalkozás eszközökkel, tornaszerekkel sokszínű változatos játékokkal
- fejlessze – változatos mozgás lehetőségekkel – a gyermekek testi képességeit, ügyességét, testi erejét, gyorsaságát és állóképességét
- a mozgás megszerettetésében működjenek együtt a családdal
- a konkrét mozgásos tapasztalatok beépülésének a szókincs, az elvont gondolkodás, a keresztcsatornák fejlődésének segítése a mozgásformák megnevezésével világos, konkrét értékeléssel, a pozitív énkép támogatása

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- ✓ Igényli a mindennapos testnevelést.
- ✓ Mozgása harmonikus, összerendezett.
- ✓ Téri tájékozódása kialakult, irányokat meg tud különböztetni.
- ✓ Ismeri saját testét, testrészeit, képes megnevezni és beazonosítani.
- ✓ Életkorának megfelelő az állóképessége, erőnléte.
- ✓ Egyensúlyérzéke fejlett.
- ✓ A kézi szereket helyesen használja.

- ✓ Képes alkalmazkodni társaihoz, életkorának megfelelően fejlett az önuralma, toleráns, együttműködő, segítőkész.
- ✓ Egészséges versenyszellemmel küzd.

7.6 A külső világ tevékeny megismerése

„ Kisgyermekem csak nézzél szerte szét

Éretted van itt minden ami szép.”

/ Várnai Zseni/

A tevékenység célja:

Olyan szokások, szokásrendszerek, viselkedésiformák kialakítása, amelyek meghatározzák a természet és az ember által létrehozott környezettel való harmonikus együttélést. A környezet megismerése közben a gyermekek mennyiségi, alaki, nagyságbeli tér és síkbeli szemléleteinek alakítása. A gyermek tapasztalatokat szerez a közvetlen és tágabb természeti, emberi, tárgyi környezet viszonyairól. A közvetlen élményeken alapuló tevékenység hatására fejlődik majd a gyermekek érzékenysége, és alapozódik meg a természettel együtt élni tudó és természetet védő ember szokása.

Az óvodapedagógus érdeklődése, lelkesedése, empátiás készsége, színes egyénisége, valamint az érzelmileg közel álló dajka pozitív példája záloga, hogy gyermekeink megszeretik környezetüket, ragaszkodnak ahhoz, lehetőségeikhez képest védik, és megfelelő ismeretekkel rendelkezve eligazodnak benne.

Fontosnak tartjuk a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a közösséghez tartozás, a nemzeti, a családi és a tárgyi kultúra értékeinek megismertetését, megtaníttatni ezek szeretetére, védelmére a gyermekeket. Tervezéskor figyelembe vesszük a helyi adottságokat, a gyermekcsoport eddigi tapasztalatait és a környezet megismerésére nevelés célját.

A külső világ tevékeny megismerése, mint feladat nemcsak a környezet megismerését foglalja magába, hanem a környezetben, élethelyzetekben szereshető **matematikai tapasztalatokat** is. A gyermek személyiségének sokoldalú fejlesztéséhez elengedhetetlenül szükséges a matematikai érdeklődés és ismeretszerzés. Tudjuk, hogy a gyermekben akkor él

igazán a környező valóság, mint matematikai jelenség, ha alkalmat adunk arra, hogy életkorának megfelelő szinten felfedezhesse, birtokba vegye.

Óvodai életünk minden tevékenysége lehetőséget ad a matematikai ismeretek megszerzésére. Figyelemmel kísérjük a gyermek érdeklődését, matematikai megnyilvánulásait, az újabb jelenségek, összefüggések meglátására, matematikai tevékenységek végzésére ösztönözzük őket. Feladatunk, hogy természetes élethelyzetekben segítsük a gyermekek matematikai gondolkodásának fejlődését.

Célunk:

- Ismerjék meg a szülőföld, az ott élő emberek, néphagyományok és szokások, a családi és tárgyi kultúra értékeit, tanulják meg szeretetét, védelmét.
- Alkalmazásképes tudás átadása.
- Elősegíteni a gyermekek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését, a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában.
- A környezetünk mennyiségi, formai, kiterjedésbeli összefüggéseinek felfedeztetése, megtapasztalása.
- A matematikai érdeklődés felkeltése.
- A logikus gondolkodás megalapozása.

A külső világ tevékeny megismerése és megszerettetéséből adódó óvónői feladatok:

- A környezet tevékeny megismerésének óvónői feladatai épüljenek a gyermekek otthoni és óvodán kívüli tapasztalataira, ismereteire.
- Tárja fel a gyermekek családi hátterét és szokásrendszerét.
- Juttassa tapasztalatokhoz a gyermekeket, gyarapítsa ismereteiket környezetükről.
- Teremtsen alkalmat, időt, helyet, eszközt a környezeti kultúra alakítására.
- Adjon lehetőséget az érzékszervekkel való tapasztalásokra, élmények felidézésére, vizsgálódásokra.
- Alakítson ki pozitív érzelmi kapcsolatot, tevékenysége legyen modell értékű.
- Személyiségével, értékrendjével legyen követendő.
- Kezdeményezzen könnyed, vidám, játékos tevékenységeket a számára.
- Kezdeményezzen a környezetvédelemmel kapcsolatos játékokat.

- Alapozza meg a környezetkultúra és a biztonságos életvitel szokásait.
- Engedje, hogy az egyes gyermekek érdeklődésüknek megfelelően tevékenykedhessenek.
- Biztosítsa a gyermekek számára a teret, az időt, az eszközt a spontán és szervezett, az alkalmi és folyamatos megfigyelések, az egyszerű kísérletek, a gyűjtések elvégzéséhez.
- Kísérje az ismeretnyújtást magyarázattal.
- Hagyja, hogy a gyermekek elmondhassák élményeiket és tapasztalataikat.
- Segítse a szülőket, hogy felismerjék a gyermekek környezet iránti érdeklődésének fontosságát.
- Erősítse a szülőföldhöz fűződő érzelmi viszony alakulását.
- Szereztesse tapasztalatokat a helyi néphagyományokról, szokásokról, kultúráról.
- Szervezzon kirándulást a természettel kapcsolatos ünnepek alkalmával.
- Emlékezzen meg a Madarak Fák napjáról (máj. 10.), Föld napjáról (ápr. 22.), Víz világnapjáról. (már. 20.), Állatok napjáról. (okt. 10.)
- Alakítsa ki a gyermekekben a környezet megőrzésére való igényt.
- Éreztesse meg a gyermekekkel, hogy természeti környezet nélkül nem létezik az ember, hogy védeni, óvni, ápolni kell azt.
- Tudatosítsa a gyermekekben, hogy csak azokat a „természeti kincseket hozhatjuk el” amit a természet elengedett.
- A matematikai tapasztalatszerzést természetes környezetben, játékosan valósítsa meg.
- Erősítse a közös feladat-közös élmény által a csoporttudatot, miközben az egyéni feladatmegoldás egyéni sikert biztosít.
- Segítse elő, hogy a gyermekek maguk fedezhessék fel környezetük formai, mennyiségi téri viszonyait.
- Teremtsen problémahelyzeteket, és adjon lehetőséget arra, hogy a gyermekek önállóan, kreatívan meg tudják oldani.
- Láttassa meg az ok- okozati összefüggéseket.
- Érzékeltesse a valóság relációit, fejlessze ítélőképességüket.
- Teremtsen jó hangulatot a tevékenységek során.
- Teremtse meg a biztonságos tűzgyújtás-oltás feltételeit, tudatosítsa a tűzgyújtás szabályait.
- Tartsa tiszteltben a gyermek adottságait.
- Teremtse meg a környezettel való harmonikus együttélés, a fenntartható fejlődés igényének kialakítását.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

- ✓ Megkülönbözteti az évszakokat (ismeri jellemzőit) és a napszakokat (tud tevékenységet felsorolni hozzá).
- ✓ Ismeri a környezet növényeit, jártas azok gondozásában.
- ✓ Ismeri a háziállatokat, vadállatokat, a madarakat, a bogarakat.
- ✓ Ismeri a közlekedési eszközöket, és az elemi (gyalogos) közlekedési szabályokat; a gyakorlatban alkalmazza.
- ✓ Tudja nevét, lakcímét, testvérei nevét, szülei foglalkozását, saját születési helyét, idejét.
- ✓ Ismeri a község középületeit, funkciójukat.
- ✓ Ismeri a növények fejlődésének lépcsőfokait gondozásukban aktívan vesz ~~en~~ részt.
- ✓ Ismeri a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét.
- ✓ Felismeri az öltözködés és időjárás összefüggéseit.
- ✓ Ismeri a színeket, azok világosabb, sötétebb árnyalatait.
- ✓ Megnevezni saját testrészeit, érzékszerveit, s a velük való tevékenységeket.
- ✓ Kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek.
- ✓ Logikus gondolkodása, logikai következtetései életkorának megfelel.
- ✓ Problémamegoldó készsége jó.
- ✓ Számfogalma 10-es számkörben mozog és képes elemi műveletekre.
- ✓ Képes halmazokat összehasonlítani, tulajdonság szerint szétválogatni.
- ✓ Ismeri az irányokat, és helyesen használja feladatvégzése során.
- ✓ Helyesen használja a névutókat.
- ✓ Logikusan tud sorba rendezni, legalább 3 elemszámmal.
- ✓ A kört, négyzetet, téglalapot, háromszöget felismeri és azonosítja.
- ✓ Ismeri és megnevezi az alapvető mértani testeket (kocka, gömb, téglatest)
- ✓ Képes részekből az egészet kirakni.
- ✓ Képes két kiterjedést, vagy mennyiséget egymással egyenlővé, ugyanannyivá tenni, vagy valaminél kisebbet, kevesebbet, nagyobb, többet létrehozni.
- ✓ Helyesen használja a tő és sorszámneveket.

- ✓ Tud 10-es számkörben bontani, részhalmazokat egyesíteni. Meg tudja állapítani valamiről, hogy több, kevesebb vagy ugyanannyi-e.
- ✓ Egyszerűbb szimmetrikus alakzatokat felismernek és létrehoznak.

7.7 Munka jellegű tevékenységek

A tevékenység célja:

A gyermek egész személyiségének alakítása, fejlesztése az óvodai élet során megszeretett és megkedvelt munka, illetve munka jellegű játékos tevékenységeken keresztül.

Feladata:

Különböző munkajellegű tevékenységek szervezése, tervezése, azok feltételeinek biztosítása. A személyiségfejlesztés egyik eszköze a munka és a munka jellegű játékos tevékenységek. A munka célra irányuló tevékenység, többnyire külső irányítással folyik, a gyermektől belső fegyelmet, kötelezettségvállalást és annak teljesítését igényli. A munka elvégzése közben a gyermekek megfigyeléseket végeznek, tapasztalatokat, ismereteket szereznek természeti és társadalmi környezetükről. Minden munkatevékenység újabb tapasztalatok forrását jelenti. A kedvvel végzett munka hatására alakul ki a gyermekben a munkavégzés készsége, szokása. Közben megtanulják a legszükségesebb eszközök, szerszámok célszerű használatát, ismerkednek a munkavégzés folyamataival. Munkavégzés során alakul kötelességtudatuk, felelősségtudatuk, erősödik kezdeményezőképességük, fejlődik együttműködő képességük.

Az óvodában a munka elsősorban közösségért végzett tevékenység, közben alakulnak a gyermekek közötti társas kapcsolatok, elősegíti a kapcsolatok színesebbé, bensőségesebbé válását. Óvodánkban megteremtettük a gyermekek számára az életkorukhoz, erejükhöz mért munkalehetőségeket. Igyekszünk mintát adni mindegyik munkafajtánál az eszközök használatához és munkafázisok sorrendiségének megismeréséhez. Az óvónő úgy segítsen a gyermekeknek, hogy minél többször át tudják élni a munka örömét, a célért vállalt erőfeszítés szépségét, nehézségét. Mindhárom korcsoportnál nagy jelentőségű az önkiszolgálás, a testápolás, öltözködés, étkezés, környezetgondozás. 3 - 4 éves gyermekek az óvónőt figyelve vegyenek részt a rendrakásban. Bizonyos eszközöket segítsenek átrakni egyik szekrényből a másikba.

Ügyeljenek az öltöző, mosdó rendjére. A játékszereket játék után tegyék a helyére, segítsenek a csoportszoba díszítésében. Segítsenek a növények ápolásában. 4 - 5 éves korban a gyermekek közösségi kapcsolatát jól fejleszti a naposi munka, ezt a tevékenységet jól előkészíti az önkiszolgálás.

A gyermekek óvodánkban a dajka nénik segítségével végzik a naposi munkát. Az alkalmoszerű munkákat a felnőttek vezetésével együtt végezzék a gyermekek pl. csoportrendezés, eszközök kiosztása, összeszedése, öltöző, mosdó rendjének megőrzése. 5 - 6 - 7 éves gyermekek a naposi teendőket önállóan végzik, felteszik a terítőt, kiosztják az eszközöket, kiöntik a vizet, esztétikusan elrendezik az asztalt. Az alkalmoszerű munkákat a gyermekek önállóan vállalják. Az élősarok számára önállóan gyűjtenek magvakat. Vigyáznak a terem rendjére, önállóan végzik a játékok tisztítását, mosását. Rendszeresen segítenek a kisebbeknek.

Az óvodapedagógus feladatai a munkatevékenységgel kapcsolatban:

- Minden gyermeknek biztosítson lehetőséget arra, hogy önkéntesen, önállóan, kedve és képessége szerint elvégezhesse az önmagával kapcsolatos önkiszolgáló tevékenységet, illetve a társai érdekében végzett munkatevékenységet.
- Folyamatosan biztosítsa, bővítse a munkatevékenységhez szükséges, gyermekek számára megfelelő munkaeszközöket.
- A munkaeszközök számára biztosítson olyan helyet, ahol a gyermekek bármikor elérhetik és használhatják a szükséges eszközöket.
- Adjon lehetőséget a gyermekeknek bármilyen őket érdeklő munkatevékenység elvégzéséhez, még akkor is, ha a gyermek tevékenységi vágya és képességei nincsenek teljesen összhangban.
- Arra törekedjen, hogy minden munkatevékenység örömet jelentsen a gyermekeknek és teljes önállósággal végezhessek azokat.

A fejlődés eredménye az óvodáskor végén

- ✓ A gyermekek örömmel végzik a közös munkát.
- ✓ Képesek szükségleteiknek megfelelően ellátni magukat.
- ✓ A naposi munkát, egyéb alkalmoszerű tevékenységet szívesen végzik.
- ✓ Szívesen segítenek az óvoda rendjének, tisztaságának fenntartásában.

- ✓ Megbízásokat számon tartják, önállóan végzik.
- ✓ A legszükségesebb eszközök, szerszámok használatát ismerik.
- ✓ Segítenek ahol tudnak.

7.8 A tevékenységekben megvalósuló tanulás

Az óvodában a tanulás folyamatos, tevékenységben megvalósuló nagyrészt utánzásos, spontán folyamat, amely nem szűkül le az ismeretszerzésre, hanem az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben a gyerekek teljes személyiségfejlődését és fejlesztését támogatja. A valódi tudás az, amit a gyermek maga fejt meg, és cselekvésen keresztül sajátít el. Ennek érdekében fontos, hogy minél több tapasztalathoz jusson, élményeket élhessen át, és természetes kíváncsiságát kielégíthesse. Ezért a játékba integrált önkéntes és cselekvéses tanulás az óvodai tanulás útja. Az óvodai tanulás a játék motivációs bázisára épül, mindvégig játékos jellegű marad. A játékos feladatmegoldások fokozzák a gyerekek érdeklődését, kitartását, fejlesztik gondolkodását. A gyerekek a szabad játék, és munka közben is tanulnak.

A játékoság, mint alapelv, a tanulás egész folyamatában érvényesül. A környező világról szerzett ismeretek, tapasztalatok mindhárom korcsoportban megegyeznek, csak feldolgozásuk mélysége alkalmazkodik a gyerekek életkori és egyéni adottságaihoz. Arra törekszünk, hogy a feldolgozandó anyagnak valóságos élményalapja legyen (pl. kirándulás, színház, kísérletezgetések, események, jelenségek helyszíni megfigyelése stb.). Történhet a nap bármelyik időszakában, amikor a nevelési helyzet és a gyerekek tevékenysége erre lehetőséget ad.

A tevékenység célja:

- *Az óvodai tanulás elsődleges célja az óvodás gyermek kompetenciáinak fejlesztése. Az óvodapedagógus a tanulást támogató környezet megteremtése során épít a gyermekek előzetes tapasztalataira, ismereteire.*
- *Az ismeretlen iránti érdeklődési kedv fenntartása, a tanulni vágyás megalapozása.*
- *A gyermek kíváncsiságára, megismerési vágyára, érzelmi beállítottságára, önkéntelen figyelmére alapozva, a mikro és makro környezetben szerzett tapasztalataira építve irányítsuk a gyermeki gondolkodás fejlődését.*

- A gyerekek alapvető készségeinek, képességeinek fejlesztése, melynek révén érzelmileg motivált cselekvő gondolkodási szintjéről a gyermek eljut a fogalmi gondolkodás szintjére.
- Az ismeretek adekvát alkalmazására, felhasználására felkészítés, a gyermekek kompetenciáinak alakítása.
- Az ismeretlen iránti érdeklődési kedv fenntartása, a tanulni vágyás megalapozása.

Feladatai:

- A gyermekek ismereteinek, tapasztalatainak bővítése, feldolgozása, megismerési képességek fejlesztése.
- A gyermekek tevékenységi, megismerési vágyának kielégítése.
- Változatos, a gyermekek cselekvő aktivitására épülő, sok érzékszervet foglalkoztató tapasztalás lehetőségeinek biztosítása.
- Szokások alakítása utánzásos minta- és modellkövetéses magatartással és viselkedéssel.
- A gyermeki kérdésekre épülő ismeretadás lehetőségének kiaknázása.
- Gyakorlati problémamegoldásra ösztönző helyzetek megteremtése.
- Az egyéni fejlődési, érési ütem figyelembevétele a tevékenységek felkínálása során.
- Személyre szabottan, pozitív értékeléssel segíteni a gyermekek személyiségének kibontakoztatását.
- A kiemelkedő képességű, tehetséges gyermekek felismerése, és fejlesztése.
- A részképesség lemaradás, illetve egyéb potenciális tanulási zavar időbeni kiszűrése, jelzés a megfelelő szakembernek.
- A valóság-hű észlelésre, figyelemösszpontosításra való képesség, problémamegoldó és kreatív gondolkodásra nevelés.

A tanulás lehetséges formái az óvodáskorban:

- Az utánozás, minta- és modellkövetés magatartás- és viselkedéstanulás (szokások alakítása).
- A spontán játékos tapasztalatszerzés.
- A cselekvéses tanulás.

- A gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés.
- Az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés.
- A gyakorlati problémamegoldás és feladatmegoldás.
- Az óvodapedagógusok által kezdeményezett foglalkozásokon megvalósuló tanulás.

Az óvodapedagógus a tanulás irányítása során, személyre szabott, pozitív értékeléssel segíti a gyermek személyiségének kibontakozását.

7.8.1. A tanulás tartalma, lehetőségei

A környezeti nevelés komplex felfogásából kiindulva a műveltségterületeknek egymásra kell épülni, hogy kiegészítsék, teljessé tegyék egymást. *Az óvodai tanulás a játék motivációs bázisára épül.* A tanulás alapja az óvónő és a gyermek kölcsönös egymásra ható közös tevékenysége. Nagyon erős a gyermek modellkövető tanulása, a szociális tanulás. Mivel a játékot tekintjük a legfőbb ismeretszerzési bázisnak, ezért elsősorban a játszás élményéhez kell hozzájuttatni a gyermekeket. Ez biztosítja az értelmi-, szociális és intellektuális képességek fejlődését. Magukba foglalják azokat a magatartási formákat, viselkedési szokásokat, erkölcsi tulajdonságokat, amelyeknek kialakítása ebben az életkorban kívánatos. E tanulási formában nagyon lényeges az utánozható pozitív példa. A megjelenés, a hanghordozás, az attitűdök, a mimika, a gesztus. A gyermeknek lehetőséget adunk a próbálgatásra, a felfedező tanulásra, az „ahá” élmény átélésére.

Mindezekhez olyan légkört igyekszünk kialakítani, amelyben a gyermek szorongás nélkül, érdeklődéssel tevékenykedhet, közben kialakul a bizalom, a kölcsönös megértésen és segítésen alapuló felnőtt –gyermek kapcsolat.

A tanulás szervezésének szabályai

A gyermek tanulására jellemző a cselekvő aktivitás, a közvetlen sok érzékszervet foglalkoztató tapasztalás. Ahogy a játékban megfigyelhetjük a gyerekek igényét az együttműködésre, úgy a tanulásnak is fontos eleme a kooperáció, amelynek során a gyermekek kisebb csoportokban egy közös célért közösen képesek tevékenykedni Erre alkalmasak a különböző kapcsolatteremtő, csoportalakító játékok is. A gyermekeknek biztonságban kell

érezniük magukat a meleg, elfogadó csoportlégkörben. A gyermekek értékes tulajdonságait erősítsük, és segítsük differenciált dicsérettel önismeretük reális énképük alakulását. A játékos helyzetek teremtése során közösen oldhatnak meg különböző problémákat. A közös tevékenység végeredményeként mindig valamilyen konkrét produktum születik.

Az óvodáskor számára a kötetlenség a legalkalmasabb tevékenységi keret, foglalkozási forma. Kötetlenségként éli meg a gyermek, melyben az óvodapedagógus tudatosan és tervszerűen biztosítja fejlődéséhez szükséges, differenciált tevékenykedés feltételrendszerét. Ez a foglalkoztatási forma megkívánja az óvodapedagógustól, hogy ismereteit folyamatosan bővítse, felkészüljön a gyermekek kérdéseire. Tehát tudatosságot, nagyobb szervezési, áttekintő képességet és nagyfokú kreativitást igényel. Kötetlen foglalkozások alkalmával a gyermekek érdeklődése alapján mindig változó létszámú és személyi összetételű kis csoporttal foglalkozik egyszerre az óvodapedagógus. A kisebb létszámból adódóan nagyobb lehetőség nyílik az egyéni bánásmód és a differenciált foglalkoztatás megvalósítására, a gyermek fejlődési ütemének figyelembevételére.

A kötött foglalkozások választása esetén is törekedni kell az oldott, családi légkör megvalósítására. A kötött és kötetlen foglalkozást egyaránt hassa át a játékoság, az élményt adó, oldott légkörben való cselekvés. Fontos a két foglalkoztatási forma közötti ésszerű arány kialakítása.

A projektmódszer igen jól alkalmazható nevelőmunkánk tervezésekor. A projekt egy folyamat megtervezése a folyamat összefoglalásával. Egy aktuális téma, egy ötlet, élmény, esemény a gyermekek és felnőttek közreműködésével rendez magá köré az eseményeket, a cselekvéseket. A projekt lehetőséget ad egyéni megközelítési módokra, egyéni képességek szerinti haladásra.

A drámapedagógia eszközeit használjuk fel arra, hogy a gyermek a környezet értékeit befogadja. Gondolataiban, érzelmeiben egyaránt érzékeny, boldogulni akaró, értéktisztelő, a megtalált harmóniát megtartó, élvező emberré váljon. A drámajátékkal megtanítjuk a gyerekeket önmagukra és társaikra figyelni, fejlesztjük szociális érzékenységüket, kooperációs készségüket, kommunikációjuk minőségét, társas kapcsolatuk alakulását, kognitív képességüket, szabálytudatuk fejlődését, önismeretük, énképük kiteljesedését.

Fokozza a teljesítményt:

- Ha lehetőséget teremtünk a gyermekek szükségleteinek kielégítésére: közlés, önkifejezés, szereplés.
- Ha az óvodapedagógus a gyermekek közötti egyéni különbségek figyelembevételével célszerűen tervezi meg a feladatok egymásutániságát, a módszereket, eszközöket.
- A tanulási folyamatban –miután a gyermekek egyéni fejlettségükhöz igazodó feladatot kapnak– az óvodapedagógus kialakítja a szükséges munkafegyelmet, az önálló feladatvégzés képességét.
- Ha megszokják a halk beszédet, szükség szerint a türelmes várakozást, az egymásra figyelmet.
- A módszereket az aktuális tevékenységi forma sajátosságainak, céljainak és a gyermekek fejlettségének megfelelően alkalmazza.
- Különböző problémahelyzet biztosításával elősegíti a problémamegoldó, önálló gondolkodás fejlődését.
- Felméri a gyermekek értelmi, érzelmi, szociális és erkölcsi állapotát.
- Hatékony gyermek megismerési technikát alkalmaz.
- Differenciált fejlesztést végez.
- Alkalmazza a gyermekcsoportoknak, különleges bánásmódot igénylőknek megfelelő, változatos módszereket.
- A gyermekek hibáit, tévedéseit, mint a tanulási, fejlődési folyamat részét kezeli, az egyéni megértést elősegítő módon reagál rájuk.

Az óvodapedagógus akkor irányítja eredményesen a gyermekek tevékenységét, ha:

- figyelemkoncentráció, megosztott figyelem egyaránt jellemzi
- észreveszi és osztozik a gyermekek örömeiben, észreveszi és átsegíti a negatív érzelmeken,
- szorongásmentes, sikerorientált tanulási viszonyt tud a gyermekekben kialakítani,
- interaktív viszony van közte és a gyermekek között.

Fontosnak tartjuk a tanulási folyamatban a gyermekek élményeinek meghallgatását, az otthoni és óvodai megbízatásokat a szülők, nagyszülők bevonásával. A gyermek érdeklődő kérdései

kedvét, s azt, hogy mennyire nyitott a külvilágra. Tehát a gyermek kíváncsiságát, verbális aktivitását. Nevelésünk másik fontos kiindulópontja a helyi adottságok felmérése, hogy milyen tájékozódási, élményszerzési területek vannak az óvodához legközelebb, ill. elérhető távolságban (erdő, rét, patakpart...). A falusi környezet, mint alapvető adottság kihasználása (állattartás, növénytermesztés, szőlőművelés...stb.).

7.8.2 Módszerek, eszközök, munkaformák

Az óvodapedagógus a tanulás irányítása során a személyre szabott pozitív értékeléssel segíti a gyermek személyiségének kibontakozását.

Módszerek:

- Lehetőségeinkhez mérten természetes környezetben és valóságos tárgyakon történő szemléltetés, bemutatás, irányított megfigyelés egyéni fejlettséghez igazodó szempontokkal. Fokozza az eredményességet, ha minél több érzékszervet foglalkoztatunk, változásaiban, fejlődésében (évszak, növények) láttatjuk a dolgokat, a szemléltetést cselekvéssel, beszélgetéssel, élmények felelevenítésével, esetleg magyarázattal, kérdésekkel – a gyermekeket is kérdésekre ösztönözve – kötjük össze.
- Gyakorlás, ismétlés, ellenőrzés, értékelés, hibajavítás.
- Differenciálás minden szervezett és spontán tanulásban.

A módszerek nem önállóan jelennek meg, a tanulási folyamatban összekapcsolódnak egymást erősítve, a gyermek fejlettsége szerint segítve a befogadást.

Eszközök:

Az eszközök érzékelési és észleleti motivációval ösztönzik a gyermekeket az ismeretszerzésre, segítik érdeklődésük felkeltését, megtartását. A tanulás eszköze maga a környező valóság, a természetes környezet, a valóságos tárgyak, élőlények és azok makettjeiből, képeiből, rajzokból készített feladatok. Követelmény, hogy az eszközök ne csak az ismeretek, tapasztalatok megszerzését, alkalmazását szolgálják, hanem a gyermekek esztétikai érzékét is fejlesszék. Legyenek ízlésesek, kellően figyelemfelhívók, tartósak, legyenek alkalmasak a gyermekek általi használatra.

Munkaformák:

A tanulási tevékenységben a mikrocsoportos, egyéni munkaforma szolgálja a legjobban a gyermekek egyéni képességfejlődését. A frontális munkaformának is helye van a tanulási folyamatban, mert vannak előnyei: közösségformáló ereje van, lehetőséget ad a vélemények egyeztetésére, más vélemények fegyelmezett, figyelmes meghallgatására tanít, lehetőséget ad a beszélgetésre.

Azonban arra figyelni kell, hogy e munkaforma túlsúlyú alkalmazása esetén az egyéni különbségek nem csökkennek, hanem inkább halmozódnak, ugyanis előfordulhat, hogy:

- a gyermek nem érti, amit az óvodapedagógus mond (előzetes tudáshiány),
- az óvodapedagógus nem értelmezi jól a visszajelzést, mert csak 3-4 gyermeknek van lehetősége válaszolni általában a kérdésekre és ők nem reprezentálják az egész csoport tudását,
- a tanulandó anyag nem érinti meg a gyereket, mert túl könnyű, vagy túl nehéz neki, mint ahogy az azonos feladat sem jelent egyforma sikert vagy sikertelenséget,
- a jobb képességű gyermek gyakran szerepel, a gyengébb ritkán.

Csoport – és páros munkaforma alkalmazása eseteként indokolt, például: közös rajz, festés, éneklés, mesehallgatás során; vagy két gyermek együttesen old meg a tanulásban egy szabályjátékot.

E munkaformák pozitívumai:

- együtt kell működni, figyelni kell egymásra,
- fejlődik az empátiás-, és toleranciaképességük,
- megismerik egymást,
- csökken a szorongás a tanulási folyamatban.

A tanulási rendszerben a mikro csoportos és egyéni munkaformát alkalmazzuk rendszeresen. A mikro csoport kiscsoportot jelent, azt, hogy a szervezett, kötetlen tanulásban (maximált létszámú 8 gyermek) vehet részt, míg a csoport többi része játszik. Az egyéni munkával a gyermek egyéni sajátosságainak maximális figyelembevételével történik, az eredményesség érdekében. Ez adja az igazi egyéni fejlesztés alapját, a fejlesztés az egyéni elsajátítási folyamathoz, tempóhoz igazodik. A gyermek önállóan végzi feladatát, tehát

rendelkezik az egyéni feladatvégzéshez szükséges tulajdonságokkal (türelem, feladattudat, feladattartás, kitartás, önfegyelem, eszközhasználat, stb.).

Az egyéni feladatadásnál az óvodapedagógus ismerje:

- a gyermek előzetes tudását,
- motiválhatóságát,
- egyéni munkára való képességét,
- eszközzel való bánni tudását,

Az óvodapedagógus irányítása direkt vagy indirekt. Folyamatosan figyelemmel kíséri a gyermekek munkáját, nyugodt, elmélyülésre alkalmas tanulási körülményt biztosít. Szükség szerint segít, értékkel. A segítségnyújtás akkor eredményes, ha feltárja a megtorpanás okát.

Az egyéni tanulás pozitívumai:

- minden gyerek számára biztosítja az eredményes tanulást,
- a tanuláshoz az erőfeszítés árán elért siker kapcsolódik, ami fokozza a teljesítményt,
- pozitív attitűdöt eredményez a gyermeknek önmagához és a tanuláshoz való viszonyában,
- gyarapodik a tudása, saját előző szintjéhez képest előrelépés, fejlődés történik,
- az egyéni bánásmódra, figyelemre alapozva pozitívan alakul a gyermek-óvodapedagógus viszonya.

A tanulási folyamat során mindig alapelv:

- a differenciált értékelés, amely a gyermek képességeinek figyelembe vételével történik,
- a pozitív megerősítés,
- a hátrányok csökkentésére törekvés a lemaradó, szerényebb képességű gyermekek esetében.

7.8.3 Tervezés

Az óvodai nevelés tervezését, valamint a gyermekek megismerését és fejlesztését, a fejlődésük nyomon követését különböző dokumentumok szolgálják. Az óvodai nevelés csak a jóváhagyott pedagógiai program alapján valósulhat meg.

Nevelés tervezése

A csoportnaplóba félévente készítjük el a nevelési tervünket, s ennek megfelelően az értékeléseket (Egészséges életmód alakítása, Érzelmi, erkölcsi és közösségi nevelés, Anyanyelvi-értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása). S ezekre az értékelésekre épül a következő hat hónapra szóló tervezés. A feladatoknak egymásra kell épülniük. Év végén az egész évet röviden kell értékelni.

Tanulás tervezése

A tanulás tervezése az éves tematikus terv alapján történik.

A külső világ tevékeny megismerése környezeti és matematikai alapokon, a testnevelés valamint a zenei képesség fejlesztés kötelezően a tematikus terv alapján dolgozandó föl. Az ének-zene, mese-vers, illetve ábrázolás, pedig ajánlás, amely szabadon felhasználható. A heti tervezés a tematikus terv alapján történik, a témát egy hét alatt kell feldolgozni. A 2015-16-os nevelési évtől intézményi innovációként projekt heteket is betervezünk időnként.(1-2-3-4 hét)

A mese-versnél ugyanaz a téma. Egy héten a betervezett verset, vagy mesét kell változatosan gyakorolni, illetve vers-, vagy meseismétlést is hozzácsatolni. Éneknél egy hétre ugyanaz a téma, képességfejlesztés, új dal, ismétlő dal, vagy mondókát tervezek be az óvodapedagógusok. Fontos, hogy a zenehallgatást is témának megfelelően tervezzük. Naponta annyit kell megvalósítani a heti anyagból, ami szükséges és lehetséges.

Rajzolás, festés, kézimunka során a technikát kell eltervezni, az elkészítendő produktumra szóló javaslatot pedig mellé írjuk. A külső világ tevékeny megismerése környezeti és matematikai alapokon tevékenységénél heti bontásban csak az anyagot kell meghatározni. Változatos módszereket alkalmazva dolgozunk (drámajáték).

Testnevelésnél a főgyakorlatot kell tervezni a tematikus terv alapján.

A csoportnaplóban zöld színnel jelöljük a magyar nyelvű roma/cigány kulturális nevelés alkalmazását, pirossal az IKT-t, feketével a drámapedagógiát.

7.8.4 Kötelező mérés és fejlődési napló vezetésének szabályai

A gyermekek egyéni fejlődéséről, kidolgozott szempontok alapján fejlődési naplót vezetünk. Minden gyerekre vezetni kell a meghatározott területekre. Minimum évente két alkalommal kell bejegyezni (értékelés), s rendkívüli esetben, ha visszaesés érzékelhető, akkor többször kell bejegyezni és tervezni a fejlesztő feladatokat.

Az egyéni fejlődési naplónak tartalmaznia kell a családlátogatási tapasztalatokat, anamnézist, befogadási tapasztalatokat. A gyermekek szüleit hathavonta kell tájékoztatni gyermekük fejlődéséről, állapotáról. Óvodába lépéskor részletes anamnézist kell felvenni minden gyermekről. A gyermekekről óvodáskor elején megfigyelési szempontok alapján feljegyzéseket készítünk, kijelöljük a fejlesztési feladatokat, négy éves korban elvégezzük a DIFER mérést, valamint ezt évente megismételjük. A DIFER mérés után az esetleges hiányokat, s azok fejlesztési lehetőségét egyéni fejlődési naplóban kell bejegyezni, megtervezni.

8. A fejlődés összes jellemzője az óvodáskor végére

- 1) A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a kisgyermekek többsége az óvodáskor végére eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettséget. A gyermek az óvodáskor végén belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben majd az iskolában, az óvodásból iskolássá szocializálódik. A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembevételével mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.
- 2) Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges: testi, lelki és szociális érettség, amelyek egyaránt szükségesek az eredményes iskolai munkához:
  - a) A testileg egészségesen fejlődő gyermek hatéves kora körül eljut az első alakváltozáshoz. Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás. Teste arányosan fejlett, teherbíró. Mozgása összerendezettebb, harmonikus finommozgásra képes. Mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani képes.

- b) A lelkileg egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességei alkalmassá teszik az iskolai tanulás megkezdéséhez. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik. Különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus differenciációnak, a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának.

A lelkileg egészségesen fejlődő gyermeknél:

- ✓ az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés, továbbá a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama; a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés,
- ✓ megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele,
- ✓ a cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.

Az egészségesen fejlődő gyermek:

- ✓ érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél; gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni, minden szófajt használ, különböző mondat szerkezeteket, mondatfajtákat alkot, tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat azzal, hogy a fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések lehetségesek, végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét,
- ✓ elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről; tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, felismeri a napszakokat; ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait; ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét; felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit. Ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek; elemi mennyiségi ismeretei vannak.
- ✓ Az óvodáskor végére a gyermekek szociálisan is érette válnak az iskolára. A szociálisan egészségesen fejlődő gyermekkedvező iskolai légkörben készen áll az iskolai élet és a

tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőttel és gyermektársaival.

A szociálisan érett gyermek:

- ✓ egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni, késleltetni tudja szükségletei kielégítését,
- ✓ feladattudata kialakulóban van, s ez a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb - szükség szerint kreatív - elvégzésében nyilvánul meg; kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.
- ✓ A hároméves kortól kötelező óvodába járás ideje alatt az óvodai nevelési folyamat célja, feladata a gyermeki személyiség harmonikus testi és szociális fejlődésének elősegítése.
- ✓ A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka mellett érhető csak el a fentiekben leírt fejlettséget.
- ✓ A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek iskolaérettségi kritériumai tükrözik a befogadó intézmény elvárásait az iskolába kerülő gyermekekkel szemben.

9. Óvodai életünk hagyományai

Fontos szerepet tölt be óvodánkban a hagyományápolás. Értjük ezen a régi népi hagyományokat, és azokat a rendezvényeket, szokásokat, amelyek az évek során hagyománnyá alakultak át. Figyelünk arra, hogy a gyerekek megismerkedjenek a régmúlt szokásaival, ezen belül is azokkal, amelyek a településre jellemzőek és a mai napig is fenn maradtak. Pl.: őszi betakarításhoz kötődő szokások, kántálás, betlehemezés, locsolkodás.

A népi hagyományok megismerése, gyakorlása során összekötődik a múlt a jelennel és céljaink szerint így a jövővel is. Az őszi, téli, tavaszi, nyári ünnepekörökhöz kapcsolódó dalok, rigmusok megismerése, elsajátítása sajátos népies „ízt” varázsol az óvodába.

A hagyományokká alakult rendezvényeink, szokásaink a következők:

- Név-és születésnapok megünneplése a csoporton belül
- Mikulás köszöntő
- Karácsonyvárás - Advent
- Farsang
- Anyák napja
- Évzáró, Ballagás
- Nyílt nap
- Gyermeknap

Ezek az ünnepségek rugalmasan szerveződnek, az igények alapján.

Szülők által igényelt nem kötelező szolgáltatások:

- Közös kirándulás a szülőkkel

Óvodapedagógus feladatai:

- Mindennapokba beépíti mindazon értékeket, amelyek a folklórból megőrzésre érdemesek, a csoport értelmi képességeinek megfelelnek.
- Megteremti azokat a feltételeket, amelyek az óvodába lépés első pillanatától a néphagyomány-ápolást segíti. Mert a kisgyermeknek joga van ahhoz, hogy a nemzetét éltető hagyományokat megismerje, ezekről pozitív élményeket szerezzen, és ezáltal hiteles, követendő példákat kapjon.
- Képek, mesék, történetek, dalok, mondókák segítségével felidézni, hogyan ünnepeltek, köszöntötték egymást és mókáztak régen az emberek.
- A jeles napokkal megismerteti gyermekeit, mely a hozzájuk kapcsolódó népszokások átélésére ad lehetőséget.
- A népi kultúra tárgyait, a népköltészet alkotásait, a népi ízes beszédet a gyermekek érzelmein át építi be, a gyermekek ízlésvilágába.
- Ritmusérzéküket elsősorban népi ritmushangszerekkel fejleszti, harmonikus mozgásuk alakítása érdekében egyszerű tánclépésekkel ismerteti meg a gyermekeket.
- A gyermekek zenei, irodalmi és vizuális nevelését is e gyökerekből táplálja, amelynek anyagát a népművészet értékes és szép alkotásaiból válogatja össze.

- Mozgásigényük kielégítése érdekében népi gyermekjátékokat, versenyjátékokat tanít; mindezeket beépíti a gyermekek mindennapi életébe, s kihasználja a közösségteremtő emberformáló hatását.
- Megismerteti óvodásait elődeink néhány jellegzetes használati tárgyával, játékával, amelyek nagy része természetes anyagból készült.
- Lehetőséget biztosít, hogy a gyermekek saját kezűleg készítsenek népi játékokat, széles körben megismerteti őket a népi kismesterségekkel, megteremti ennek feltételeit és ezáltal érzékelteti a természetes anyagok puhaságát, melegségét, nyugalalmát. (Pl.: gyapjú, fa, gyékény, agyag, csuhé, csutka stb.)
- A bábozás megszerettetését segíti elő a rendszeres bábozással.
- A munka keretein belül lehetőséget biztosít, hogy megismerkedjenek a paraszti étellel összefüggő munkafolyamatokkal, és az ahhoz kapcsolódó népszokásokkal.

Fejlődés várható eredménye:

- ✓ Pozitív irányba fejlődik a gyermekek közösségi érzése, erkölce, anyanyelvi ismerete, beszéd és mozgáskultúrája.
- ✓ Erősödik a művészeti érzékük, valamint alkotó kedvük, kéz ügyességük fejlődik.
- ✓ Képesek felidézni 10-15 népi mondókát, rigmust.
- ✓ Ismernek 4-5 népszokást és azt képesek eljátszani, felidézni. Jártasságot szereztek 4-5 kismesterséghez tartozó kézműves tevékenységben.
- ✓ Ismernek 2-3 népi hangszert és képesek megszólaltatni.
- ✓ Szívesen báboznak, dramatizálnak.
- ✓ Értékelik a népi kultúrát és hagyományokat, lehetőségeikhez mérten ápolják azokat.

10. Gyermekvédelmi feladatok

A preventív gyermekvédelem egyik legfontosabb jelző intézménye az óvoda. Az óvodában töltik a gyermekek életük jelentős részét, így fejlődésük hiányossága, zavara megmutatkozik intézményünkben:

- teljesítmény-zavar formájában,
- viselkedés-zavar formájában,
- kapcsolat-zavar formájában.

A gyermek veszélyeztetettségi okai a következők is lehetnek:

- nevelési hiányosságok,
- rossz lakásviszonyok,
- anyagi okok,
- megromlott családi kapcsolat,
- italozó szülők,
- állandó költözködés, rendszertelen óvodába járás.

Az óvodapedagógusok és a gyermekvédelmi felelős feladatai:

- Közreműködnek a gyermekek veszélyeztettségének megelőzésében és megszüntetésében.
- Együttműködnek a Családsegítő- és Gyermekjóléti Szolgálattal, s a gyermekvédelmi rendszerhez tartozó személyekkel, intézményekkel és hatóságokkal.
- A hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek előnyt élveznek az óvodai felvételnél.
- Az SNI-s gyermekekre való fokozott odafigyelés.
- Ha a gyermeket veszélyeztető okok pedagógiai módszerekkel nem szüntethetők meg, segítséget kérnek a Családsegítő- és Gyermekjóléti Szolgálattól.
- A gyermekvédelmi felelős segíti az óvodapedagógusok munkáját, feladata: a gyermek testi-lelki megóvása, erkölcsi védelme, szükség esetén intézkedés.

Minden gyermeket érintő megelőzési feladatok:

- óvodán belüli egészségvédelem,
- családlátogatások,
- szülők bevonása a gyermekekkel kapcsolatos problémák megoldásába.

A gyermekvédelmi munka várható eredményei:

- ✓ Minden veszélyeztetett gyermek szerepel a gyermekvédelmi nyilvántartásban.
- ✓ Minden veszélyeztetett gyermek családja tájékoztatást kap a támogatás lehetőségeiről és segítséget ügyeinek elintézésében.
- ✓ Minden rászoruló gyermek megkapja a jogosultság szerinti kedvezményeket.
- ✓ Bizalommal fordulnak felénk a szülők.

- ✓ Elfogadják javaslatainkat, segítségünket.
- ✓ Segítő szolgálatok tanácsait igénybe veszik.

Az óvoda kapcsolatai jelző intézményenként:

- Gyermekjóléti- és Családsegítő Szolgálattal
- Nevelési Tanácsadóval
- Rehabilitációs és Szakértői Bizottsággal
- Védőnővel
- Általános iskolával
- Járási Gyámhivatallal

Dokumentáció: A gyermekek nyilvántartása a gyermekvédelmi felelősnél és az óvodavezetőnél.

11. Ellenőrzés, értékelés rendszere:

Az óvoda irányítási, szervezeti felépítése

Az óvoda szakmai szempontból önálló, szervezetével és működésével kapcsolatban az óvodavezető minden olyan ügyben dönt, amelyet jogszabály nem utal más hatáskörbe.

Az óvodavezető az intézmény szakmai munkájának egyszemélyi felelőse. A vezető folyamatosan kövesse a célok megvalósulását. Rendszeresen határozza meg az intézmény erősségeit és gyengeségeit (a fejlesztési területeket), ehhez használja fel a belső és a külső intézményértékelés eredményét.

Hatáskörébe tartozik:

A mindenkori költségvetésből és egyéb forrásokból /pályázatok, rendezvények/ a működtetés és fejlesztés, személyi és tárgyi feltételek biztosítása.

Feladata:

Az óvodai nevelőtestület vezetése, a pedagógiai munka irányítása, ellenőrzése, jogszabályok, rendeletek betartásával, zökkenőmentes működés az érdekképviselői szervekkel, fenntartóval, Pedagógiai Szolgáltató Intézettel, nevelési tanácsadóval, szakmai szervezetekkel való együttműködés.

Szakmai munkacsoport:

Évek óta szakmai munkacsoportok működnek óvodánkban munkaterv szerint. Az abban megjelölt témában a tervező, elemző, értékelő tevékenységben vesznek részt a tagok.

Szülői munkaközösség:

A szülők a Köznevelési törvényben meghatározott jogaik és kötelességeik érdekében munkaközösséget hoztak létre. A szülői munkaközösség 4 tagú, egy elnök és három tag a környező községből. A szervezeti és működési szabályzatban meghatározottak alapján működik. A SZMK vezetője és az óvodavezető tartja a kapcsolatot.

Az óvodai csoportok és a gyermekek fejlődésének ellenőrzése, értékelése:

Legfontosabbnak tartjuk a gyermekek folyamatos megfigyelését, megismerését. Emiatt a gyermekek munkáit gyűjtőzzük és egyéni fejlődési lapot vezetünk, melyben rögzítjük a gyermek fejlődését.

A pedagógiai munka dokumentálásának rendszere:

A pedagógiai munka tervezése, elemzése a gyermek egyéni megfigyelései, egyénre szabott nevelési, fejlesztési eljárások folyamatos írásbeliséget kívánnak:

- óvodavezetői éves munkaterv,
- csoportok tervező munkája,
- csoportnapló vezetése,
- tanulás tervezése,
- hiányzási, mulasztási napló,
- egyéni fejlődési napló,
- óvodapedagógusi csoport értékelések,
- egyéni fejlesztési terv,
- DIFER mérési eredmények.

A kötelezően használt nyomtatványok: (20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról).

88. § Az óvoda által használt nyomtatvány

- a. a felvételi előjegyzési napló,
- b. a felvételi és mulasztási napló,
- c. az óvodai csoportnapló,
- d. az óvodai törzskönyv,
- e. a tankötelezettség megállapításához szükséges szakvélemény (a továbbiakban: óvodai szakvélemény),
- f. a gyermek fejlődését nyomon követő dokumentáció.

12. Helyi pedagógiai program bevéálásának vizsgálata

Célunk:

A hatékonyság, hatásosság és eredményesség érdekében a programban rögzített célrendszer, feladatrendszer és tevékenységek felülvizsgálata.

Feladataink:

Az egyes dokumentumok (PP, csoportnapló, egyéni feljegyzések) összhangjának vizsgálata. Partneri elégedettség, elégedetlenség, elvárás mérése, elvégzése, feldolgozása, következtetések levonása. A feladatok kijelölése, intézkedési tervek készítése.

Felelős:

A mindenkori óvodavezető.

A lebonyolítás feladatai:

- az értékelés menetének megszervezése, megtervezése,
- a vizsgálni kívánt területek kijelölése, értékelése,
- az összesítés eredményeinek elemzése,
- az értékelés, a nevelőtestülettel való elfogadtatása, szükséges korrekciók végzése.

Alkalmazott módszerek:

- összehasonlító elemzés,
- partneri elégedettség mérése.

Elkészítendő dokumentum:

Az értékelés összegzése írásos formában.

A rendszeres végrehajtás periódusos ideje:

Általában 5 év, de egyes területek igény szerint.

13.Érvényességi rendelkezések:

1. A pedagógiai program életbe lépése, érvényessége:

A módosított Helyi Pedagógiai program 2022. szeptember 1.-től lép életbe és határozatlan ideig érvényes.

2. A pedagógiai program hozzáférhetősége:

A pedagógiai program nyilvános, az érdeklődők megtekinthetik és elolvashatják.

A programunk a vezetői irodába kerül elhelyezésre.

A hozzáférhetőség helyéről az intézmény falitábláján tájékoztatjuk a szülőket és az érdeklődőket.

3. Az óvodai pedagógiai program módosítása:

Módosításra akkor kerülhet sor, ha törvényi változás következik be, vagy a nevelőtestület kéri, illetve, ha az 5 évente elvégzett programbeválás vizsgálata ezt indokoltá teszi

Fulókércs, 2022. szeptember.....

.....
Varga Éva
Óvodavezető

14. Legitimációs záradék

A Fulókércsi Óvoda módosított Pedagógiai Programjával kapcsolatosan:

Egyetértését nyilvánította:

.....*Molnár Viktória*.....

szülői munkaközösség részéről

A nevelőtestület elfogadta, jegyzőkönyv, határozat száma:.....

Tájékoztatásul megkapta:

Roma Nemzetiségi Önkormányzat

.....*Ószi Horváth*.....

Elnök

Tájékoztatásul megkapta:

Fulókércs, Fáj Községek Önkormányzatának

Közös Óvodafenntartó Társulása

.....*[Signature]*.....
FŐT Elnök

Fulókércs, 2022. szeptember.....

.....*Varga Éva*.....

Varga Éva
Intézményvezető

Mellékletek:

1.sz melléklet Integrációs Nevelés az Óvodában

Óvodai Fejlesztő Program megszervezése

Céljai, a célokból adódó feladatok:

- Az óvoda körzetében élő valamennyi 3 éves, HHH gyermek óvodába kerüljön.
- Az óvoda körzetében élő valamennyi 3-7 éves HHH gyermek rendszeresen járjon óvodába, ahol megfelelő minőségű óvodáztatással, tudatos óvodai nevelő-fejlesztő munkával biztosítjuk a gyermekek iskolai sikerességét, egyenlő esélyét az iskolakezdéshez.
- Az óvodából iskolába menő HHH gyermekek évről-évre egyre nagyobb számban, integrált iskolai környezetben kezdjék meg általános iskolai tanulmányaikat.
- Együttműködő partneri kapcsolat kiépítése –a szülői házzal, a Gyermekjóléti és Családsegítő Szolgálattal, Szakmai és Szakszolgálatokkal, Általános Iskolákkal, Roma Nemzetiségi Önkormányzattal, Civil szervezetekkel– annak érdekében, hogy a gyermekek sokoldalú fejlesztése, szociális támogatása sikeresen valósuljon meg.

Feladatok:

- a halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek szocializációjának segítése,
- HHH gyerekek óvodáztatásának segítése,
- jó kapcsolat kialakítása a szülőkkel, hogy kellő bizalom alakulhasson ki az együtt neveléshez,
- a gyerekek testi, lelki, szellemi szükségleteinek kielégítése,
- bátorító nevelés megjelenése az emberi kapcsolatokban,
- kölcsönös tiszteleten, feltétel nélküli szereteten alapuló kapcsolat kialakítása.

A Helyi Óvodai Integrációs Program hatóköre:

Az óvodába járó halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek teljes köre, akiknek a létszámát az Önkormányzat által kiadott határozatok 1 példánya mutatja ki, mely megtalálható az intézményvezető irodában.

A Helyi Óvodai Integrációs Program jellemzői:

- gyermekközpontú és családorientált szemlélet,
- olyan interdiszciplináris megközelítés, mely a kora gyermekkori fejlődés kérdésében kompetens minden szakma szerepét egyenrangúan fontosnak és egymás kiegészítőjének tartja.

Feladatai:

Szervezési feladatok:

- A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek óvodai beíratásának támogatása,
- Integrációt elősegítő csoport kialakítás,
- Az igazolatlan hiányzások minimalizálása,
- A szülők munkába állását lehetővé tévő nyitva tartás kialakítása.

Nevelőtestület együttműködése:

- Értékelő eset-megbeszélések,
- Probléma-megoldó fórumok,
- Hospitálásra épülő együttműködés.

Pedagógiai munka kiemelt területei

Az óvodába lépéskor komplex állapot felmérés

- A gyermek egyéni fejlődését nyomon követő személyiséglap rendszer „anamnézis” fejezetének elkészítése az óvodába lépő HHH gyermekek teljes körében.

Kommunikációs nevelés

- Helyi Óvodai Pedagógiai Programunk tevékenységrendszerének megvalósítása, melyben fő hangsúlyt kap a mintaadó óvodai környezet, a HHH gyermekek élményhez juttatása folyamatosan, a tárgyi és humán erőforrás fejlesztés.

Érzelmi nevelés, szocializáció

- Az új HHH gyermekek személyre szabott beszoktatása az óvodai életbe.
- A csoportok szociometriai felmérése.

Egészséges életmódra nevelés

- Helyi Óvodai Pedagógiai Programunk tevékenységrendszerének megvalósítása, melyben fő hangsúlyt kap a helyes egészségtudatuk és a táplálkozási szokásaik kialakítása.
- A sokoldalú mozgás igény kielégítése.
- A HHH gyermekek egészséges fejlődéséhez szükséges óvodai tárgyi és személyi feltételrendszer biztosítása.

Társadalmi érzékenység tudatos fejlesztése

- A Helyi Óvodai Pedagógiai Programunknak megfelelően a multikulturális tartalmak beépülése a csoportok mindennapi életébe.
- A Sajátos Nevelési Igényű gyermekekkel való közös óvodai élet.
- A munkára nevelés során a környezet megóvására, védelmére való nevelés.

Korszerű óvodapedagógiai módszerek

- Az Óvodai Helyi Pedagógiai Programunknak megfelelően a gyermekek individualizálva szocializációjának megvalósítása projekt módszer alkalmazásával.
- Drámapedagógia módszerek beépülnek a csoportok mindennapi életébe.
- A HHH gyermekek egyéni fejlesztési naplójában meghatározott feladatok végrehajtása.
- Fejlesztő pedagógiai módszerek alkalmazásával. (kooperatív technikák).

Gyermekvédelemmel, az egészségügyi ellátással, szociális segítségnyújtással kapcsolatos munka:

Egészségügyi szűrővizsgálatok

- A gyermek fejlődésének nyomon követése, regisztrálása, szükség esetén szakorvos vizsgálatának kezdeményezése, megszervezése.

Gyermekorvosi, védőnői tanácsadás

- A szülők eseti problémáiban segítségnyújtás

Gyermekjóléti szolgáltatások kezdeményezése illetve szervezése

- A családok szociális támogatása

A szociális ellátórendszerrel való aktív együttműködés: (Együttműködések kialakítása az óvodán kívüli szervezetekkel):

- Családsegítő- és Gyermekjóléti Szolgálat

- Családok szociális, mentális támogatása, segítése
- A szülők erőforrásainak feltárása.

- ***Védőnői hálózattal***
  - A gyermekek óvodai beiratásának támogatása.

- ***Szakmai szolgáltatók***
  - A gyermek fejlesztésében való kooperatív együttműködés.

- ***Roma Nemzetiségi Önkormányzat***
  - A gyermekek óvodai beiratásában való együttműködés.
  - A gyermekek hiányzás csökkentésében való együttműködés.
  - A szülői programokkal kapcsolatos együttműködés.
  - Pályázati lehetőségek együttes kihasználása a HHH gyermekek óvodai sikeressége érdekében.

- ***Óvoda-iskola átmenet támogatása***
  - Iskolaérettség elérését támogató pedagógiai munka
  - Helyi Óvodai Pedagógiai Program eredményes megvalósítása.

- ***Iskolaválasztás támogatása***
  - A HHH gyermekek kudarcmentes iskolakezdése érdekében a gyermekek minél jobban ismerjék meg a leendő elsős tanítóikat.
- ***Közös óvoda-iskola átmenetet segítő programok kidolgozása***
  - A HHH gyermekek óvoda-iskola átmenetének zökkenőmentes biztosítása.
  - A HHH gyermekek sikeres iskolakezdésének biztosítása.
  - A gyerekek fejlődésének után követése legalább az általános iskola első évében.

- *A HHH gyerekek szüleivel való kapcsolattartás, együttműködés*

- Személyes kapcsolat kialakítása minden szülővel.
- A gyermekek egyénre szabott beszoktatásának biztosítása.
- Az egyéni fejlesztési napló bejegyzéseinek megbeszélése.
- A gyerekek „munkájának” megmutatása, megbeszélése.
- Szülői részvétel lehetőségeinek biztosítása a foglalkozásokon.
- Gyermekneveléssel kapcsolatos nézetek kicserélése.
- A családok szokásainak, értékrendjének megismerése, megértése, a család erőforrásainak feltárása.
- Szülői közösségek kialakítása.
- Közös rendezvények szervezése.

2. sz. melléklet Óvoda egészségfejlesztési programja

Az óvodai nevelés elválaszthatatlan része az egészség fejlesztésére és az egészségkárosodás megelőzésére irányuló egészségnevelő tevékenység. Az egészségnevelés, egészségfejlesztés fő feladata a gyermekek egészségben való megtartása, szervezetük edzése, a stressz hatások feldolgozására való felkészítés. Mindez a mindennapos gondozó-nevelő-munka elválaszthatatlan része, és folyamatos tennivalója.

Rugalmas napirenddel, pedagógiai fejlesztő munkával, a családokkal való kapcsolattartással, együttműködéssel segítjük a gyermekek közösségbe való beilleszkedését, kapcsolatainak kialakulását, optimális fejlődését, a zökkenőmentes iskolakezdést. Az elmúlt években, óvodánkban jelentősen megemelkedett a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek létszáma. Tapasztaljuk, hogy a családok életvitelében bekövetkezett romlás, a lehetőségek, élményforrások csökkenése.

A 20/2012.(VIII.31.) EMMI –rendelet kiemelt figyelmet kíván fordítani a gyermekek egészséges tanulóvá, felnőtté történő nevelésére.

A teljes körű egészségfejlesztés célja, hogy az óvodában eltöltött időben minden gyermek részesüljön:

- a teljes testi-lelki jóllétét, egészségét, egészségi állapotát hatékonyan fejlesztő,
- az óvodai mindennapokban rendszerszerűen működő egészségfejlesztő tevékenységekben.

Az egészségfejlesztési feladatok területei:

- a személyi higiénia,
- az egészséges táplálkozás,
- a mindennapos testmozgás,
- a testi és lelki egészség fejlesztése,
- a viselkedési függőségek megelőzése,
- a bántalmazás megelőzése,
- a baleset-megelőzés és elsősegélynyújtás.

A szomatikus nevelés körében mindennapos óvodai feladat a személyi higiéniára nevelés (a testápolás, a ruházat, a helyes táplálkozás, a kulturált étkezés gyakorlása), az óvoda környezeti tisztaságának megóvása, a fertőző betegségek és tartási rendellenességek megelőzése.

Személyi és környezeti higiénia fejlesztése:

A gyermek a családból érkezik az óvodába, magával hozza az otthoni higiénés szokásokat, amelyek nem feltétlenül azonosak (vagy kapcsolatosak) az óvoda mindennapos tisztálkodási, testápolási rendjével. A helyes tisztálkodási szokások megalapozásában fontos szerepe van az óvodapedagógusnak és a dajkának. A gyermekek tisztálkodási teendőiben segítséget kap az óvodapedagógustól, valamint a dajkától, fokozatosan és folyamatosan szoktatjuk őket az önálló tisztálkodásra. A testápolás a gyermekek egészségének védelmét, testük, ruházatuk gondozását, rendszeres és szükség szerinti tisztálkodási igényük kialakítását szolgálja.

Célja: ismerjék a tisztálkodás fontosságát, helyes végzését és az ehhez szüksége eszközöket.

Megvalósítása az óvodánkban:

- kézmosás helyes végzése, gyakorlása folyékony szappan, körömkefe, törülköző,
- fürdés (baba fürdetése)
- fogmosás megismerése, gyakorlása, fogkefe, fogkrém használta,
- boltos játék; tisztálkodási eszközök vásárlása, többféle áruból.

A környezet higiéniára nevelés magában foglalja az óvoda tisztaságának megóvását, szépítését, virágosítását, csoportszobák szellőztetését, a helyes fűtés és világításbiztosítását, az udvar tisztán tartását, gondozását.

Megvalósítása az óvodánkban:

- évszaknak megfelelően közös udvar „takarítás”,
- virágültetés, gondozás.

Az egészséges táplálkozás:

Az egészséges táplálkozás alapjait is ebben a korban kell megteremteni. Az óvodába kerülő gyerekek különféle szociokulturális háttérrel, különböző családi szokásokkal, köztük táplálkozási szokásokkal érkeznek. Óvodánkban sok gyermek nem ismer különféle ételeket, ízeket. A szülőknek adhatunk ötleteket, segíthetjük őket milyen minőségű és mennyiségű ételre fontos a gyermek fizikai fejlődéséhez, milyen alapanyagok szükségesek a csont,- és izomrendszerük erősödéséhez. A szülőkkel együttműködve, a gyermekkel tevékenykedve, közösen sokat tehetünk gyermekeink egészséges táplálkozásával fejlődésükért.

Célja: az étkezési szokások megismertetése mellett, az egészséges ételek megismertetése, az egészséges táplálkozási szokások alakítása.

Megvalósítás az óvodánkban:

- Gyümölcs- zöldség saláta készítése.
- Vitamin saláta készítése közösen.
- Egészséges – Egészségtelen élelmiszereket ábrázoló képek gyűjtése, majd szétválogatása. (tabló készítés).
- Egészség nap az óvodában a védőnő részvételével.

A mindennapos testmozgás:

A mozgás fontos szerepet tölt be a 3-7 éves gyermekek fejlődésében. A gyermekek a mozgás, tevékenykedés során szereznek ismereteket környezetükről. Az óvodába kerülő gyermekek szívesen, örömmel mozognak. Saját testük és mozgásos képességeik megismerése segíti az „én tudat” fejlődését, a „szociális én” erősödését. A közös mozgás során fejlődik önuralmuk, együttműködő és tolerancia képességük. A versengések lehetőséget adnak a siker és a kudarc átélésére, kezelésére. A rendszeres, örömmel végzett mozgással a gyermeket az egészséges életvitel kialakítására szoktatjuk és mintát adunk a szülőknek is.

Célja: a mozgás legyen és maradjon életük természetes velejárója, váljon igényükké a rendszeres mozgástevékenység, ezáltal fejlődik testi-lelki-szociális képességeik.

Megvalósítása az óvodánkban:

- Változatos mozgásfejlesztő eszközök a bent és az udvaron is (hinta, libikóka, mászóka, csúszda, kisautó, kerékpár stb.)
- Mindennapos mozgás, mozgásos játékok (labdák, füles labdák, mászó torony)
- Testnevelés foglalkozás óvodai mozgásfejlesztő eszközökkel, sportszerekkel, kézi szerekkel.
- Kirándulás a közeli erdőbe, mezőre, patak partra, ismeretszerzési séták.
- Közös Gyermeknap a Fulókércsi Általános Iskola gyermekeinek részvételével, ahol különböző mozgásos feladatokat (Pl.: váltó- és sorversenyek) végezhetnek.

A lelki egészségvédelem:

A lelki egészség fenntartásához és fejlesztéséhez szükséges készségek- és képességek kiművelését öleli át. Főbb területei közé soroljuk az egészséges napirend gyakorlását, készséggé alakítását, a hibás viselkedési módok kezelését leszerelését a stressz hatások kompenzációját, a magatartások érzelmi vezérlésére való készséget, a gyermekektől érkező ún. „segélykiáltások” megértését és megoldását. A lelki egészség fejlesztésének főbb feladatai: a társas-társadalmi beilleszkedés (integráció) megvalósítása, a normatartás elsajátítása és a tevékenység önellenőrzésének gyakorlása.

Megvalósítás az óvodánkban:

- Két hét szülő beszoktatás az óvodánkba.
- A társkapcsolatok erősítése, az együttműködés fokozása.
- A másik gyermek megismerése, elfogadása.
- Az életvédelmi és baleset-megelőzési magatartás tudnivalóinak ismerete, rizikóhelyzetek elkerülése.

A bántalmazás megelőzése:

Az óvodai nevelés kompetenciakörébe a személyiség fejlesztése, a veszélyeztetettség megelőzése, a gyermekvédő szolgáltatást nyújtókkal való (megelőző, ellenőrző, gyámhatósági) kapcsolat tartozik. A gyermekvédelmi feladatokat az óvodapedagógusok a gyermek-egészségügyi szakszolgálattal alaptevékenységként látják el, azaz hivatásbeli alaptevékenységünk elválaszthatatlan része a gyermekvédelem. A gyermek a veszélyeztetett helyzetét félelem, szorongás, agresszív viselkedési jeleinek kíséretében hozzátartozói köréből hozhatja magával az óvodai életbe. A veszélyeztetettség hátterében leggyakrabban alkoholisták, nagydohányos, bűnöző magatartású családi háttér fedezhető fel.

Megvalósítása az óvodánkban:

- Felderítés és esetleg tanácsadás.
  - családlátogatások, egyéni beszélgetések alkalmával,
  - Családsegítő- és Gyermekjóléti szolgálat bevonása,
  - nyílt óvodai napok programjával,
  - közös rendezvényekkel valósítható meg.

Az egészség fejlesztése a kisgyermekkoról kezdődik, így az óvodai egészségnevelés megalapozó jelentőségű a személyiségfejlesztésben. Felkészíti az óvodásgyermeket az egészség védelmére: edzi a testi erőnlétét, gondozza lelki (érzelmi, akarat, értelmi) kiművelését és az embertársakkal kapcsolatos (szociális) együttműködési készségét.

A mindennapos óvodai nevelés az egészséget, mint alapvető értéket állítja programjába, integráló tevékenységében biztosítja az esélyegyenlőséget, fejleszti és korrigálja életmódbeli képességeit.